

*Dini ya Mwisho Kutoka
Kwa Mwenyezi Mungu*

UISLAMU

Dkt. Murat KAYA

Istanbul - 2022

DINI YA MWISHO KUTOKA
KWA MWENYEZI MUNGU

UIŞLAM

Dkt. Murat KAYA

Jina la Asili : Son Semavi Din İslam

Mwandishi : Dkt. Murat Kaya

Msimamizi Mkuu : Abdi Mohamed Adam

Mfasiri : Amina Muhammed

Mhariri : Ibrahimu H. Kabuga

Msanifu jalada : Sarkhan Isgandarov

Kupangiliwa vizuri na Sarkhan Isgandarov
Nijat Garibov

ISBN: 978-9944-83-686-9

Mchapaji: Erkam Printhouse

Anuani: İkitelli Organize Sanayi Bölgesi
Mah. Atatürk Bulvarı, Haseyad
1. Kısım No: 60/3-C Başakşehir,
İstanbul, Turkey

Simu: (+90-212) 671-0700 pbx
(+90-212) 671-0748

Barua pepe: info@islamicpublishing.org

Tovuti: www.islamicpublishing.org

Language : Swahili / Kiswahili

*Dini ya Mwisho Kutoka
Kwa Mwenyezi Mungu*

UISLAM

Dkt. Murat KAYA

YALIYOMO

UTANGULIZI

1. Binadamu, Ulimwengu na Muumba	8
2. Binaadamu na Dini	13

SEHEMU YA KWANZA SIFA KUU ZA UISLAMU

1. Msingi wake ni kumpwekesha Mwenyezi Mungu (Tawhid)	18
2. Uislamu ni dini ya maumbile haigongani na akili.	21
3. Hakuna mtu wa kati baina ya Mwenyezi Mungu na waja wake	23
4. Uislamu unaweka uwiano kati ya Dunia na Akhera Kimatendo na Kiimani.....	24
5. Uislamu unahamasisha elimu inayojumuisha Sayansi, Hekima na Dini	26
6. Uislamu unaona Uadilifu kuwa jambo kuu	32
7. Uislamu ni dini ya Ulimwengu wote	35
8. Uislamu huwaweka binaadamu wote katika usawa	38
9. Uislamu unachukulia uhuru wa dini na kupata maarifa kuwa jambo muhimu	40

10. Urahisi (katika kuitekeleza kidini) ni moja ya misingi ya Uislamu.....	42
11. Uislamu unapandikiza matumaini na matarajio mema.....	45
12. Uislamu unasisitiza mshikamano wa Kijamii.....	47
13. Uislamu umeweka thamani kubwa sana juu ya Binaadamu	50

SEHEMU YA PILI NGUZO ZA IMANI

A. MASHARTI YA IMANI KATIKA UISLAMU

1. Kuamini Mwenyezi Mungu.....	54
2. Kuamini Malaika wake	57
3. Kuamini vitabu vyake	58
4. Kuamini mitume yake	59
5. Kuamini siku ya mwisho (Maisha ya baadaye)	59
6. Kuamini Qudra.....	60

B. AINA ZA IBADA NA HEKIMA ZAKE

1. Taratibu za swala (ibada) na hekima zake.....	63
2. Funga na hekma zake	67
3. Zakka, Sadaka, Misaada na hekma zake	70
4. Hijja na hekma zake	73

**C. MAKATAZO KATIKA UISLAMU
NA HEKIMA ZAKE**

1. Riba	76
2. Ulevi	79
3. Uzinzi.....	83

**D. MAZINGIRA, USAFI NA MAJI
KATIKA UISLAMU**

1. Mazingira	86
2. Usafi.....	92
3. Maji	99

**SEHEMU YA TATU
QUR'AN TUKUFU**

1. Ufunuo utunzaji (uhifadhi) wake.....	105
2. Muujiza	106
a. Kutujulisha tusiyoyajua	110
b. Mwanga wa uvumbuzi wa kisayansi.....	112

**SEHEMU YA NNE
MAISHA YA MTUME MUHAMMAD
MUSTAFA (s.a.w)**

1. Wakati wa utoto na ujana wake	117
2. Kipindi cha Utume	119

Yaliyomo	
3. Kipindi cha Madina.....	125
4. Mfano wa Tabia ya Kuigwa	127
5. Upendo wake wa kuvutia na usio na mwisho	133
6. Miujiza yake	135
NENO LA MWISHO	138
REJEA	139

UTANGULIZI

1. Binadamu, Ulimwengu na Muumba

Tusimame kwa muda na tufikiri. Tutafute tunakotoka na tunakokwenda. Tuyatengeneze maisha yetu ipasavyo. Kabla ya yote tufikiri na tuangalie kwa kina undani wa uumbwaji wetu, muundo wetu wa kimwili na kiroho, ubora wa sifa na tabia tulizonazo, na ulimwengu kwa ujumla. Kwa kufanya hivyo maisha yetu yatakuwa na maana zaidi.

Kwa mfano, tuitafakari ardhi. Ingawa ardhi inarutubishwa na maji ya aina moja, maelfu ya aina za mimea tofauti humea na kutoa matunda na mboga katika rangi na maumbo tofauti. Mimea hiyo hufanya hivyo kwa mpangilio na nidhamu kamili. Je haistaajabishi kwamba vyakula vya aina mbalimbali vinamea kwenye ardhi hiyo hiyo na kurutubishwa na maji hayo hayo, kisha vinakuwa bora kuliko na kutofautiana na vingine?¹

Tuyaelekeze macho yetu angani na tutafakari mfumo huu wa utukufu na wa kuvutia. Tuchukulie jua kama mfano. Umbali uliopo kati ya Jua na Ardhi ni milioni kilometra 150. Jua, ambalo ni mojawapo ya sayari za zenye ukubwa wa wastani, lina

1. Qur'an Tukufu, Ar – Ra'd (Radi), 13: 4.

ukubwa wa kutosha unachukua sayari 1300000 zenye ukubwa wa dunia. Jotoridi lake la nje linakadiriwa kuwa ninyuzi joto 6000c, na la ndani ni nyuzi joto milioni 20c. Jua linajizungusha katika muhimili wake kwa takribani kilometa 720000 kwa saa moja. Hii inatuonyesha kuwa jua linasafiri takribani kilometa 7000280 kwa siku.²

Ndani ya jua, tani milioni 564 za hydrogen hubadilishwa kuwa tani milioni 560 za helium kwa kila sekunde. Kiwango cha tani milioni 4 za gesi husambaa katika mfumo wa nishati. Kwa maneno mengine jua linapoteza tani milioni 4 za maada yake kwa sekunde, au tani milioni 240 kwa dakika. Kama jua limekuwa likizalisha nishati kwa kiwango hiki kwa zaidi ya miaka bilioni tatu, maada iliyopotea mpaka leo ni tani milioni 400,000 mara milioni, ambayo bado ni kama 1/5,000 ya jumla ya mkusanyiko wa jua lote hivi sasa.

Dunia yetu imewekwa katika umbali uliopangiliwa vyema kutoka kwenye chanzo hiki kikubwa na cha ajabu cha nishati ambayo hatudhuriwi na nguvu yake yenye kuchoma na kuangamiza na wala hatukosi nishati yenye faida inayozalishwa. Jua na nishati yake ya ajabu limeumbwa na uwezo na nishati yenye manufaa kwa kila aina ya uhai hapa ardhini, hasa hasa binadamu, na hutumia mionzi yake ardhini kwa wingi, na hili

2. Prof. Dr. Othman Çakmak, *Bir Çekirdekti Kainat* (Ulimwengu ulikuwa punje), uk. 21, 66.

limekuwa likifanyika kwa kipindi cha mamilioni ya miaka.³

Jua ambalo tunalizungumzia ni moja tu ya nyota bilioni 200 ambazo zinazopatikana kwenye kundi kubwa la Nyota la Sayari Maziwa (Milk way Galaxy). Kwa hali hiyo hiyo hilo, kundi la Sayari Maziwa nalo pia ni moja wapo tu ya makundi makubwa ya nyota zipatazo bilioni mia kadhaa ambayo tunaweza kuyaona kwa kutumia Darubini (Telescope) za kisasa. Pia inachukua miaka elfu mia moja kusafiri kutoka upande mmoja wa Sayari Maziwa hadi upande mwengine. (Mwanga unasafiri kilometra 300,000 kwa sekunde). Kutoka ardhi ni ili uweze kufika kwenye kitovu cha kundi kubwa la nyota (galaxy) tulilomo sisi, yaani Sayari Maziwa, anatakiwa kusafiri kilometra tiliioni 300,000.⁴

Mtu anayetafakari sana kuhusu mazingira haya yanayomzunguka basi atajua yupo Mwenye nguvu aliyeviumba, na hakuviumbu tu bali kuna sababu ya uumbwaji wake. Utafiti unaonyesha kwamba aina zote za dini kuanzia dini asili mpaka dini kubwa, yaani Uislam, Ukristo, Uhindu n. k wanaamini kwamba kuna Mwenyezi Mungu.⁵

3. Prof. Dr. Othman Çakmak, *Bir Çekirdekti Kainat* (Ulimwengu ulikuwa punje), uk. 21, 66.
4. Prof. Dr. Othman Çakmak, *Kainat Kitap Atomlar* (Ulimwengu ni Kitabu, Atomu ni Herifi) uk. 50
5. Prof. Dr. Gunay Tumer, kifungu: Din (dini), Diyanet Islam Ansiklipedisi – Incyclopdia of Islam (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs) Istanbul 1994, IX, uk. 315 – 317.

Kuna dalili nyingi zinazoonyesha uwepo wa Mwenyezi Mungu. Mfano wa dalili hizo zinazo-onekana kwa kila mmoja wetu ni kama zifuatazo:

- ✓ Jinsi mtoto anavyotengenezeka tumboni kwa mama yake, kuzaliwa kwake, kupumua kwake, ukuaji wake, kuwa na akili, utambuzi na muhimu zaidi ni kutoka katika kile alichoumbwa kwenda kule anakobadilishwa.
- ✓ Kutokea kwa mwanga wa radi unakhofisha na unaotoa matumaini, ukiambatana na mvua kutoka mawinguni na kuhusisha vilivyokufa.
- ✓ Kuvuma kwa upemo ambao unasafirisha mawingu ya mvua kwenda sehemu mbalimbali, muundo wa maziwa na bahari, kuelea kwa meli zilizo kama milima juu ya bahari hali ya kuwa zimebeba maelfu ya matani.⁶
- ✓ Riziki kwa viumbe vyote vilivyo ardhini na mbinguni.⁷

Maulana (Rumi) anasema: “*Ewe mwanangu, je ni lipi linaloingia akilini zaidi: kudhani kuwa anatakiwa awepo mwandishi aliyeandika maandishi haya au kwamba yalijiandika yenywewe?*” (Mathnawi, Juzu 6, utenzi 368)

6. Ar – Rum (watu wa Rumi), 30: 20 – 46; Ash – Shura, 42: 29; Yaa siin, 36: 33 – 41; Al – Baqara, 2: 22. Tazama pia Ibrahimu, 14: 32 – 33; Ar – Rum, 30: 40, 48, 54; Fatir, 35: 9; Al Mu’min, 40: 61, 64, 79; Al – Jathiya, 45: 12; At – Talaq, 65: 12.

7. Fatir, 35: 3.

“Ewe usiye na ustadi, niambie, lipi linaloingia akilini zaidi? Kwamba anatakiwa kuwepo mjenzi – msanifu aliyejenga nyumba- au kwamba nyumba ilitokea yenewe bila mjenzi? Je kazi nzuri ya sanaa inaweza kutengenezwa na kipofu mwenye mkono mmoja au mtu anayeweza kuona na kuhisi? (Mathnawi 6: 369-371)

Mapambo Na michoro, iwe wanaijua au hawaijui, ni zao la wale walioizalisha! Mtengeneza chungu hujishughulisha na kutengeneza vyungu; huvifinyanga, kuviunda, na kutengeneza chungu! Je chungu bila mtengenezaji kinaweza kikawa na umbo?

Mbao zinamtegemea na kuwa mali ya fundi seremala! Kama si hivyo, je mbao hizo zinawezazikata zenyewe na kujiunga na vipande vyengine vya mbao?

Je bila fundi cherehani vipi kitambaa kinaweza kikajikata na kujishona chenyewe?

Ewe mjunzi hivi inawezekanaje bila ya mrija wa maji, chupa ya maji itaweza kujitoa maji au kujijaza yenewe?

Vilevile mapafu yangeweza kutowa na kujazakuwa wazi hewa kila unapopumua! Kwa hiyo, ewe mwenye busara, upo mikononi mwa muumbaji aliye makini (aliye mtukufu). Endapo siku moja Mwenyezi Mungu atakuja kutoa pazia au utando machoni mwako na kufungua fundo la siri na ku-

ona basi utakuja kugundua jinsi jinsi sanaa inavyobadilika kutoka hali moja kwenda nyingine katika mikono ya msanii. (Mathnawi, juzuu 6, utenzi 3332-3341.)

Ni vigumu kuelezea uwepo wa vitu na mienendo yake kwa uwiano na mfumo kamili kuwa vilitokea kwa “**bahati nasibu**”.

Mwanabiolojia Edwin Konklin (1863-1852) anasema: “Uwezekano wa uhai kutoka kwenye bahati nasibu ni sawa na uwezekano wa kamusi isi-yofupishwa itokane na mlipuko katika kiwanda cha uchapishaji”.⁸

2. Binaadamu na Dini

Dini inakusanya habari ambazo binaadamu amefundishwa na Mwenyezi Mungu ili zimsaidie katika maisha yake kabla na baada ya kifo chake. Dini inaweka sheria zinazomsaidia binaadamu kuishi katika Dunia bila kumdhuru yejote. Humuwekea haki na sheria ambazo zitamsaidia binaadamu kuishi kipindi hiki kifupi kwa amani bila kuhatarisha maisha yake ya akhera. Mwenyezi Mungu ameumba viumbe mbalimbali ulimwenguni na binaadamu amekuwa na daraja maalum kuliko viumbe wengine.

8. *The evidence of God*, uk. 174; Prof. Dr. Vahiduddin Han, *Islam Meydan Okuyor (Islam is Challenging)*, uk. 129.

Mwenyezi Mungu amempa binaadamu viapawa vingi kuliko viumbe wengine, kama vile akili, maamuzi, busara, uelewa, uwezo wa kumiliki na kutawala. Hata hivyo, vipawa hivi kama sime yenyne ncha mbili. Pande chanya za vipawa hivi zikitumika, humletea mwanadamu utaratibu salama, bahati na neema tele. Pande hasi zikitumika humletea matokeo mabaya yasiyotarajiwa na kusababisha hali yenyе kutisha. Husababisha ukatili wa kutisha na vita kali. Ili kuziongoza tabia na vipawa hivi vya mwanadamu katika njia sahihi tunahitaji nguvu nyininge. Nguvu hii ni dini ya kweli. Lakinii, mwanadamu lazima asisahau kuwa Mwenyezi Mungu hahitajii uchamungu wetu, na utekelezaji wetu wa amri za kidini haumnufaishi chochote. **Hata hivyo, binaadamu anatakiwa kutii maamrisho ya dini si kwa ajili ya kuokolewa tu huko Akhera bali pia kuwa na furaha katika maisha ya hapa duniani.**⁹ Kwa hakika dini zote kutoka kwa Mwenyezi Mungu zinaelezea kwamba binaadamu aliumbwaa kwa lengo la kumjua Muumba wake na kumuabudu.¹⁰

Watu ambao waliotangaza dini kwa watu walikuwa ni Mitume. Uislamu unawatambua Mitume wote na ili kwamba mtu awe Mwislamu ni sharti awaamini Mitume. Kwa mujibu wa imani ya Kiislamu kuna ukamilisho na mwendelezo baina

9. Prof. Dr. M. S. R el- Buuti, *Islamic Creed (Islam Akaidi)*, uk. 71-76.

10. Kutoka, 20: 2 – 3; Hesabu, 6: 4 – 5; Mathayo, 4: 10; Matendo ya Mitume, 17: 26 – 28; Qur'an Tukufu, Adh – Dhaiyat, 51: 56.

ya mitume. Mitume walitambua Mitume waliopita na walitangaza habari njema na kutoa ishara kuhusiana na Mitume wanaokuja.¹¹ Kwa hiyo basi, yejote anayeukubali utume wa Mtume Muhammad (s.a.w) atakuwa amewakubali pia Mitume waliopita. Hatib bin Abi Baltaa (r. a) alipopeleka barua ya Mtume (s.a.w) kwa Gavana wa Misri, Muqawqis, alimwambia: “Tunakulingania kwenye Uislamu, dini ambayo Mwenyezi Mungu amemchagulia binaadamu. Muhammad Mustafa (s.a.w) hakulinganii wewe tu bali wanaadamu wote. Wakristo ni mionganoni mwa watu ambao walikuwa wanaishi kirafiki sana. **Kama Nabii Mussa (a.s) alivyotangaza habari njema za kuja kwa Nabii Issa (a.s), naye Nabii Issa (a.s) alibashiri ujio wa Nabii Muhammad (s.a.w).** Ulinganio wetu kwaako wa kuifuata Qur'an ni kama unavyowalingania watu wa Taurati kwenye Biblia. Kila mmoja anawajibika kuwa mfuasi wa Mtume wa zama hizi. Wewe ni mionganoni mwa watu walioweza kufikiwa na zama za Mtume Muhammad, hivyo kwa kukulingania kwenye Uislamu hatukutoeni kwenye dini ya Issa. Halikadhalika tunakulingania uishi kulingana na utume wake”.¹²

-
11. Prof. Dr. Ö. F Harman kifungu: “Islam”, Diyanet Islam Ansiklipedisi – Incyclopdia of Islam (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs) Istanbul 2001, XXIII, 4.
 12. Ili kupata maelezo kamili ya majadiliano kati ya Hatib na Muqawqis, tazama Ibn Kathir, Albidaayah, IV, 266 – 267; Ibn Sa'd, I, 260 – 261; Ibn Hacer, al – isaabah, III, 530 – 531.

Profesa Timothy Gianotti wa chuo kikuu cha Toronto ambaye alisilimu, baada ya kugundua kuwa hajatolewa kwenye dini yake ya zamani ya Ukristo kwa kubadili dini kwenda katika Uislam, na jinsi dini yake ya zamani ilikuwa kama hatua ya mpito kuelekea kwenye Uislamu, anaelezea jinsi Uislamu ulivyojumuisha malengo yote ya Ukristo: “*Kazi ya Uislam si kubadili kundi fulani la watu tu kuwa watu wenyewe thamani mbele ya Mwenyezi Mungu, bali binadamu wote*”.¹³

Hadith moja, (maneno ya Mtume Muhammad)¹⁴ inaeleza kuwa Mitume wote ni ndugu wa-naotokana na kizazi kimoja. Kwa hiyo hii inaonyesha kuwa dini zote kutoka kwa Mwenyezi Mungu zina misingi ya aina moja. Kwa namna nyingine tunaweza kusema kuwa dini ya Mwenyezi Mungu inabaki kuwa ileile kutoka kwa Mtume wa kwanza mpaka kwa Mtume wa mwisho katika suala zima la nguzo za Imani pamoja na desturi, lakini baadhi ya njia za ibada na baadhi ya sheria zilibadilika.¹⁵

Kwa kuwa kuna dini moja tu ya kweli, ni kawaida sana kuona baadhi ya mambo yanayofana na katika dini hizi za Kimungu. Mfano, Uislamu

13. Ahmet Böken – Ayhan Eryigit, Yen Hayatla (New lives), I, uk. 15
14. Bwana Mtume (s. a. w) anasema: “Nipo karibu zaidi na mwana wa Mariam kuliko watu wote. Mitume ni ndugu amba baba yao ni mmoja na mama zao ni tofauti. Hakuna nabii katikati yangu nay eye.” (Bukhari, Anbiya, 48; Muslim, Fadhlail, 145).
15. Prof. Dr. Ö. F Harman kifungu: “Islam”, Diyanet Islam Ansiklipedisi – Incyclopdia of Islam (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs) Istanbul 2001, XXIII, 3.

Utangulizi

unaamrisha kuswali. Ndani ya Biblia aya zifuatazo zinataja taratibu za kuswali:

“Njooni, tuabudu, tusujudu, tupige magoti mbele za Bwana aliyetuumba” (Zaburi 95: 6)

“Kisha Bwana akanena na Mussa na Haruni, na kuwaambia, Jitengeni ninyi mkaondoke kati ya mukutano huu ili mpate kuwaangamiza mara moja, Nao wakapromoka kifudifudi, wakasema Ee Mungu, Mungu wa roho za wenye mwili wote. Je! Mtu mmoja atafanya dhambi nawe utaukasirikia mukutano wote?” (Hesabu 16: 20-22)

“Mussa akafanya haraka akainamisha kichwa chake hata chini akasujudu” (Kutoka 34: 8)

“Akaendelea mbele kidogo, akaanguka kifudifudi, akaomba, akisema, Baba yangu, ikiwezekana, kikombe hiki kiniepuke; walakini si kama nitakavyo mimi, bali kama utakavyo wewe”. (Zaburi 26: 39)

SEHEMU YA KWANZA SIFA KUU ZA UISLAMU

1. Msingi wake ni kumpwekesha Mwenyezi Mungu (*Tawhid*)

Dini zote zinafundisha umoja wa Mwenyezi Mungu (swt). Hakuna chochote kinachofanan Naye. Nabii Ibrahimu (a. s) alimueleza baba yake, Azar, jinsi umoja wa Mwenyezi Mungu.¹⁶ Pia msingi mkubwa unaosisitizwa na Uyahudi ni kumpwekesha Mwenyezi Mungu. Kwa mujibu wa Taurati, Adam (a.s) ambaye ni binaadamu wa kwanza na watoto wake, Nuh¹⁷, Ibrahimu, Ishaka, Yakubu na Yusufu wote waliwalingania watu kuwepo kwa Mwenyezi Mungu mmoja. Katika amri kumi ambazo alipewa Mussa (a.s) ndani ya Taurati, kitu kikubwa kilichosisitizwa zaidi ni umoja wa Mwenyezi Mungu.¹⁸ Zaburi iliyoteremshwa kwa Nabii Dawud (s.a.w) ni swala na maombi kwa Mwenyezi Mungu mmoja. Pia Issa (a.s) alisisitiza kuwa amri ya kwanza katika dini ni kumtambua Mwenyezi Mungu mmoja.¹⁹ Ulinganisho wa kupindukia uliopo ndani ya Uyahudi ulisababisha fi-

16. Qur'an Tukufu, Mariyam, 19: 42 – 47.

17. Mwanzo, 1: 26 – 28; 4: 26; 6: 9.

18. Kutoka, 20: 2 – 3; Hesabu, 6: 4 - 5.

19. Marko, 12: 28 – 29.

kra za binaadamu kumuelezea Mwenyezi Mungu, ambapo mapenzi yaliyozidi kiwango yalimbadili binaadamu kuwa Mungu (Issa), na kuubaidilisha umoja wa Mwenyezi Mungu kuwa utatu. Uislamu ukaja na kuweka wazi upweke wa Mwenyezi Mungu na kusahihisha fikra potofu za kibinadamu zilizoingizwa ndani ya Uyahudi na Ukristo na kuzileta pamoja dini hizi mbili, Uyahudi na Ukristo, kwa ajili ya kuthibitisha kuwepo kwa Mwenyezi Mungu mmoja (Tawhid).²⁰

Ushahidi wa kibinaadamu na wakisayansi unaonyesha kuwa Muumba ni mmoja. Qur'an Tukufu inasema:

"Mwenyezi Mungu hana mwana yejote, wala hanaye mungu mwengine. Inge kuwa hivyo basi kila mungu angeli chukua alivyo umba, na baadhi yao wangeli washinda wengine. Mwenyezi Mungu ameepukana na sifa wanazo msifu." (Al Muuminuun, 23: 91)

"Lau kama wangalikuwako humo (Mbenguni na Ardhini) waungu (wengine) isipokuwa Mwenyezi Mungu; bila shaka zingeharibika (hizo Mbingu na Ardhi). Na ametakasika Mwenyezi Mungu, Mola wa arshi, (yu mbali) na yale wanayomsifu kwayo". (Al Anbiyaa 21: 22)

20. Ali Imran, 3: 64. Prof. Dr. Ö. F Harman kifungu: "Islam", Diyanet Islam Ansiklipedisi – Incyclopwdia of Islam (Republic of Turkey, Presedency of Religious Affairs) Istanbul 2001, XXIII, 4.

Kwa kuwa uwepo wa Mungu zaidi ya mmoja unahuisha sifa za udhaifu kama ile unyonge, kutojitosheleza, kuumbwa, uwepo wa Muumbaji mmoja ni jambo la lazima.

Umoja Wake unaeleweka pia kwa hili: mvua inavyonyesha kutoka mawinguni, nyanya au pilipili zinazomea kutoka ardhini, tofaa au mapera yanapokuwa katika mti vyote vinakuwa na umbo na rangi ile ile ulimwenguni.

Pamoja na kuwa na umbali baina ya binaadamu wanaishi kama wanajuana. Hii inawaonyesha wanaadamu kuwa viumbe wote wameumbwa na Muumba mmoja.

Kwa mujibu wa Uislamu ni mionganini mwa dhambi kubwa sana ni kutomtambua Mwenyezi Mungu, kumshirikisha na yejote katika sifa Zake au metendo Yake, na kumpa sifa ya Kimungu yejote yule asiyekuwa Yeye. Dahmbi hii inaitwa “**shirk: kumfanyia wenza**” na hii ndio dhambi kubwa kuliko zote. Mwenyezi Mungu ameielezea shirk kuwa ni “dhambi kuu” na “anaye mshirikisha Mwenyezi Mungu basi hakika amezua dhambi kubwa.”²¹

Hata hivyo, Mwenyezi Mungu ameahidi kumsamehe yejote amtakaye, lakini hatomsamehe mwenye kumshirikisha na akafa hajatubu.²² Njia pekee ya kujitoa ndani ya shirki ni kuacha shirki na kufuata *Tawhid*.

21. Luqman, 31: 13; An – Nisa, 4: 48.

22. An – Nisa, 4: 48, 116.

2. Uislamu ni dini ya maumbile haigongani na akili.

Uislamu unawahutubia wanadamu wote. Sheeria zake hazikuwekwa kwa munasaba wa sifa za kubahatisha, za kupita au baadhi na kuacha baadhi, bali zimekekwa kulingana na mielekeo halisi na ya kimaumbile na mahitaji yatokanayo na jinsi mwanadamu alivyoumbwa. Kutokana na sababu hii, Uislamu ni dini inayoendana na maumbile na hayapitwi na wakati. Msingi wa nguzo zake za Imani hautokani na vitu vya kushangaza, bali akili na uhalisia wa wazi.

Kwa hiyo Uislam haugongani na ukweli wa kisayansi. Maamrisho yanayohusiana na ibada na matendo yakichunguzwa hubainika wazi kabisa na kwa haraka jinsi maamrisho hayo yanavyoen-dana na maumbile ya mwanadamu.

Kwa kuwa akili ni tabia muhimu ya binaadamu, hivyo Qur'an inasisitiza juu ya binaadamu aweze kutumia akili na kutafakari.

Katika aya zipatazo 750, Qur'an inamtaka binaadamu afikiri, afanye utafiti, na kutumia akili yake katika njia sahihi.²³

Watu ambao hawakuamini Mtume walipo-sema” Tuonyeshe miujiza ili tuweze kuamini kama kuna Mungu na tukuamini wewe kama Mtume”. Mwenyezi Mungu hakupenda mapendekezo yao,

23. Ayşe Sucu, Gençlik ve Din (Youth and Religion), uk. 220.

bali aliwahamasisha watazame mbingu na ardhi badala ya kusubiri kuona miujiza ndio wamua-mini Mwenyezi Mungu.

Uislamu unaonyesha umuhimu mkubwa sana wa kutumia akili na ukakataza vitu ambavyo vi-naipumbaza akili kama pombe au vilevi. Ni kitu kinacho julikana wazi kuwa binaadamu ni bora kuwa na tahadhari kabla ya maafa na hivyo uzem-be au ulevi hauna faida.

Kutokana na kuwa dini yao inayoendana na maumbile, Uislamu umeweka sheria **halisi**. Katika Uislamu hakuna maamrisho yasiyoweretana kutekelezwa - hakuna kitu kigumu wala shida dhi-di ya maumbile ya mwanadamu.

Kwa mfano

- “Kama hamna maji kwa ajili ya udhu au mtu hawezi kutumia maji kwa sababu za kiafya, basi mtu huyo anaruhusiwa kutayamamu.
- Kama mtu hawezi kuswali akiwa amesi-mama basi anaweza kuswali akiwa amekaa, amelala au hata kwa ishara.
- Kama mtu hatoweza kufunga wakati wa mwezi Mtukufu wa Ramadhan anaweza akafunga katika miezi mingine ijayo au anaweza akatumia pesa kuwapa maskini badala ya kufunga. Kutoa Zakka au kwenda Hijja ni wajibu kwa watu wenye uwemo.

- Mtu anayeutangaza Uislamu anaruhusiwa kufanya hivyo katika njia ya kuvutia na sio “kuwalazimisha kuingia katika Uislamu”.

3. Hakuna mtu wa kati baina ya Mwenyezi Mungu na waja wake

Mwanazuoni mmoja wa Kiislamu anasema, “njia za kumuendea Mwenyezi Mungu ni nyingi sana kama zilivyo punzi za viumbe wake.” Kwa maneno mengine, kila mtu yupo huru kuwasiliana na Mwenyezi Mungu moja kwa moja. Kila mtu mmoja anaweza kuzungumza na Mwenyezi Mungu kuititia swala zake na kuomba msamaha. Pindi mtu atakapojielekeza kwa Mwenyezi Mungu kwa moyo safi, atamuona mbele yake.

Mara nyingi Mwenyezi Mungu huwahamasi-sha waja wake kuswali na kumuomba msamaha. Ametangaza kuwa Yeye ni mwangi wa Rehema, kwa hiyo anamsamehe mja wake kwa kujibu kujibu dua zake. Kujibu maombi na kusamehe dhambi ni kazi ya Mwenyezi Mungu tu. Hii ni kwa sababu Mwenyezi Mungu ndie mwenye nguvu pekee na hakuna binaadamu awezae kutumia mamlaka Yake (Mwenyezi Mungu). Kumuona kiumbe kuwa ana mamlaka ya Mwenyezi Mungu ni “shirki”.

Katika Uislamu hakuna haja ya ushemanzi kwa vitu kama swala, ibada au ndoa. Kila muisl-

amu anastahiki kujifunza dini yake kadri ya uwezo wake.

Wakati Waislamu wanapokusanyika kwa ajili ya swala basi humteuwa aliye na elimu na makini katika kuongoza swala (Imamu). Jukumu la wanazuoni mipaka yake ni kueleza na kufundisha kanuni za taratibu za dini, kuelimisha na kuongoza watu kwenda katika njia sahihi kwa kuwahutubia na kuwausia. Wanazuoni hawana mamlaka ya kumsamehe mtu dhambi au kujibu maombi kwa kuwa mtu wa katikati baina ya Mwenyezi Mungu kwa viumbe wake.

Shirki ilianza pale watu walipoanza kuweka watu wa kati (madalali) baina ya Mwenyezi Mungu na waja wake. Makafiri wa Makka wao waliabudu masanamu kwa sababu waliamini masanamu yatawaweka karibu na Mwenyezi Mungu.²⁴ Lakini baadae wakaanza kuyapa masanamu hayo sifa na mamlaka ya Mwenyezi Mungu.

4. Uislamu unaweka uwiano kati ya Dunia na Akhera Kimatendo na Kiimani

Uislamu unasisitiza umuhimu wa kiasi na usawa. Unapoweka uzito katika upande mmoja wa jambo, hauusahau wala kuupuuza upande mwingine wa jambo. Kwa kuwa Mwenyezi Mungu ali-

24. Az- Zumar, 39: 3.

umba pande mbili na binaadamu wanazihitaji zote, isingekuwa jambo sahihi kuupuuza upande upande mmoja. Ni muhimu kuupa kila upande umuhimu unaostahili. Tunapoitazama dunia katika pembe hii, tunakuta kuwa dunia hii ni zawadi yenye thamani ambayo ni kama mtaji wa kuichuma Akhera.

Kila mmoja wetu anatakiwa atumie zawadi hii kutafuta radhi za Mwenyezi Mungu. Akhera ndio lengo halisi na mja hatakiwi kulisahau jambo hili.

Kama ambavyo mtazamo wa kisekula unatoa unaweka umakini kwenye dunia tu, mtazamo wa kidini unaojihuisha na akhera pekee hautoshelezi mahitaji ya mwanadamu. Katika hii mitazamo miwili, hakuna hata mmoja unaoweza kushikwa, yote miwili inatakiwa ichekechwe ipasavyo na iwekwe katika mpangilio wenyewe muundo jumuishi.

Mwanadamu anaundwa na pande mbili za roho na mwili. Japokuwa roho ni kitu muhimu sana, lakini inabebwa na mwili. Kitu kinaweza kufanyika pale tu vyote viwili vinapokuwa pamoja.

Kwa hiyo sio haki kuendekeza roho peke yake na kuuwacha mwili. Kwa mujibu wa maneno ya Mtume (s.a.w), mionganoni mwa vitu vya kwanza ambacho binadamu wataulizwa kesho Akhera ni namna walivyoxitumia afya zao.²⁵

25. Tirmidhi, Kiyamah, 1/ 2417.

Uislamu unatuamrisha kuweka uwiano vizuri hata katika kutekeleza ibada kama vile swala, funga na kutoa Zakka. Uislamu haukubali kufanya ibada kupita kiwango kiasi cha kumchosha mtu.²⁶

5. Uislamu unahamasisha elimu inayojumuisha Sayansi, Hekima na Dini

Leo hii, hakuna mgongano au mgogoro baina ya Uislamu na Sayansi. Sio tu kwamba Uislamu katika historia yake yote haukukataza Sayansi, bali pia umehimiza sana Sayansi na kufanya kuwa wajibu kwa mwanamke na mwanamme kutafuta elimu. Kwa upande mwingine pia, ugunduzi wa kisayansi haujakataa ukweli ulioletwa na Uislamu, bali umethibitisha mafunzo yaliyopo katika Uislamu. Na kwanini Sayansi isiyathibitishe? Sayansi inajaribu kugundua kanuni za vitu ambavyo Mwenyezi Mungu ameviumba kwa kuvichunguza. Uislamu ni dini ya Mwenyezi Mungu iliyioletwa na Mwenyezi Mungu na imehifadhiwa katika muundo wake wa asili. Hivyo chanzo cha Uislamu na sayansi ni kimoja. Ugunduzi wa kisayansi unapofanywa na kuendelezwa, ndivyo ukuu, uwezo wa Mwenyezi Mungu na hekima zake zisizo na kifani zinavyozidi kujulikana, na imani ya watu juu ya

26. Tazama Bukhari, Sawm 55, 56, 57 Tahajjud 7, Anbiyaa 37, Nikah 1, 89; Muslim, Siyam 181 – 193; Abu Dawud, Sawm, 55/2428.

Mwenyezi Mungu inaongezeka. Kwa sababu sayansi ni sehemu ya urithi wa Uislamu.

Kuna majina mengi ya Mwenyezi Mungu yanayoelezea kuwa Mwenyezi Mungu ni mjuzi wa kila kitu, iwe kwa siri au kwa dhahiri. Waja wa Mwenyezi Mungu wanapaswa kufanya jitihada ili kuweza kupata fungu lao katika sifa hii ya Mwenyezi Mungu ya ujunzi. Kuna hadithi nyingi na Aya nyingi za Qur'an zinazosisitiza watu kutafuta elimu. Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema:

“Sema: Mola wangu nizidishie ilimu”. (Taha 20: 114)

**“Mwenyezi Mungu atawainua wale walio-
amini mionganoni mwenu; na waliopewa ilimu
watapata daraja zaidi.”** (Al-mujadilah 58: 11)

Mjumbe wa Mwenyezi Mungu anasema:

*“Mwenye kupita katika njia kwa kutaka ku-
pata elimu, Mwenyezi Mungu atamuweka katika
njia ielekeayo peponi. kwa kuwa malaika hufura-
hia anachokifanya hutandaza mbawa zao juu yake.
Kila kitu mbinguni na ardhini, hata samaki majini
humuombea msamaha mwenye kutafuta elimu.
Ubora wa msomi juu ya mfanya ibada ni kama
ubora wa mbaramwezi juu ya nyota zote. Wasomi
ni warithi wa Mitume. Mitume hawaachi dhahabu
na fedha; huacha elimu. Mwenye kuuchukua urithi
huu atakuwa amepata neema kubwa.”* (Abu Daudi
1/3641, Tirmidhi 19: 2682, Bukhari 10, Ibn-Imajah, Muqad-
dimah 17).

“Hekima ni mali iliyompotea muumini; popote atakapoiona ataiokota.” (Tirimidhi 19/2687, Bin Maja15).

“Kiu ya muumini ya kutafuta ilimu haitosholezeki mpaka pale atakapofikia mwisho mwema – pepo” (Tirmidhi 19/2686).

Kwa sababu hii Waislamu waliukumbatia uta-fiti wa kisayansi kama ibada. Katika mwaka 800 CE, **Ahamad en-Nahawandi** alianza uchunguzi wa Anga. Baudaye walijenga vituo vya uchunguzi. Kwa kutengeneza vifaa vya kuchunguza Anga, waliweza kupima umbali wa jua, nyota na sayari nyingine, muda unaotumiwa na sayari kulizunguka jua, urefu wa milima pamoja na urefu (kina) wa visima. Kutohana na kazi hizi, kazi za zamani zinarudiwa na orodha mpya nyota iliandaliwa. Nyota nyingi mpya ziligunduliwa, nyuzi za mwinuko kutoka sehemu lililopo jua zikapimwa na pia mwenendo wa jua uchunguzwa na ulihuhsisha na nyota kubwa zisizotembea, na baadhi ya ugunduzi muhimu unaohusiana na mwenendo wa sayari ulifanywa.

Waislamu walitumia njia mpya ya matumizi ya hesabu kwenye elimu ya nyota (astronomy). Badala ya “miyale ya moja kwa moja” walitumia milinganyo na waliweza kupata vipimo sahihi.

Walifikia kiwango kikubwa mno katika mbinu na ufundi unaohusiana na kupima mienendo ya Sayari.²⁷

27. Prof. Dr. Seyyid Huseyin Nasr, Islamic Science (islam ve Ilim), Istanbul 1989, uk. 113 – 134.

Halikadhalika Waislamu walifanya ugunduzi mwangi sana kuhusu miamba (geology), madini, mimea, wanyama, hesabu, fizikia, kemia, udakitari na madawa na kutoa mchango mkubwa katika maendeleo ya sayansi.

Ibn Sina (980-1037) kwa ugunduzi wake katika mada 29 tofauti tofauti alikuwa mwanazuoni muhimu aliyeweza kuonyesha njia kwa wanasyansi wa Ulaya. Kitabu chake cha tiba alichokiita **Al-Kanun Fittib (The conon in medicine)** kilitumika kufundishia katika vyuo vikuu huko Ulaya kwa kipindi cha miaka 600. Mwanasyansi wa kwanza kuelezea kazi ya Retina katika jicho ali-kuwa **Ibn Rashid** (1126-1198). Kitabu kinachozungumzia jicho, *Tazikiratul Kahhalin* kilichoandikwa na Ali bin Issa (karne 11) kiliendelea kuwa kitabu pekee kinachozungumzia mambo ya jicho kwa karne nzima na kiliweza kutafsiriwa katika lugha za kilatini, kijerumani na kifaransa.

Ammar bin Ali (karne 11) aliweza kufanya upasuaji wa jicho, karne 9 kabla na akaelezea kiundani jinsi gani alivyoweza kutoa mtoto wa jicho, ndani ya kitabu chake *Al-Muntakhab fi'Ilajilayan*. Kitabu hiki pia kiliweza kutafsiriwa katika lugha kuu zilizokuwa zikitumika wakati huo. **Ibn-i Haithan (Alhazen)** (965-1051), mtaalamu muhimu wa fizikia na mtafiti wa Sayansi ya macho, alivumbua miwani ya macho. **Ali bin Abasi** (994) alifanya upasuaji wa kansa na alitoa muongozo wa mbinu za upasuji

wa kansa. Kitabu (Insayklopedia) cha maarifa ya tiba kilichoitwa **Kitabul Maliki (Medicine Encyclopedia)** kinachunguzwa kwa umakini hadi sasa. **Abul-Kasimu ez-Zehravi** (963-1013) naye alifanya upasuaji wa kisayansi kuwa fani ya kujitegemea, akachora picha zipatazo 200 za vifaa vinavyotumika katika upasuaji huo na akazielezea katika kitabu chake, *tasrif*, jinsi vifaa hivyo vinavyotumika. Mizunguko midogomidogo ya damu iligunduliwa na **Ibn al-Nafis** ambaye aliishi kati ya 1210 - 1288 na kuelezea kwa kina katika kitabu alichokiandika kama ufanuzi wa kitabu cha Ibn sina cha *Kanun*.

Akshemseddin (1389-1459) katika kitabu chake cha *Maddet al-Hayat* alielezea kuhusiana na vijidudu vidogovidogo kama bacteria, fangasi n. k “Ni vibaya kufikiria kuwa ugonjwa unakuja tu. Ugonjwa ni wenze kuambukiza. Unasambaa kutokana na mbegu hai ambazo ni ndogo sana na haziwezi kuonekana kwa macho”.

Harizmi (780-850) ambaye alitumia namba sifuri kwa mara ya kwanza katika hesabu, alianzisha misingi ya **Aljebra** na kitabu chake alikipa jina la *Al-Jabr wa-l - Muqabala*.

Ibn Mussa (karne 9) aliweza kupima mzingo wa dunia kwa makosa madogomadogo sana. **Beyruni** (973-1051) ambaye aligundua vitu tofauti, alithibitisha kwamba dunia inajizungusha kwenye muhimili wake na inalizunguka juu pia. Pia alifanikiwa kupima kipenyo cha dunia kwa kufanya utafiti kwenye mji wa India unaoitwa Nendene.

Kanuni (formula) kuhusiana na somo lake hili imekuja kujulikana barani Ulaya kama “**Kanuni ya Beyruni**” (The Beirun formula). **Battani (Al-bategni)** aliweza kukokotoa mwaka wa kwa kosa la sekunde 24 tu. **Ismaili Jauhati** (950-1010) alijaribu kupaa kwa mara ya kwanza. **Ibin Firinasi** alitengeneza mfano wa ndege mwaka 880. Pia aliweza kukaa hewani (Angani) kwa muda mrefu na baadae aliweza kutua taratibu na hiyo ndege yake ambayo ameitengeneza kwa manyoya ya ndege na kuivaa. **Razi** (864-925) alizungumzia kuhusiana na nguvu ya mvutano.

Christopher Columbus (1446-1506) alisema kwamba amejifunza kuwepo kwa bara la Amerika kutoka kwa Uislamu, hususani kutoka katika vitabu vya **Ibin Rushid** (1126-1198).

Idrisi (1100-1166) alichora ramani karne 8 kabla, ambapo ramani hizo zinakuwa sawa na ramani za dunia za sasa.²⁸

28. Kwa rejea na mifano mbalimbali kuhusu hii mada tazama Prof. Dr. Fuat Sezgin, *Science et technique en Islam*, I – V, Frankfurt, 2004 (*İslam'da Bilim ve Teknik* I – V, Ankara 2007) na vitabu vyake vingine; Prof. Dr. Seyyid Hüseyin Nasr, *Islamic Science, An Illustrated Study*, World of Islam Festival Pub. Co. Ltf, England, 1976 (*Islam ve İlim*, Istanbul 1989); Dr. Sgrid Hunke, Allahs Sone über dem Abendland –Unser Arabischen Erbe, Germany 1960; Carré de Vaux, *Les Penseurs de l'Islam*, Paris 1923; Avicenne. Paris 1900; Prof. Dr. Mehmet Bayraktar, *İslam'da Bilim ve Teknoloji Tarihi* (Historia ya Sayansi na Teknolojia katika Uislamu), Ankara 1985; Şaban Dögen, *Muslimun İlim Öncüleri Ansiklopedisi* (*The Encyclopedia of Muslim Pioneers of Science*), Istanbul 1987.

Katika historia yote na katika sehemu nyingi, ustaarabu mbalimbali umetokea, ustaarabu huo umesaidia katika uendelezaji sayansi kwa kutumia athari mbalimbali. Waislamu nao pia walifaidika kutokana na ujuzi wa ustaarabu zilizokuwa kabla yao. Walilieleza hili kwa heshima, na kama radi amali yao, wakatoa mchango muhimu kwa sayansi kwa kuuendeleza huo ustaarabu.

Vitabu vilivyoandikwa na ustaarabu wa kabla yao vilitafsiriwa na wasomi wa Kiislamu lakini yale yaliyomo hayakuchukuliwa tu bila kuyaangalia. Kwanza waliyachunguza na kuyaendeleza na yale yenye makosa wakayarekebisha.

6. Uislamu unaona Uadilifu kuwa jambo kuu

Mwenyezi Mungu ni mwadilifu. Hafanyi kitu kilicho kinyume na uadilifu. Mionganini wa majina Yake mazuri ni **Al-Adil**, Aliye mwadilifu wa haki.²⁹ Kwa sababu hii, Mwenyezi Mungu anatarajia waja wake kutenda uadilifu na haki. Mwenyezi Mungu anasema katika Qur'an Tukufu: “**Enyi mliamini! Kuweni wenye kusimamisha uadilifu, mtowao ushahidi kwa ajili ya Mwenyezi Mungu; ijapokuwa ni juu ya nafsi (zenu), au (juu ya) wa-zazi (wenu) na jamaa zenu...**” (Anisaa 4: 135)

29. Tirmidhi, Deavat, 82 / 3507.

Pia Uislamu umemuamrisha Muislamu kumtendea haki na uadilifu hata adui yake:

“Enyi mlionamini! Kuweni wasimamizi (wa kupidisha haki] kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, muwe mkitoa shahada kwa uadilifu. Wala kuchukiana na watu kusikupelekeeni kutowafanya insafu (uadilifu). Fanyeni uadilifu; huko ndiko kunakomkurubisha mtu na utawa. Mungu anazo habari za (yote) mnayoyatenda”. (Al-mida 5: 8)

Pia Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w) ameusia kutenda uadilifu, iwe mtu anahasira au ametulia, na kuahidi thawabu nyingi kwa mwenye kufanya hivyo.³⁰ Ugomvi katika Uislamu upo kati ya wale wasiotenda haki na wanaounga mkono na wale wanaotenda haki na kupenda haki. Qur'an Tukufu inasema:

“Usiweko uadui ilakwa wenye kudhulumu”.³¹

Kuna uwezekano wa Waislamu kuishi katika jamii moja na mtu ambaye ni mtenda haki awe Muislamu au asiwe Muislamu. Lakini iwapo Mwislamu atafanya dhulma au kutojali haki za binaadamu ni lazima akosolewe. Hivyo katika maisha ya kijamii kigezo kinachotutofautisha “sisi” na “wao” ni uonevu na uadilifu.³²

Kwa sababu hii mataifa ya Kiislamu yalikuwa makini sana na suala la uadilifu. Kwa mfano

30. Haythami, I, 90; Abu Nuaym, *Hilye*, II, 343; VI, 268 – 9.

31. Al - Baqara, 2: 192.

32. Prof. Dr. Recep Şentürk, *Insan Hakları ve İslam* (Human Rights and Islam), uk. 22.

“Waislamu waliudhibiti mji wa **Hims** nchini Syria. Kwani walikuwa wakiwalinda wakazi, waliweka kiwango kidogo cha kodi. Katika muda huo, Heraclius, Mfalme wa Byzantium, aliongoza jeshi lake kwenda kuwashambulia Waislamu katika eneo la Yarmuk. Waislamu walihofu baada ya kugundua kwamba jeshi lililokuwa likiwakaribia ni kubwa sana. Wakaamua kurudisha kodi walizokuwa wamepewa na watu wa Hims na kuwaambia: “Kwa kuwa tupo katika mapambano, hatuna rasilimali za kuwatetea na kuwalinda. Kwa hiyo mpo huru na mnawenza kufanya mpendavyo”.

Watu wa Hims wakajibu: “Tunaapaa kwa Mwenyezi Mungu, utawala na uadilifu wenu ni bora kwetu kuliko hali tuliyokuwa nayo ya kuonewa na kubaguliwa. Tutashirikiana bega kwa bega na gavana wenu kuulinda mji huu dhidi ya Heraclius”. Mayahudi nao wakasema: “Nasi tunaapa kwa Taurati, kuwa Gavana wa **Heraclius** hawezi kuingia katika mji wa **Hims** bila ya kupambana na kutuangamiza sisi kwanza”.

Kwa kufunga milango ya mji, waliweza kuulinda mji wao dhidi ya maadui. Wakristo au Mayahudi wa miji mingine yenye makubaliano ya amani walifanya hivyo hivyo na kusema: “Kama Warumi na wanaowaunga mkono watawashambulia Waislamu, basi tutorudi katika zama za kale za ubaguzi na unyanyasaji na hivyo watu watakuwa na masha magumu. Tunaomba Waislam washinde ka-

tika vita hivi na tutashirikiana nao na kuwaunga mkono kama tulivyokubaliana awali”.

Mwenyezi Mungu alipoamua kwamba Warumi washindwe na kuwapa ushindi Waislamu, Wakristo hao waliwafungulia Waislamu milango yao, na kuwaita waimbaji wao wawafurahishe, na wakalipa kodi.³³

7. Uislamu ni dini ya Ulimwengu wote

Uislamu unawalingania watu na majini.³⁴

Kila mtu, bila kujali tabaka, rangi, utaifa au jinsia anaweza kuwa Muislamu. Uislamu huwaainisha watu kulingana na haki na majukumu yao, na unaona kuwa kuna jamii mbili tu za wanadamu ndizo zilizopo: waumini na makafiri.³⁵

Ni jambo lisilokubalika kuwa mfumo fulani ulioletwa kwa ajili ya furaha na wokovu wa wanadamu uwe wa watu fulani wachache huku wengine wakinyimwa neema hiyo. Jambo hilo linapingga majina matukufu ya Mwenyezi Mungu *Rah-*

33. Belázurî, *Fütûhu'l-büldân*, Beirut 1987, uk. 187.

34. Uislam unatambua uwepo wa viumbwe hawa na wana utashi huru. Mfasiri.

35. Kila mwanadamu anahusika na umma wa Mtume wa zama zake. Baada ya kutumwa kwa Mtume Muhammad (s. a. w) watu wote wanahesabiwa kuwa ni watu wa umma wake. Hata hivyo, baadhi ya watu wamemuamini na wengine kumpinga.

maan na Rahiim.³⁶ Mtume wa Mwenyezi Mungu, anasema: “*Mwenyezi Mungu mtukufu huonyesha huruma zake kwa wenyehuruma. Hivyo onyesheni huruma kwa waliopo katika ardhi ili waliopo mbinguni wawahurumie*”. (Abu Daudi, Adab, 58/4941; Tirmidhi, Birr16/1924, Ahamed bin Hanbal II, 160).

Hadithi hii haihusu tabaka fulani. Wala haiwahusu “Waislamu tu”. Inatuamrisha kuwahurumia wanadamu wote, wanyama, na mimea.

Qur'an tukufu inaeleza kuwa, Mtume (s.a.w), ameletwa kwetu wanaadamu kama ifuatavyo:

“Sema (Ewe Nabii Muhammad): Enyi watu! Hakika mimi ni Mtume wa Mwenyezi Mungu kwenu nyinyi nyote; (Mungu) ambaye anao ufalme wa mbingu na ardhi...” (Al-Araf 7: 158)

“Nasi hatukukutuma, (hatukukuleta) ila uwe rehema kwa walimwengu (wote).” (Al-Anbiya 21: 107)

Kwa sababu hii, Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w) hakuwaita kwenye Uislamu Waarabu tu, bali pia Wabenzatine (Warumi wa Mashariki), Waethiopia, Wamisri na wengineo kwa kutuma wajumbe na barua mbalimbali kwenda kwa watwala na wafalme zama hizo.³⁷

36. Maana ya Rahman ni Mwenye Rehma kwa viumbwe wote, wakati Raheem ni Mwenye rehma kwa waumini siku ya Malipo. Mfasiri.
37. Wakati maandishi ya barua hizi yakiwepo, nakala halisi ya baadhi ya barua hizi zinapatikana katika makumbusho ya Kasri la Topkapi mjini Istanbul. Tazama: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Muhammad_letter_muqawqis.jpg

Zaidi ya hayo Uislamu unajumuisha muda wote na mahali kote. Uislamu haujajikita katika muda au pahala maalumu. Na leo, imekuwa rahisi kuona Waislamu wakijitokeza kutoka pande zote za Dunia na kutoka katika kila taifa, hususani kipindi cha Hijja. Watu hukusanyika pamoja na kufanya Ibada, kumuabudu Mwenyezi Mungu (s.w) mmoja na kuizunguka Kaaba kama Mwenyezi Mungu alivyoamrisha, na hii huonekana kama udugu wa jamii ya Kiislamu yenyenye kushangaza na kuvutia.

Uislamu una muundo unaoweza wa kutosheleza mahitaji yote ya binaadamu. Uislamu ni mfumo wa maisha na ibada ambayo huzingatia haki za kiroho, kimwili na kijamii za binaadamu; Uislamu unabainisha wazi maana halisi ya maisha na kifo, Mungu, Mtume, Malaika, Shetani, Dunia, Akhera, Malipo mema (thawabu), Adhabu, Pepo na Moto ambapo hakuna dini nyingine inaweza kuvielezea vyote hivi kwa ukamilifu. Ili kuelewa hali hii, lazima tukumbuke yafuatayo: Qur'an imetosheleza mahitajio yote ya Waislamu kama chanzo cha sheria na utawala, kutoka katika kipindi cha mwanzoni kabisa ambapo jamii ndogo ya Waislmu iliundwa na watu wanyonge, mpaka kwenye zama ambazo taifa la Kiislamu lilianzishwa kutoka Bahari ya Atlantic hadi Bahari ya Pasific na kuwa Taifa la kuvutia katika zama zake. Si hivyo tu, bali jamii imekuwa na kila kitu kinachohusiana na

imani na itikadi, aina mbalimbali za ibada, maisha ya kijamii, sheria za kijamii na mahitaji mengine yanayopatikana ndani ya Qur'an Tukufu.³⁸

8. Uislamu huwaweka binaadamu wote katika usawa

Katika Uislamu ubora kati ya binaadamu ha-upimwi kwa mambo yasiyoepukika au yaliyok-wishapangwa (majaaliwa) kama rangi, tabaka au utaifa, bali ubora huo hupimwa kwa ukaribu wa binaadamu kwa Mwenyezi Mungu na kwa uchaji (*Taqwa*) ambayo wanaadamu wanaweza kuipata kwa kudhibiti nafsi zao na kufanya jitihada katika ibada.

Vilevile vitu kama mali, uzuri, nguvu ama cheo sio nyenzo za ubora wa mwanaadamu. Hivi ni vitu tu walivyozawadiwa na Mwenyezi Mungu na inapaswa kumshukuru Mwenyezi Mungu katika njia sahihi. Kila neema inastahikikutolewa shukran kulingana na aina ya neema husika.

Neema walizopewa wanaadamu katika hii dunia ni kama maswali ambayo huulizwa mwanafunzi katika mitihani. Kamwe mwanafunzi hajioni fakhari kwa maswali hayo anayoulizwa, badala yake atakuwa na furaha kutokana na da-

38. M. Hamidullah, *Kur'ân-ı Kerîm Tarihi* (The History of the Noble Quran) (sehemu ya utangulizi wa Le Saint Coran), uk. 23.

raja atakalopata kutokana na alivyojibu maswali hayo. Hivyo malipo mema (Thawabu) ambayo walioamini watapata yatatokana na matumizi ya neema waliyoruzukiwa na Mwenyezi Mungu. Na Mwenyezi Mungu amewapa ili kuwajaribu imani zao kwa ajili ya amali zao kesho akhera, hivyo hakuna ufakhari katika hii dunia. Ufakhari huo ni kosa kubwa sana kuwa nao. Hivyo, mwanazuno ni mmoja wa Kiislamu, Abu Hazim anasema: “Neema yoyote isiyomuweka mtu karibu na Mwenyezi Mungu ni balaa”.

Japokuwa Mtume (s.a.w) ameletwa kama rehma kwa walimwengu wote, pale alipolazimika kuelezea sifa zake bora, alikuwa akizitamka kwa kurudia rudia neno “hakuna ufakhari” mara ny- ingi”.³⁹

Muumini aliye bora kwa Mwenyezi Mungu ni yule ambaye anayesikiliza maagizo ya Mwenyezi Mungu kuliko yule asiyesikiliza.⁴⁰ Bwana wetu Mtume (s.a.w) katika hotuba yake ya kuaga alisema:

“Enyi Watu! Angalieni: Mola wenu ni Mmoja; baba yenu ni mmoja (Adam). Angalieni! Hakuna aliye mbora zaidi kati ya Muarabu au asiye Mwarabu kwa aliye Mwarabu au kati ya mwenye ngozi nyeusi kwa mwenye ngozi nyekundu. Ubora baina yao ni Uchamungu tu.” (Ahmad bin Hanbal, V, 411)

39. Tirmizî, Menâkib, 1/3616; Dârimî, Mukaddime, 8.

40. Al Hujurat, 49: 13.

9. Uislamu unachukulia uhuru wa dini na kupaata maarifa kuwa jambo muhimu

Ingawa Mwenyezi Mungu amewaonyesha mazuri na mabaya binaadamu wote aliowaumba, hakuingilia Uhuru wa matakwa yao. Kila mmoja atachagua kulingana na Uhuru wa matakwa yake na atayakabili matokeo yake mwenyewe. Qur an Tukufu zinasema:

“(Ewe Mtume) Angeli taka Mola wako Mlezzi wangeli amini wote waliomo katika ardhi. Je, wewe utawalazimisha watu kwa nguvu mpaka wawe Waumini?” (Yunus 10: 99).

“Waache wanaotaka waamini na wasiotaka wasiamini.” (Al-khof 18: 29)

“Mkikufuru basi Mwenyezi Mungu si mweenye haja nanyi, lakini hafurahii kufuru kwa waja wake. Na mkishukuru Yeye hufurahika nanyi”. (Az-Zumar, 39:7)

Katika zama za ujahiuliyah wanawake ambao watoto wao waliugua ugonjwa mkali utotonii walikuwa wakiweka nadhiri kwa Mwenyezi Mungu wakisema:

“Kama mwanangu ataishi nitamfanya myahudi.” Kwa sababu hii pindi kabilii la Kiyahudi la Banu Nadiri lilipohamishwa kutoka jiji la Madina baada ya kuvunja makubaliano yao na Mtume wetu (s.a.w), mionganii mwao walikuwemo watoto

wa dini ya kiyahudi wa Waislam wapya. Ndugu wa Kiislamu wa watoto hawa wakasema: “Hatutawaacha watoto wetu (tutawakamata kwa nguvu na tutawalazimisha wawe Waislamu). Matokeo yake Mwenyezi Mungu akateremshaaya isemayo **“hakuna kulazimisha dini”**⁴¹

Uislamu hautaki kuukubalike kwa watu kutumia nguvu. Kwa sababu hii, unaepuka aina zote za ulazimishaji. Unakataa hata hatua ya kuilazimisha akili. Miujiza, kwa mfano, haikuwa mojawapo ya nyenzo kuu za kuueneza Uislamu. Kuuliza miujiza ya mambo ya kustaajabisha iliyokuwa ikitokea mkononi mwa Mtume (s.a.w) halikuwa jambo lenye kukaribishwa.

Kwa kuwa Uislamu ulidhihiri katika kipindi ambacho binadamu alikuwa amekomaa, ulizungumza na akili kwa muujiza wa maneno ya Qur'an Tukufu. Iliwakabili binaadamu wenyewe kupitia sehemu ya Sheria zake na vithibitisho vinavyokubalika. Kwa sababu hii haikutumia nguvu za kimaada kama nyenzo.

Mwanahistoria Muingereza anayefahamika sana kwa jina la **Phillip Marshall Brown** aliandika, “Hata kama walipata ushindi mkubwa, Waturuiki wenye huruma waliwapa watu wa nchi zile walizozifungua haki ya kujiongoza kwa mujibu wa desturi na tamaduni zao wenyewe”.

41. Al Baqara, 2: 256. Abu Dawud, Jehad, 116/2682; Vâhidî, uk. 85-87.

Pindi **Napoleon Bonaparte** alipoishambulia dola ya Uthmaniya mwaka 798-1799 alitaka Waarmenia wanaoishi Palestina na Syria wafanye uasi. Balozi wa Ufaransa mjini Istanbul, **Sebastiani**, alimjibu kuwa: “wa-Armenia wameridhika na wanavyoishi hapa kwa hivyo itakuwa vigumu kuwabadilisha kuwa waasi.”⁴²

10. Urahisi (katika kuitekeleza kidini) ni moja ya misingi ya Uislamu.

Mola wetu Mwenye huruma 1siyokuwa na kikomo, wakati wote anawatachia wepesi waja wake na kukifanya kila kipengele cha Uislamu kuwa rahisi. Qur'an Takatifu inasema:

**“Mwenyezi Mungu haikalifishi nafsi yoyote
ila kwa kadiri yeye awezavyo.”** (Baqara, 2: 286)

**“Mwenyezi Mungu (anakutakieni) yaliyo
mepesi wala hakutakieni yaliyo mazito.”** (Al-Baqarah 2: 185)

**“Yeye amekuchagueni (muwe umma ulio
bora). Wala hakuweka juu yenu mambo mazito
katika dini.”** (Al - Hajj 22: 78)

**“Mwenyezi Mungu anataka kukukhafifishi-
eni maana Mwanadamu ameumbwa dhaifu”** (An-
- Nisa 4: 28)

42. Tazama: <http://www.atmg.org/ArmenianProblem.html>.

Mjumbe wa Mwenyezi Mungu (Rehema na amani ziwe juu yake) ameeleza moja ya misingi ya urahisi na wepesi Uislamu kama ifuatavyo;

“Mwenyezi Mungu huwaamrisha Malaika wake kama ifuatavyo: ‘Kama mja wangu atatarajia kufanya tendo baya basi msiliandike mpaka pale atakapolifanya. Akilifanya basi mliandike kama dhambi moja dhidi yake.

Kama akiliacha kwa ajili yangu basi mliandike kama thawabu kutoka kwa ajili yake. Na kama mja wangu anatarajia kufanya jambo zuri basi liandikeni kama thawabu hata kama hajalifanya. Na kama ataliendea na kulifanya jambo hilo, muandikieni thawabu kuanzia mara kumi hadi mara mia saba. (Bakhari, Tawhid, 35; Muslim, Iman 203, 205)

Maswahaba watukufu wanaripoti kuwa mjumbe wa Mwenyezi Mungu (Rehema na amani ziwe juu yake) alikuwa mtu mwema ambaye ili-kuwa rahisi kuaminiana naye na wakati wote aliwarahisishia mambo wengine⁴³.

Mifano ifuatayo inaonyesha kuwa Uislam ni dini ya urahisi:

- ✓ Binaadamu anawajibika kwenye vitu ambavyo vimo ndani ya uwezo na udhibiti wake. Hakalifishwi kufanya kitu asichoweza, na hatoulizwa kwa vitu visivyoepukika au vilivyo nje ya uwezo wake.

43. Muslim, Hajj, 137.

- ✓ Katika Uislamu, ni muhimu kuliendea jambo hatua kwa hatua. Dhambi mbalimbali kama vile ulevi, kujihusisha na riba na uzinzi, yote hayo yaliharamishwa kidogo kidogo katika hatua tatu mpaka nne.
- ✓ Ni lazima kuchukua udhu kwa maji kabla ya kuswali. Lakini inaruhusiwa kutumia udongo safi (*tayammum*) iwapo hakuna maji au maji ni ya baridi sana na kukawa na uwezekano wa kupata maradhi kwa kuyatumia.
- ✓ Wasafiri wameruhusiwa kupunguza rakaa nne za asili zaa swala ya lazima kwa kuzifupisha kuwa rakaa mbili kutokana na uwezekano wa kuchoka sana na ukosefu wa muda.
- ✓ Wakati wa kuswali ni lazima kusimama wima (kiyaam). Hata hivyo, wale wasiokuwa na uwezo wa kusimama wima wanaweza kuswali kulinga na hali zao, kwa kukaa, kulala chini au kuashiria kwa macho yao.
- ✓ Hapahitajiki sehemu maalum kwa ajili ya kufanya ibada. Mtu anaweza kufanya ibada sehemu ye yote ambayo ni safi. Mtume (s.a.w) anasema: “Ardhi yote imefanywa kama sehemu safi ya kufanya ibada, kwa hivyo basi muumini kutoka katika umma wangu afanye ibada wakati wa ibada unapoingia na mahali popote pale alipo. (Bukhari, Tayammum, 1)
- ✓ Funga yaweza kuwa ngumu kwa wagonjwa au kwa wasafiri wanaoweza kudhurika nayo.

Kwa sababu hii, wamepewa uhuru katika suala la funga ya Mwezi Mtukufu wa Ramadhani. Wasipofunga, watafunga pale watakapopona au watakaporudi kutoka safarini.

- ✓ Kama kuna tatizo la kiusalama katika safari ya Hijja kwa sababu ya mlipuko wa magonjwa au vita n. k. Waislamu ambao hijja ni wajibu kwao wanaweza kuichelewesha mpaka tishio hilo litakapopungua.

Mtume (s.a.w) anasema: “Sifa njema ni za Mwenyezi Mungu aliyetupatia urahisi na wepesi katika dini”. (Ahmad Ibn Hanbal, VI, 167)

11. Uislamu unapandikiza matumaini na matarajio mema

Uislamu unawataka watu kuwa na matarajio ya matokeo mazuri. Mwenyezi Mungu anasema: “Huruma yangu imeenea kwa kila kitu”.⁴⁴ Mtume (s.a.w) anasema:

“Mwenyezi Mungu alipoumba vitu vyote aliandika kwenye Kitabu kilichapo katika arshi yake ‘Huruma yangu inashinda ghadhabu yangu”
(Bukhari Tawheed, 15)

Imani hii inawatosha Waislamu kuwa na matumaini. Sifa za ziada zinazowafariji Waislamu

44. Al Arâf, 7: 156.

katika maisha ni pamoja na kusamehe, huruma, subira, *tawakkul*, (kumuamini na kumtegemea Mwenyezi Mungu moja kwa moja), kujisalimisha kwake, kuridhika na kila hali na kuwadhania vizuri watu. Muislamu anayesadikisha kwamba matatizo na magonjwa anayokumbana nayo yanaondoa dhambi na kuongeza kiwango cha hali ya kiroho, nalo pia hufanya kazi muhimu ya kupunguza mziggo wa maisha. Haiwezekani Muislamu kuhuzuni-ka wakati amefanya kila lililo katika uwezo wake na kisha akajisalimisha kwenye qadari, akaridhika kwa chochote kinachokuja kutoka kwa Mwenyezi Mungu. Muislamu huyo ataishi katika dunia yenye utulivu na amani kwa hali yoyote itakavyokuwa.

Milango ya toba iko wazi kwa wale wasio amini na wale wanaotenda dhambi hadi wakati wa mwisho. Mtu anaweza kuchelewesha imani au toba mpaka atakapoona alama za kifo au alama za siku ya mwisho. Lakini, kwa kuwa kifo humjia mtu kwa ghafla, ni muhimu kurudi kwa Mwenyezi Mungu bila kumpoteza. Mwenyezi Mungu anasema:

“Sema: Enyi waja wangu mlajidhulumu nafsi zenu! Msikate tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu; bila shaka Mwenyezi Mungu hu-samehe dhambi zote; hakika Yeye ni Mwingi wa kusamehe na mwingi wa kurehemu. Rejeeni kwa Mola wenu Mlezi, na silimuni kwake, kabla ya kukujieni adhabu. Kisha hapo hamtanusuriwa.”

(Az-Zumar, 39: 53-54)

Mtume (s.a.w) amekataza watu kuviiita baadhi ya vitu kuwa ni bahati mbaya. Ametuamrisha tukiangalie kila kitu kwa mtazamo chanya na kuvipa tafsiri nzuri.⁴⁵

Uislamu unaamrisha kuepuka dhana mbaya kuhusu watu. Badala yake, tunatakiwa tuangalie watu kwa dhana nzuri. Qur'an Tukufu inasema: **"Enyi mlionamini! Jiepusheni sana na (kuwadhania watu) dhana (mbaya) kwani (kuwadhania watu) dhana (mbaya) ni dhambi. Wala msipeleze (habari za watu)..."** (Al-Hujurat 49: 12)

Aidha, kwa waumini "kuwavumilia viumbe wote kwa ajili ya Muumbaji" ni jambo lenye kutawala akili zao. Kwasababu ya upendo wanauhisi kwa Mwenyezi Mungu, huishi na viumbe Wake kwa huruma. Hukiona kila kitu kuwa ni amana kutoka kwa Muumba Mwenye utukufu. Wanakubali kutosheka kwa kila kitu kinachotoka kwa Mwenyezi Mungu.

12. Uislamu unasisitiza mshikamano wa Kijamii

Binaadamu, kimaumbile, ni viumbe wa kijamii. Binaadamu hawezi kuishi pekee yake. Anawahitaji binaadamu wengine atakaokuwa na

45. Bukhari, Tib (Tiba), 19; Muslim, Selâm (Salamu), 102; Abu Dawud, Tib (Tiba), 24/3919.

ukaribu na mafungamano nao. Jambo kuu zaidi ni kwamba, mwanadamu ameumbwa akiwa dhaifu na hana uwezo wa kujitosheleza mahitaji yake mwenyewe. Kwa hiyo binaadamu wanatakiwa kui-shi pamoja kama jamii, wanatakiwa kusaidiana, na watekeleze majukumu yao kwa pamoja kwa ajili ya Mwenyezi Mungu.

Mtume (s.a.w) anasema:

“Mkono (msaada) wa Mwenyezi Mungu upo pamoja na jama‘ah. Yule anayejitenga na jama‘ah ataishia kwenye njia ya Jahannam” (Tirimidhi, Fitani, 7/2167)

“Jama‘ah ni rehma, kufarakana katika makundi ni adhabu” (Ahmad Ibn Hanbal, IV, 278).

Matendo yote ya ibada kama vile swala ya jamaah, Swala ya Ijumaa, Swala za idd, Hijja, Zaka, kusaidia watu kujipatia riziki, kujitolea, na mahusiano ya kibinaadamu kama vile mazishi, harusi, kutembelea wagonjwa, kuushikilia uhusiano imara kwa watu, kusaidia maskini wakati wote, kuimari-sha uhusiano na ndugu, kuwatunza wenyе mahitaji, mambo hayo yote huhamasisha watu kuwa wanajamii. Naam, hujitokeza baadhi ya matatizo pindi watu wanapokuwa na muingiliano. Subra na ustahamilivu ni mambo muhimu. Uislamu umeahidi zawadi kubwa kwa Waislamu ambao wanaishi katika jamii na kuondosha matatizo ya watu.

Mtume wetu (s.a.w) alikuwa akiaminiana na watu kwa wema na kamwe hakuwahi kuvunja mioyo yao ingawa alikuwa akisumbuliwa na watu fedhuli au kukatishwa tamaa. Ami yake, Abbas (r.a) alimuonea huruma Mtume (s.a.w) na kusema:

“Ewe Mjumbe wa Mwenyezi Mungu! Ninaona kwamba watu wanakupa shida, Wanakusumbua kwa mawe wanayokurushia. Kwanini usitengeneze hema maalumu na ultumie kufanya mazungumzo na watu?” Mtume wetu (s.a.w), ambaye ametumwa kama rehma kwa ulimwengu wote, akasema;

“Hapana! Hadi pale Mwenyezi Mungu atakaponichukua kutoka mionganii mwao na kunielekeza kwenye utulivu, nitaendelea kuwa nao. Hajjalishi, waache wanikanyage kwa visigino vyangu, wavute nguo zangu au wanisumbue kwa mawe wanayonirushia”! (Darimi,Muqaddimah, 14; Ibn-I Shayba, Musan-nef, VII, 90; Ibn-i Sa'd, 193)

Mjumbe wa Mwenyezi Mungu (Rehema na amani ziwe juu yake) aliamrisha tena kitu kilekile kwenye Taifa lake kwa kusema:

“Muislamu anaeishi na watu na akavumilia maumivu (machungu) wanaousababisha ni bora kuliko Muislamu ambaye hayupo nao na anakwe-pa uvumilivu wa maumivu (uchungu)” (Tirmidhi, Kiyamah, 55/2507)

Uislamu unawaeleza watu kwenye maisha yanayobadilika na shughuli za kijamii kwa kutangaza tufanye kazi ili tupate kujimudu, Tuoe na tupate watoto, Tusaidie watu njia za kujipatia rizki, Kutoa misaada, Kutumia mda (wakati) vizuri, Kutumia dunia kama sehemu ya kipato cha baadaye kwa kiasi kikubwa, Kuweka wazi ukweli kwa binaadamu wote na kuwa mbali na mambo mabaya yote, Kulinda vitu vizuri, Maisha ya utawa, Vizazi venye afya na Nchi.

“Kimahesabu ni kwamba mtu ambaye ana-fanya matendo mazuri ataona malipo yake na anayefanya matendo mabaya ataona matokeo yake hata kama tendo hilo ni sawa na kipande kidogo mno (chembe moja)”.⁴⁶ Uislamu umerahisisha uangalifu, Uimara na Umakini wa maisha.

13. Uislamu umeweka thamani kubwa sana juu ya Binaadamu

Uislamu umepewa nafasi ya pekee na hes-hima kwa binaadamu na vyote vilivyoumbwa. Hii tunaona katika aya zifuatazo ndani ya Qur'an:

“Bila shaka Tumemuumba Mwanaadamu kwa umbo lililo bora kabisa” Suratul (Tyn 95: 4)

46. Az-Zalzala, 99: 7-8; Al-An'âm, 6: 104; Az-Zumar, 39: 41; Fussilat, 41: 46; Al-Jathiya, 45: 15.

“Na hakika tumewatukuza wanaadamu na tumewapa vya kupanda barani na baharini, na tumewaruzuku vitu vizuri vizuri, na tumewatukuza kuliko wengine katika wale tuliowaumba, kwa utukufu ulio mkubwa (kabisa)”. (Suratul Al - Isra 17: 70)

Siku moja msururu wa mazishi yalipita kabla ya Mjumbe mkuu wa Mwenyezi Mungu (Rehema na amani ziwe juu yake) na Mjumbe wa Mwenyezi Mungu alisimama na aliambiwa:” Mjumbe wa mwenyezimungu, Je ni mabaki ya Myahudi! ”na Mtume wa Mwenyezi Mungu (Rehema na amani ziwe juu yake) alisema “Je yeye pia sio binaadamu?” (Bukhari, Janaiz, 50: Muslim, Janaizi 81)

Kama ilivyoonekana, Mtume wetu Mkuu alisimama kwa heshima kwa uwepo wa binaadamu, ambaye Mwenyezi Mungu amemuumba kwa uangalifu mkubwa. Ndio maana alionyesha kwamba binaadamu wote sio kuwa wanaishi mara moja, lakini pia aliyekuja ana thamani ya kuheshimiwa. Ya’la bin Murra (Mwenyezi Mungu alifurahishwa naye) alisema:

“Nilimsindikiza mkuu wetu mheshimiwa Mtume s.a.w haraka na majeshi mengi. Wakati Mjumbe wa Mwenyezi Mungu (Rehema na amani ziwe juu yake) alipokatisha pembeni ya binaadamu ye yeyote aliyekuja, aliagiza aziweke haraka iwezekanavyo, alikuwa haulizi kama ni Muislamu au Kafiri (Sio Muislamu) ” (Hakim, I, 526/1374)

Vipi thamani ya Maisha ya nafsi ya binaadamu aliyekufa vinapewa heshima? Hii inaelezewa kwenye Suratul (Al-Maidah 5: 32). Ambayo inasema:

“Kwa sababu ya hayo tukawaandikia wana wa Israili ya kwamba atakayemwua mtu bila ya yeye kuua mtu, au bila ya kufanya fisadi katika nchi, basi ni kama amewaua watu wote; na mwenye kumwacha mtu hai (kumsaidia kuishi) ni kama amewaa-cha hai watu wote. Na bila shaka Mitume wetu waliwfikia na hoja zilizo wazi; kisha wengi katika wao baada ya haya walikuwa waharibifu sana katika nchi”. Kwa sababu hii kujiua mwenyewe au kuua kisheria imekatazwa na kwa wale wote wanaofanya hivyo, wameandalowiwa adhabu kali sana.⁴⁷

Mtukufu (Mheshimiwa) Maulana Jalaladdin Rumi alisema “Kama ningeweza kuweka wazi thamani ya kweli ya binaadamu, Mimi na Dunia sote tungechomwa (Tungeunguzwa). Kwa bahati mba-ya binaadamu haja tambua thamani yao na wanajishusha wenyewe. Wakati binaadamu alipokuwa na uhakika na nguo yenye thamani bora, alijitengenezea mwenyewe kiraka cha kwenye sweta”

Uislamu unampa binaadamu haki ya kumi-liki sawa na kulingana na heshima na hadhi aliyonayo.⁴⁸

47. Bukhari, Diyât, 21; Tibb (Tiba), 56; Muslim, Îmân, 175.

48. Kwa maelezo zaidi kuhusiana na mada hii tazama, Kadir Mısıroğlu, İslâm Dünya Görüşü (Islamic World View), İstanbul 2008, uk. 200-201; Prof. Dr. Recep Şentürk, İnsan Hakları ve İslâm (Human Rights and Islam), İstanbul 2007.

Kulingana na Uislamu, kuwepo tu kwa binaadamu ni hali ya kutosha kupata haki muhimu za binaadamu.

Wanazuoni wa sheria ya Kiislamu wanauchukulia Ubinaadamu kama tabia ya binaadamu, Ni asili ya haki za binaadamu. Hivyo walipanga kukabili ulimwengu na hawakuchagua baadhi ya watu kulingana na dini, rangi, jinsia, tabaka na utaifa.⁴⁹

49. Prof. Dr. Recep Şentürk, *İnsan Hakları ve İslâm* (Human Rights and Islam), uk. 13, 21.

SEHEMU YA PILI NGUZO ZA IMANI

A. Masharti ya Imani katika Uislamu

Katika Uislamu, kanuni za imani zinategemezwa kwenye ufunuo, sio mawazo ya binaadamu au unavyoelewa wewe mwenyewe. Umuhimu wa imani umeelezwa wazi katika Qur'an tukufu na semi (methali) na mila za Mtume (s.a.w) (hadithi) katika utaratibu unaoeleweka vizuri. Inawezekana kuelezea kwa ufupi kwa namna (mtindo) ufuatavyo;

1. Kuamini Mwenyezi Mungu

Mwenyezi Mungu yupo na ni mmoja, hakuna mwanzo au mwisho wa uwepo wake, hafanani na alivyoviumba au hafanani na chochote kile alicho kiumba. Uwepo wake hautegemei kiumbe chochote kile anaishi kwa maadili yake mwenyewe. Uhai wake ni muhimu kwake mwenyewe.

- ✓ Uwepo (uhai) wake ni mbali na nje ya ku-zaliwa, kuzaa, kuwa baba au mtoto, na kuishi kwa mda au mahali (sehemu) bila ya kuhitaji njia yoyote, ye ye anajua kila kitu, anasikia yote na anaona yote.

- ✓ Anajua yote yanayoendelea katika dunia na yote yanayotokea mbali na pale (dunia), yote yanayoshuka kutoka angani na yote yanayopanda (paa) kwenda angani nay eye ni mwingi wa huruma, anasamehe mara kwa mara. Wasioamini husema “Haitajatokea saa (ya hukumu) kwetu” sema, Hapana! Lakini kuna uhakika mkubwa kwa Mungu wangu, litajatokea (lisaa) juu yenu, kwake ye ye anayejua wasioona, kwake hakijafichika hata kipande kidogo cha mbingu au ardhi (dunia): Je, kuna kitu chochote kidogo kuliko hicho au kikubwa, lakini imehifadhiwa kwa urahisi wa kueleweka kwamba Mwenyezi Mungu atawapa zawadi wote wanaoamini na wanaofanya matendo ya uadilifu; kwa hayo atawasamehe na watapata ukarimu mkubwa. Suratul (Saba 34: 2-4)
- ✓ Mwenyezi Mungu anajua kila mwanamke (mwenye kizazi) ambaye anabeba, kwa kiasi gani vizazi ni vifupi au vinazidi. Kila kitu anakiona anavilinganisha. Nisawa kwake kama mmoja wetu anaficha maneno ya Mwenyezi Mungu au anayatangaza waziwazi; kama anaficha uongo wake usiku na mchana anakwenda kuutembeza kwa uhuni, kama mtu atasema maneno kwa sauti kubwa hiyo sio kitu kwa kweli Mwenyezi Mungu anajua kilicho siri na kipi bado hakijafichika sana. (Ar-Ra'd, 13: 8-10; Taha, 20: 7; Al-Qasas 28: 69; As-Sijda 32: 6; Hud, 11: 5).

Kwa kuongezea, Mwenyezi Mungu anaujunzi halisi na usiopimika (mkubwa mno), pia anauwezo halisi. Vinginevyo anaweza kuumba vitu vyote tunavyoviona na hangeweza kuhimili (kumudu) uhai wao. Mwenyezi Mungu amewasilisha furaha yake kwetu kama ifuatavyo;

- ✓ Uhalisi wa kwanza wa mbingu na ardhi una-toka kwake; wakati alipoamrisha vitu ali-viambia “kuweni na vikawa”. Suratul (Al-Baqara 2: 117)
- ✓ Na uumbaji wako na ufufuaji wako hauna busara, lakini kama nafsi ya pekee, Mwenyezi Mungu ni mwenye kusikia na kuona kila kitu. Suratul (Luqman 31: 28)
- ✓ Na uamuzi wa saa (ya hukumu) ni sawa na kufumba na kufumbua macho au haraka zaidi: Mwenyezi Mungu ananguvu (uwezo) juu ya vitu vyote. Suratul (An-Nahl 16: 77)

Mwenyezi Mungu anaimani ya maisha na anausia kuwa na Imani, anataka na anafanya chohote anachotaka. Pia anasifa zinazostahiki kuwa Ishara ya kuongoza (kalam), anaongea bila ya sauti au barua, na ametuma vitabu kwa wanaadamu kuitia wajumbe wake.

Mwenyezi Mungu ni muumbaji pekee wa ulimwengu bila mwenzi yeyote, yeye ndiye ame-umba, anafanya alivyoviumba viishi, anaruhusu wafe, ataruhusu warudi kuishi tena (atawafufua),

anaandaa zawadi (tunzo) kwa waja (raia) wema na anaandaa mateso kwa wenye madhambi. Mwenyezi Mungu ana sifa ya msingi ambayo inaelezea ukamilifu wa wazi kutokana na upungufu wa sifa hizo.⁵⁰

2. Kuamini Malaika wake

Mwenyezi Mungu (s.w) amewaumba Malaika kuwa ni viumbe wa kuvutia kutokana na nuru kabla ya kuumbwa kwa mwanaadamu. Malaika hawakuumbwa kwa jinsia ya kike wala ya kiume na hawaachi wala hawaachiki kumtumia Mwenyezi Mungu. Wanatii na kufuata matekelezo yote kutoka kwa Mwenyezi Mungu na vilevile wanazungumza na Mwenyezi Mungu. Hawafanyi uasi kwa Mwenyezi Mungu wanatekeleza amri za Mwenyezi Mungu ipasavyo. Hawana mahitaji ya kibinaadamu kama vile kunywa, kula, kulala na wala hawachoki na hawachoshwi. Hawana matamanio ya nafsi, Hawafanyi mambo maovu (dhambi).

Wanatubu kwa nguvu kubwa, kishindo na kasi kubwa. Bila kujali ukubwa wa kazi wanazopewa, wanamda wa kuzitekeleza kwa amri na ruhusa ya Mwenyezi Mungu.

50. Prof. Dr. Bekir Topaloğlu, Kifungu: Allah, Diyanet İslâm Ansiklopedisi - Encyclopedia of Islam (Republic of Turkey, Presidency of Religious Affairs), II, uk. 488-489; Nesefî, Akâid, pp. 31-36.

Hawawezi kujua mambo yaliyojificha (ghai-bu) na mambo ambayo anayafanya Mwenyezi Mungu. Wanajua mambo ambayo wanaelekezwa na Mwenyezi Mungu.⁵¹

Majini (Jini) ni viumbe ambao hawaonekani na mwanaadamu. Ni viumbe wenye ufahamu na maamuzi kama binaadamu, wanalazimika kufuata maamrisho ya Mwenyezi Mungu (s.w), na wa-megawanyika katika makundi mawili, walioamini na wasioamini Mwenyezi Mungu. Shetani mmo-jawapo wa majini.

3. Kuamini vitabu vyake

Mwenyezi Mungu mtukufu amewateremshia Mitume wake maandiko ambayo yameambatana na sheria katika kuamini kwake, kufanya ibada, mafundisho na maisha kwa ujumla katika dunia. Kurasa za maandiko ya kale (al-Suhuf al - Ula) yanateremshwa kwa Nabii Ibrahimu (A. s) na Nabii Mussa (A. s), kitabu (maandiko) cha Taurati, Zaburi, Injili naQur'an ni vitabu vikubwa vitakatifu.⁵²

51. Al-Baqara, 2: 30-34; Al-A'raf, 7: 11, 27; Hûd, 11: 69-70; Al-Hijr, 15: 28, 51-52; Al-Isrâ, 17: 61, 92; Al-Kahf, 18: 50; Tâ Hâ, 20: 116; Sâd, 38: 71, 73; An-Najm, 53: 5; At-Tahrîm, 66: 6; At-Takwîr (The Compacting), 81: 20.

52. Al-Baqara, 2: 85; Âli Imrân, 3: 3-4; An-Nisa, 4: 163; Tâ Hâ, 20: 133; An-Najm, 53: 36-37; Al-Hadîd, 57: 26- 27; Al-A'lâ, 87: 18-19.

4. Kuamini mitume yake

Adamu ni Mtume wa kwanza na Muham-mad (s.a.w) ni Mtume wa mwisho. Kati yao, Kuna Mitume mingi imetumwa, Baadhi yao wametam-bulishwa kwa Umma na baadhi yao hawakutam-bulishwa kwa Umma. Hatuwezi kutofautisha kati yaMitume na walivyofundisha kwa Umma wao. Kwani Mitume wote walikuwa ni wakali, wa pole, wa kweli na wenye uwezo wa juu wa kiakili wa ku-fuata matakwa yote ya kufundisha dini. Dini am-bayo inawaondoa katika Mazambi. Hawakuwa na vinywaji walivyokuwa wakitumia bali walikuwa wanatumia Wahai kutoka kwa Mwenyezi Mungu.

5. Kuamini siku ya mwisho (Maisha ya baadaye)

Siku ya mwisho au siku ya hukumu ni siku ambayo hutokea baada ya kufika mwisho wa dunia na kuanza kwa maisha mapya. Baadaya kufufuliwa kutoka kwenye vifo na kuhesabiwa kwa amali am-bazo viumbi wamezichuma wakiwa Ulimwenguni (Duniani) kwa walioamini watakwenda Peponi na kwa wasioamini watakwenda Motoni. Kwa wale wote walioamini na kufanya dhambi watapelekwa Peponi baada ya kutumikia hukumu yao Motoni. Na wale ambao hawakufanya dhambi wao watakwenda moja kwa moja Peponi.

6. Kuamini Qudra

Mwenyezi Mungu (s.w) anajuwa yale yote yaliyofanywa na waja wake na yatayofanywa na waja hao kwa wakati ujao. Kila kitu kitafanyika pindi tu muda na saa itakapofikia. Na Mwenyezi Mungu huyajua yote hayo kabla hayajafanyika. Kwa hiyo Mwenyezi Mungu (s.w) amemfanya Mwanaadamu kuwa huru na bila ya kikwazo chochote. Mwenyezi Mungu anajuwa yaliyopita na yajayo kutokana ya kuwa hana mwisho wa Elimu. Na ameandika yale yote yatakayotokea. Na Mwenyezi Mungu hujua anachofanya, Anawenza kufanya kwa saa na dakika juu ya kupatwa kwa jua kwa umakini wake na bila ya wanasyansi kujua kua saa au dakika ipi jua litapatwa. Ingawa sasa wanasyansi wanaweza kujua juu ya upatwaji wa jua na mwezi kutokana kwa kufanya utafiti wa mahesabu. Kwa kujua hivyo ndio wanaweza kutujulisha kuwa kuna kitu kinaweza kutokea. Mwanadamu hupenda kufanya kitu chochote kutokana na uelewa wake aliokuwa nao. Kwa kufanya hivyo ndio maana Mwenyezi Mungu ametufanya tukawa huru. Mwenyezi Mungu amemfanya mwanaadamu akawa na uwezo wa kufanya anachotaka, japokuwa Mwenyezi Mungu anamadhumuni mazuri kwa Mwanaadamu na ya haki lakini hakumfanya Mwanaadamu awe ni mwenye kufanya maovu.⁵³

53. Kwa maelezo ya kina kuhusu suala la imani tembelea <http://islamicpublishing.org/KAYNAKLAR/Dokumanlar/KITAPLAR/english/ingilizce-islam-iman-ibadet.pdf>

B. AINA ZA IBADA NA HEKIMA ZAKE

Tumeshaeleza kwa undani juu ya kuwepo kwa Mwenyezi Mungu. Mwenye sifa nyingi, Aliye umba binaadamu kwa umakini na katika umbo lililo bora. Aliwapa uhakika juu ya umuhimu bora (mkubwa) wa uumbaji wao na aliwapa nafasi kubwa (bora) zaidi na ukarimu. Hata hivyo hivi kweli inawezekana kwa kila binaadamu kuwa hana shughuli katika kuwepo kwake humu duniani na hana majukumu yeyote? Hebu fikirini kuhusu hili, Je shughuli na sehemu tulizojaaliwa viumbe (binaadamu) wenye ufahamu (akili timamu) zina maadili sawa na wanyama au viumbe wasiokuwa na ufahamu (akili timamu). Ni vipi inawezekana kufikiri kuhusu binaadamu katika uumbwaji wake. Je angeumbwa kama mzunguko wa chakula, kunywa, kuowa na kuzalisha vipimo kwa muda, kujitupa yeche mwenyewe mahali pasipo na kitu na kumezwa na kifo. Mwenyezi Mungu amesema katika Aya za Qur'an zifuatazo.

Kuabudu inamaana ni kutekeleza wajibu wa kuwa raia (mja), mtiifu na kujisalimisha kwa Mwenyezi Mungu (Mwenyezi Mungu) s. w. Kwa upana wa maana yake ni matendo yote ya binaadamu, maneno, hisia na fikra wakati napojaribu kuishi kwa makubaliano anayoyataka Mwenyezi Mungu.

Kuabudu ni neno la kushukuru ambalo lazima litatoa matokeo ya haki mbele ya Mwenywzimungu (Mwenyezi Mungu) kwa mwenye kustahili kutokana na kujitolea kukumbusha na kuwa mkarimu.

Matendo ya kuabudu yanayofanywa ambayo ni ya kweli yana faida kwa mtu (yule) anayeyafanya. Hii ni kwa sababu kuabudu kunawaokoa watu kutoka kwenye majonzi ya vitu na kuongeza hamu zao na matarajio makubwa sana. Kuabudu kunaongeza upeo wa fikra za binaadamu.

Zaidi ya hayo, ibada siyo kwa ajili ya maisha ya baadae (akhera) tu. Kwa kuongeza kwenye faida za imani pia inafaida zinazoonekana. Hii ni kwa sababu Uislamu ni mfumo uliokamilika ambao haudharau (haujaacha) fani ye yote katika shughuli za binaadamu, lakini umeelezea mwelekeo wote wa maisha. Vilevile Uislamu umeanzisha utulivubaina ya (kati ya) maeneo ya shughuli za binaadamu. Kwa sababu hii matendo ya duniani yanayofanyika kisheria kwa amri ya Mwenyezi Mungu yanapata zawadi tukufu (bora sana) ya ibada. Ibada yenye we ina vitu vingi sana na faida zinazoonekana. Baadhi ya hekima na ustadi wa jambo hili binaadamu wenyewe akili wanaweza kuzielewa, wengi wao hawawezi kuzielewa.

Kwa namna ye yote chimbuko (asili) la ibada ni kufanya kazi zetu kwa usafi kama waja wa Mwenyezi Mungu na sio kupata faida katika dunia hii.

Kwa ajili ya kutia matumaini, tunapenda kuzungumzia kuhusu faida za ibada zilizotuleta hapa duniani.

1. Taratibu za swala (ibada) na hekima zake.

Taratibu za swala ni aina ya ibada ambayo huanza kwa takbira (kwa kusema, Mwenyezi Mungu Akibaru) ie Mwenyezi Mungu ni mkubwa na kumalizika kwa salamu au kusalimia. Ina baadhi ya vitendo na maneno.⁵⁴

Mwenyezi Mungu ameagiza wanaadamu wachukue udhu, watunze miili yao, nguo na usafi wa mazingira kabla hajawaamrisha kufanya ibada kama vile; kuswalikuzuru (kuizunguka) Al-kaaba na kusoma Qur'an. Tukichunguza maudhui ya

54. Baadhi ya watu hudhani kuwa pindi Waislamu wanaposwali huiabudu Kaaba. Kwa hakika haya ni mawazo ya kimakosa kabisa. Waislamu hawaiabudu Kaaba wala jiwe jeusi (Hajar Al Aswad), hawavisujidii au kuvielekea wakati wa kuswali. Waislamu hawalelekei jengo la Kaaba bali eneo ilipo Kaaba. Kama Kaaba ingeondolewa au kujengwa upya, Waislamu wasingebadilisha uelekeo; wangeendelea kuelekea huko wakati wa kuswali bila kujali uwepo wa jengo. (Prof. Dr. M. Hamidullah, *İslâm'a Giriş (Introduction to Islam)*, uk. 108). Kwa upagani kushamiri katika mji wa Makkah, pamoja na kwamba masanamu mengi yaliwekwa ndani na pembezoni mwa Kaaba, Kaaba yenye we haikuhusishwa na sanamu lolote na wakati wote iliiwa kuwa ni "Baytullah: Nyumba ya Mwenyezi Mungu". Kutohana na watu kuzama ndani ya ushirikina kihistoria waliabudu vitu vingi kama vile mawe, miti, n. k, lakini waliiheshimu Kaaba, Hajar-al Aswad, na Maqaam Ibrahim, hawakuviabudu hata kidogo. Huu ni ulinzi malumu wa Mwenyezi Mungu Mtukufu.

udhu na taratibu za kuoga (Al-ghusl), Uislamu umesisitiza sana kufanya usafi unaoonekana ili kuongeza usafi wa imani. Kwa sababu hii vitabu muhimu na vya juu vya falsafa ya sheria ya Kiislamu vyote vinaanza na kipengele kinachohusiana na usafi. Faida mojawapo ya swala ni kumfanya binaadamu aishi katika mazingira masafi sana.

Umuhimu wa usafi katika maisha ya binaadamu haiitaji maandamano. Zaidi ya hayo swala inakinga watu kutofanya aina zote za madhambi. Vilevile inazuia wasioona (vipofu) kutofanya vile wanavyotaka wao na kutokuwa na madhumuni (dhamira] na mtindo isiyo zuilika (rekebika). ⁵⁵ Kwa kuwa inafanyika mara tano kwa siku, imekuwa ni dawa madhubuti dhidi ya matamanio ya kimwili ambayo humfanya mtu asimkumbuke Mwenyezi Mungu. Inazuia matamanio na hasira (uchu) na inamuongoza mtu moja kwa moja katika njia ya kweli na iliyonyooka kwa kila kitu (jambo). Kwa hivyo muumini anaye swali kwa ajili ya Mwenyezi Mungu mwisho wa maisha yake ya Duniani na Akhera atakuwa ni mzuri kwa sababu amejilinda kutokana na madhambi na matamanio ya mwili.

Swala inaanrisha (inajenga) ukweli kwenye akili kwamba Mwenyezi Mungu pekee ndiye mmiliki wa dunia na kuhakikisha kwamba binaadamu wakati wote anahisi hivi.

55. Al Ankabut, 29: 45.

Kuswali mara tano kwa siku kunawaokoa binaadamu (watu) kutoka kwenye ukamilifu wa shughuli zao zakila siku na kuna wafariji, kuwaondowa wanaadamu kwa wakati (mda) Fulani kutoka kwenye vitu vyote vinavyowapa wasiwasi hapa duniani, kunasaidia wanaadamu wawezekuelezea kujisalimisha kwao na shukrani zao kwa Mungu wao.

Wakati wa unyong'onyevu (uchovu) mwanaadamu anakumbana yeye mwenyewe na anapata nafasi ya kufikiria dunia kwa undani. Waislamu wa Marekani walibadilisha Matt Salesman mmisionari wa kwanza alisema kama ifuatavyo “kutokana na kuswali nimepata utulivu na amani katika swala ya Ijumaa! wakati ninapokuwa msikitini ni mda muhimu kwangu kuipatia nafsi (roho) yangu utulivu”.⁵⁶

Profesa aliyesilimu, Timothy Gianotti wa chuo kikuu cha Toronto alisema:

“Wakati ninapoelemewa ni kama vile nimeipa amani, ninakuwa nahisi usalama zaidi kama vile nipo kwenye ardhi yenyé amani. Na pale ninapozidiwa nahisi kama nimerudi nyumbani kutoka mbali sana. Huenda nishamfikia Mwenyezi Mungu. Hiki ndicho ninachowea kueleza. Swala ni hisia ya Amani na Utulivu.”⁵⁷

56. Ahmet Böken - Ayhan Eryiğit, Yeni Hayatlar (New Lives), I, 49.

57. Ahmet Böken - Ayhan Eryiğit, Yeni Hayatlar (New Lives), I, 19. Kwa historia ya maisha ya watu wanaoingia katika Uislamu tazama vitabu vya: Prof. Dr. Ali Köse, *Conversion to Islam*:

Swala ni kustahamili (kumudu) imani kwa ajili ya Mwenyezi Mungu. Pia inaponya miili (vitu) vinavyoonekana. Ukweli unaojulikana ni kwamba swala inatoa nafasi kwa viungo (vitu) mbalimbali kusogea, kwa ajili ya viungo kukunjika na misuli kukaza na kuachia, kuupa mwili kazi. Swala pia ni kitu kinachoweka sawa maisha ya Muislamu. Ibada hii ambayo hufanyika kwa mda Fulani na katika sheria Fulani, inamzoesha mtu awe nanidhamu na maisha yenye mpangilio.

Waislamu wanaweza kufunga swala zao mmojammoja popote pale wanapotaka, lakini Uislamu unatia moyo watu waswali pamoja katika mkusanyiko. Hii ni kwa sababu swala inayofanyika katika mkusanyiko inatufunza kuwa na umoja kama waja wa Mwenyezi Mungu bila ubaguzi wa kabilia, rangi, lugha, cheo au daraja. Tunakuwa na kusaidiana kila mmoja katika mazingira ambayo uhusiano wa umoja umekuwa imara tukifahamu kuwa sisi ni kama Taifa mmoja (ummah). Katika mazingira ambayo binaadamu wanamshikamano na wanachangia mawazo na dhamira (madhumuni), tofauti baina ya mtu mmojammoja itazuiwa na kila mmoja atahisi wako sawa na wengine na

A Study of Native British Converts, London: Keagan Paul International, 1996; A. Ari – Y. Karabulut, Neden Müslüman Oldum (Why I became a Muslim), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı (Republic of Turkey, Presidency of Religious Affairs) pub., 2007; Defne Bayrak, Neden Müslüman Oldular? (Why did they become uslams?), Istanbul: İnsan yayınları, 2008.

watajenga undugu ndani ya mioyo yao na watapatanan vishawishi nya tamaa nya kujua dini.

Kwa kweli kuswali mara tano kwa siku ni kitu kidogo sana na ni kazi rahisi kufanya na binaadamu. Ndani ya saa ishirini na nne (24) mda ambao binaadamu ataacha kufanya shughuli zake za kidunia na kufanya ibada kwa ajili ya Mwenyezi Mungu ni sawa na dakika 24 tu. Kwa kujitolea kidogo tu binaadamu atakuwa amepata vitu vikubwa na faida za imani.

2. Funga na hekma zake

Funga ni ibada ambayo inahusisha kujizuia chakula, vinywaji na tendo la ndoa kati ya asubuhi kabla ya jua kuchomoza mpaka kuzama kwa jua. Ibada hii hufanyika kila mwaka katika mwezi Mtukufu wa Ramadhani.

Kwa kujifunza ubora wa subra, kujizuia na kuwa mbali na matamanio; vitu vyote hivi ni lazima katika maisha ya funga timilifu. Funga ni kama kinga ambayo humlinda na kumtukuza mtu na matamanio ya kula, kunywa na kujamiana. Funga pia huwasaidia wanaofunga kuwa na maadili mema kama kuzamilia, kuvumilia, kuwa na msimamo na kuwa na subra. Kwakuwa na uzoefu wa mahitaji na njaa, funga inatukumbusha je thamani ya neema tulizopewa. Funga hujaza nyoyo zetu na

sifa na shukrani kwa Mwenyezi Mungu. Pia huruma na misaada kwa waja wake. Kwa hiyo funga ndio dawa sahihi ya kuwarekebisha wenye vivu, husda na wenye roho za kwanini (shingo upande). Hakuna cha kushangaza, funga ililetwa kama wajibu na si kwa umati huu tu bali hata umma zilizopita kama Mwenyezi Mungu anavyoelezea “Enyi milioamini! mmelazimishwa kufunga (saumu) kama waliviyolazimishwa waliokuwa kabla yenu ili mpate kumcha Mwenyezi Mungu”.

Ilifunga iweze kuwa timilifu kila mmoja wetu lazima aepuke na vitu kama vile uongo, udanganyifu, kuapa au kuapiza na kulani, kupigana, kusengenya, kukashifu na mambo yote mabaya nay a dhambi.

Mtume wa Mwenyezi Mungu amewashauri (amependekeza) waumini wanaofunga kuwa watulivu katika sehemu za ukatili wowote (wanapotutana na mambo ya kikatili), Na kwa jinsi hii mtu anajitoa katika mabaya.

Funga huleta siha kwa mfungaji. Hii tunaweza kuionna katika miti, miti hupukutika majani katika kipindi cha kiangazi, Kwa hiyo mimea haiwezi kupata maji kwenda katika mizizi. Mpaka inapofikia kipindi cha masika ambapo barafu huyeyuka na mimea hupokea maji na kuchipua tena.

Baada ya miezi michache ya kufunga, wakati masika inapofika miti huzaa sana mpaka tunaweza tukaiona kutokana na majani na maua mengi.

Hata madini pia yanahitaji funga. Injini na machine hupunzishwa baada ya kufanya kazi muda mrefu, kupunzishwa huko huzisaidia injini na machine ziweze kumudu katika nguvu yake ya awali.

Jamii ya madakitari inatupasha kuwa kufunga chini ya siku 30 haifai na kufunga siku zaidi ya 40 itakuwa ni tabia na haitakuwa na faida kumpunzisha mtu kula na kunywa kwa muda maalum (fulani).

Katika siku za karibuni kuna njia mpya ya uponyaji uliofanyika magharibi, magonjwa sugu yameponywa na funga ya mda mfupi au mrefu kulingana na hali ya mgonjwa.⁵⁸

Funga pia inasaidia akili na nafsi kufanyakazi kwa siha. Pia tujikumbushe umuhimu wa funga kuwa si kuutesa mwili au kuupa mzigo mzito. Mtume wa Mwenyezi Mungu amesisitiza tuamke na tuchelewe kula daku tunapofunga na kuharakisha kufutari.⁵⁹

Lengo halisi la funga ni kujisalimisha kwa Mwenyezi Mungu kuondoa matamanio na kuwa wachamungu na kutengeneza mazingira ambayo

58. Prof. Dr. M. Hamidullah, *Introduction to Islam* (İslâm'a Giriş), uk. 104.

59. Bukhari, Savm, 45; Muslim, Siyâm, 48; Tirmizî, Savm, 17/708.

yatamfurahisha Mwezimungu au yatamridhia Mwenyezi Mungu kwa mtu mmojammoja na jamii kwa jumla.

3. Zakka, Sadaka, Misaada na hekma zake

Zakka inatolewa na wenyewe uwezo ambao wamefikia kiwango cha kutoa zakka. Kiwango cha 2. 5% ya mali inaweza kutolewa kama zakka kwa masikini au mafukara; kuna maofisa wanahusika na kukusanya zakka ni wale ambao nyoyo zao zimepatanishwa na ukweli ie ambao huwabadili waliofungamana, wanaojaribu kununua uhuru wao; uliyopo katika madeni; ambao hupigana katika njia ya Mwenyezi Mungu na yaki. Suratul (Tawbah 9: 60) ambayo inasema “Sadaka hupewa (watuhawa) : -Makafiri na masikini na wa naozitumikia na wanaotiwa nguvu nyoyo zao (juu ya Uislamu) na katika kuwapa uungwana watumwa na katika kuwasaidia wenyewe deni na katika (kutengeneza) mambo aliyoamrisha Mwenyezi Mungu na katika (kupewa) wasafiri (walioharibikiwa). Ni faradhi inayotoka kwa Mwenyezi Mungu, na Mwenyezi Mungu ni Mjuzi (na) Mwenye hikima”.

Zakka inalinda maisha ya kijamii, inamuunganisha kila mmoja na mwengine kuwa ndugu na kuwa na maoenzi kwa kulinda mali zao zisiwazuzue na kufanya israfu kwa kubadili mwelekeo

wa matamanio yakufanya mabaya kama wivu na usengenyaji na kufanya yaliyo mema.

Zakka inapunguza tofauti kati ya maskini na matajiri na hivyo inapunguza umaskini. Na hivyo inazuia uhalifu wa mali.

Caliph Omar bin Abdulaziz ali alipomtuma Afisa wake wa Zakka kwenye nchi za kiafrika alishindwa kugawanya Zakka, hivyo alirudishwa. Hii ni kwa sababu hakuweza kutafuta mtu wa kuperwa zakka. Badala yake Caliph aliweza kununua watumwa wengi na akawaachia huru.⁶⁰

Zakka pia ni daraja kati ya watu wenye hali tofauti hivyo inaunganisha jamii. Kwa sababu hii Mtume wa Mwenyezi Mungu alisema “Zakka katika Uislamu ni sawa na daraja”.⁶¹

Kulingana na mwanazuoni mwingine Qatada anasema kwamba aya zinaonyesha kuwa “Zakka ni daraja kati ya pepo na moto, mwenye kulipa zakka hulivuka daraja kufikia pepo”.⁶²

Faida ya zakka inayo kufariji wanayoipokea ni kubwa kwa wanaoitao, hivyo Zakka inamaanisha kutakasika kwa mtu kutoka katika maradhi ya nafsi (matamanio) na maaswi huakikisha kuwa mali pia zimetakaswa na zimeneemeka.⁶³

60. Tazama. Bûtî, *Fikhû's-sîre*, Beirut 1980, uk. 434.

61. Beyhakî, Şuab, III, 20, 195; Heysemî, III, 62.

62. Abdurazzâk, Musannef, IV, 108.

63. At-Tawba, 9: 103; Saba, 34: 39.

Na hivyo kutakasika kwa moyo na nafsi kunaitoa nafsi katika matamanio nahii ni mojawapo ya hekima za funga alizozielezea Mtume.

Ibada ya Zakka pia huleta hisia za ubinaadamu katika kumiliki na kutokuwa ubinafsi.

Zakka inaelezea kushukuru ambapo wenyewe uwezo wanalahimika kutoa katika neema walizoruzukiwa. Mwenyezi Mungu Mtukufu aliwaeleza kuwa neema huongezeka kama tutamshukuru Mwenyezi Mungu na kama tusipomshukuru Mwenyezi Mungu basi neema zitapungua.⁶⁴

Kama zakka isipotolewa, faida za zakka hugeuka chini juu na badala yake humuangamiza mtu na jamii kwa ujumla. Mtume wetu alisema (alithabarishia) kuwa Zakka imeonekana kama mzigo mzito katika jamii na kama itaondolewa katika jamii kwamuda madhara mbalimbali yatatokea na kuwadhuru watu.⁶⁵

Haya yalijitokeza aliposema “Taifa lolote lita-kaloacha kutoa zakka basi halitapata mvua na kama mvua haikunyesha hivyo hawatakuwa na wanyama na mvua itasimama kabisa”. (Ibn Majah, Fiten, 22; Hakimu, IV, 583/8623)

64. Ibrâhîm, 14: 7.

65. Tirmizi, Fiten, 38/2210, 2211. Tirmizi, Fiten, 38/2210, 2211.

4. Hijja na hekma zake

Hijja ni aina ya ibada ambapo Waislamu wenyewe mali na wenye afya huifanya kwa kuizuru kaaba iliyopo Makka kwa kipindi cha siku kazaa, mara moja katika kipindi cha maisha yao, na kwa kufanya kafara.

Watu wanaona ibada nyingi, kutakasika na kumkumbuka Mwenyezi Mungu wakati wa Hijja wanamkumbuka Mungu katika kila hatua na huweka mapenzi zidi ya Mwenyezi Mungu kwenye nyoyo zao. Pia hupata tabia nzuri kama vile furaha, subra, utiifu, unyenyekevu, kujisalimisha, nidhamu wakati wa kufanya hiyo Hijja, maandalizi ya kifo na siku ya hukumu, kutozuru mimea au viumbe wengine, na kufikiri vibaya kuhusu mtu ye yote.

Hii ni kwa sababu Hijja katika mzunguko wake kuna viashirio fulani ambavyo huusisha matendo mbalimbali katika sehemu mbalimbali takatifu. Kila mmoja anafaidika katika kila kipengele. Hijja humtakasa mtu katika maisha yake yote ya kiimani. Hii ni kwa sababu Hijja imejazwa na dalili za huruma, Huruma zenyewe na mapenzi kama vile kutowinda, kutoua hata inzi, kutochuma hata jani na kutodhuru kiumbe chochote cha Mwenyezi Mungu.

Waislamu ambao wameenda Hijja husimamisha udugu wa kiimani kwa kuwa pamoja, sehemu

mmoja na katika mda mmoja. Vitu kama utaifa, tabaka, rangi au mavazi havitiliwi maanani na hivyo udugu wa Kiislamu husimama badala yake. Mwenyekiti wa bodi ya wafanyakazi, Tajiri au Maskini, mwenye ujuzi au asiye na ujuzi, mtawala au mtawaliwa wote huwa pamoja katika mavazi sawa, sehemu sawa na misururu sawa. Waislamu husikiliza matatizo ya kila mmoja wao na hutuma ujumbe kwa ndugu zao waliombali.⁶⁶

Tunapoangalia mifumo ya ibada tunaona kuwa Uislamu ndio mfumo halisi wa maisha, sio ibada au shughuli ifanikayo mara moja kwa wiki. Uislamu unajumuisha nyanja zote za maisha kutoka kuzaliwa hadi kufa na mengineyo baada ya hapo. Profesa aliyesilimu wa chuo kikuu cha Toronto Timothy Gianotti alisema nilipouchagua Uislamu nilijua kuwa dini hii inalengo la kuubadili dunia yote kuwa sehemu ya ibada.

“Hii ni kwa ajili kuondoa matamanio na hakuna haja ya kuitaji makazi yenye kuvutia. Kwa mfano swala ndio rahisi na pia ni rahisi kufanyika kwa kila mmoja kwa kumukumbuka Mwenyezi Mungu katika muda wowote”. (Ahmet Boken-Ayhan Eryigit, Yeni Hayatlar (New Lives), I, 15-16).

66. Kwa maelezo zaidi tazama http://www.islamicpublishings.net/images/book/ingilizce/islamimanibadet_ing.pdf.

C. MAKATAZO KATIKA UISLAMU NA HE-KIMA ZAKE

Mwenyezi Mungu mtukufu katika Qur'an ameturuhusukunufaika kwa vitu vizuri na visafi. Na Mwenyezimungu amekemea wanaoharamisha vitu hivyo. Pia Mwenyezi Mungu hakatazi vitu vevye manufaa kwa mwanaadamu isipokuwa vyenye madhara tu. Suratul (Al-Araf 7: 33) ambayo inasema "Sema (uwaambie) Mola wangu ameharimisha mambo machafu yaliyodhihirika na yaliyofichika, na dhambi na kutoka katika taa (ya wakubwa) pasipo haki, na kumshirikisha Mwenyezi Mungu na ambacho hakukiteremshia dalili (ya kusema kishirikishwe naye) na (ameharamisha) kusema juu ya Mwenyezi Mungu msiyoyajua".

Dhambi na Maasi ni sumu sawa zinazosababisha vitu na imani, ingawaje shetani na matamanio ya nafsi huyafanya (dhambi na uasi) kuwa vitu vizuri na venye kuvutia kwa watu. Watu wamekuwa wakidanganyika na hivi na badala yake mwishoni kuaribu maisha yao ya kiimani.

Kwa kutofautisha pasi na kuruhusiwa vitu vilivyokatazwa ni sawa na kutojumuishwa na vitu ambavyo ni vichache. Ingawaje hakuna anayejua kwanini hivyo vitu vinakatazwa, Watoto wa Adam (Wanaadamu) wanatamani vitu vilivyoaramishwa, ambavyo vinakiwango maalumu na kuviacha walivyoruhusiwa.

1. Riba

Riba inategemea sheria ya kupata vitu bila kulipia bei, kwa muonekano inaonekana kusaidia na kuwa rahisi kwa watu lakini kiuhalisia haisaidii chochote zaidi ya kuwanyonya watu ambaao wanaonekana kuwa katika hali ngumu. Kwa sababu hii huu ni upotoshaji wa haki za waja wa Mwenyezi Mungu. Huu ni uasi ambaao unaharibu uchumi ndani na nje ya dini pamoja na fikra, hii inasababisha wala matajiri kupata nguvu za ziada na maskini kunyonywa zaidi. Hii inasababisha nyufa mionganoni mwa makundi mbalimbali ambapo wanauchumi maarufu wameligundua hili, Jamii nzuri katika suala la uchumi ni zile ambazo zinzweza kuzibiti mfumo wa bei na Riba (kusiwepo na mfumko wa bei wala riba).

Pamoja na hayo Riba imeleta maasi mengi sana katika jamii kama vile ongezeko la bei; kuzuia fikra za maadili kama vile kutembeleana, kushirikiana, kuungana, kuonyesha mapenzi na huruma; kuondoa ubinafsi na kuweka chachu ya kupata hela na kuathiri bei ya vitu vingine vyote.

Riba huwaweka watu mbali na kazi ya kupata hela na (kutokuwa na nafasi) kutoshughulika na uzalishaji. Wanaokula Riba wanaondoa njia muhimu za mapato kama vile kilimo, biashara na ujasiliamali. Na kinachobaki ni kutengeneza hela kwa hela, Na hii ni hali hatari ambayo hupunguza uzalishaji. Kupata hela kwa kupitia Riba

ni kinyume na matakwa ya watu na jamii, Ingawaje baadhi ya watu wanaweza wakapenda. Katika muda usio wampito, Riba huweza kugeuza rasilimali watu katika jamii kichwa chini miguu juu na badala yake kuwanufaisha wanaokula Riba tu.

Katika Qur'an Tukufu inaeleza kuwa Mwenezezi Mungu na Mtume wake wametangaza vita juu ya wanawojishughulisha na Riba.⁶⁷ Katika aya nyingine inasema kuwa:

“Wale walao riba hawasimami ila kama anavyo simama aliye zugwa na Shet'ani kwa kumgusa.” (Baqara 2: 275)

Kwa hiyo mbele ya Mtume (s.a.w) maasi makubwa ni kujinufaisha na Riba.⁶⁸ Ili kuulinda ummah kutoka katika dhambi hii, Mtume amewaalani wote wenye kutoa ama kupokea Riba na maofisa wenye kufanya shughuli zao kwa Riba na wanaoshuhudia mikataba ya Riba. Mtume amesema kwamba hao wote ni washirika katika dhambi hii.⁶⁹

-
67. Al-Baqara, 2: 278-279. Mtume (s. a. w) anataja kitu kingine ambacho Mwenezezi Mungu amekitangazia vita, nacho ni kuwachukia mawalii wa Mwenezezi Mungu. (Bukhari, Rikâk, 38) Mbali na watu hao hakuna muasi au mtenda dhambi aliyeahidiwa adhabu kali kama huyu.
68. Ibn-i Abi Sheybe, *Musannef*, VII, 106/34552; Vâkidî, III, 1016; ; Ibn-i Kathir, *Bidâye*, V, 13-14.
69. Muslim, Musâkât, 105-106. Tazama pia Bukhari, Büyü', 24, 25, 113; Abu Dawud, Büyü', 4/3333; Tirmizî, Büyü', 2/1206; Ibn-i Mâce, *Tijârât*, 58.

Mtume wetu (s.a.w) amewalaani wote wene kusababisha Riba kwenye jamii ya Kiislamu, hakuna sehemu ya Riba kwa namna yoyote ile na hakuna awezae kuikaribia Riba, hivyo yale yote yasababishayo uasi na fitna yameondolewa.

Riba ni dhambi ambayo imekatazwa katika dini zote. Hii ni kwa sababu madhara yake ni ya wazi. Qur'an Tukufu inaeleza kuwa Riba imekatazwa hata kwa Mayahudi.⁷⁰

Hivyo ni kosa kufikiri kuwa, uchumi usio na Riba katika dunia ya sasa hauwezekani. Uchumi bila Riba unawezekana, na kuna jamii ambazo zimefanikisha hili. Uislamu umekataza kabisa Riba na badala yake umependekeza kufanya kazi kwa kushirikiana na kuongeza (kukuza) mtaji kwa kuufanya kazi. Hii ni kwa sababu njia hii itamnufaisha kila mmoja. Zaidi ya hayo, Uislamu unasisitiza kukopa au kukopesha kadri ya uwezavyo, kwa ajili ya Mwenyezi Mungu (Qard Hasan) na pia Uislamu unauchukulia mkopo waliopewa walio katika matatizo kuwa ni bora zaidi kuliko Sadaka. Vilevile kwa kutoa Zakka na Sadaka, Uislamu unaufanya uchumi na jamii visiyumbe.

70. An-Nisâ, 4: 160-161.

2. Ulevi

Vilevi ni vinywaji hatari ambayo hupumbaza asili ya binaadamu. Hali halisi ya binaadamu ni pale binaadamu anapokuwa makini na hajaelewa. Na haikubaliki binaabamu kutojitambua na kusinzia au kuwa mzembe. Hivyo matokeo ya kupoeteza umakini mara nyingi ni kuvuka mipaka ya Mwenyezi Mungu. Na mwishowe kupata madhara ambayo hayakwepeki, kwa wanao olewa.

Kunywa pombe ni sababu kubwa sana ya fitna kwa mtu binafsi na jamii pia. Unywaji wa pombe huathiri uwezo wa kufikiri, wakati akili ndio yenyе utambuzi way ale yatakiwayo yafanyike kwa ajili ya dunia.

Hivyo uwezo wa kufikiri unapopotea, mtu huweza kufanya makosa makubwa ambayo yanalinganishwa na kuwatoa pale inapodondokewa na cheche za moto, hivyo nirahisi sana kufufua maasi yaliyopo katika ubongo na moyo kama mtu atalewa.

Kupitia pombe na kamari, shetani hupenyeza chuki, uadui na uhasama mionganoni mwa watu na kuwafanya kila mmoja wao kupigana na mwingine na hivyo kuzuiya watu kuwa mfukara katika dunia na akhera pia. Hivyo, shetani huangamiza dunia na akhera pia.⁷¹

71. Al-Mâida, 5: 90-91.

Profesa wa Kirusi, Richinsky alisema maneno ya hekma yafuatayo “Shetani huwasubiri katika chupa na huondoka kutoka kwenye pombe na kuzowea kila walichonacho. Hunyakuwa pia shati la mwishi walilonalo na kitafunwa cha mwishi ambacho mtoto walienae anaweza kula. Zaidi ya hayo shetani huwatenganisha watu na familia zao, huwafanya watumwa na kutawala afya, utawa, dhamira, shangwe na pongezi, utulivu pamoja na furaha zao za mapato. Kwanza kabisa hebu fikirini ni kiasi gani cha nguvu hupotea katika mtiririko wa kutengeneza pombe na vilevi. Pia jaribu kutathimini ni chakula, vinywaji na vibarua kiasi gani hupotea kupita kiasi katika kutengeneza Pombe. Jaribu pia kutathimini billion ngapi za kilo za mikate, matunda damu, Tini na Zabibu amba zo watu huzipoteza kizembe katika mitambo ya kutengenezea pombe, lakini kamwe hapatatokea njia za ukosefu wa chakula katika dunia, si chakula cha binaadamu tu bali hata cha kulisha wanyama kitapatikana.

Bajeti ya shetani (pombe) katika chupa hawezi kujulikana ukamilifu wake. Hii ni kwa saba bu wale wamfuatao shetani (walevi) hulipa kodi yote kutumia pombe lakini watu haohao hujikongoja na kwenda kulipa kile walichoazima kwa wengine (deni). Shetani maranyingi hulipa hela timilifu (hapohapo) madeni yote hata kama mtu hana hela ya kutosha kulipa huweza kuiba, kuuwa

au hata kuuza heshima au utawa wake au familia yake lakini yote hii ni kuhakikisha kuwa analipa kodi ya shetani (kupata hela ya pombe).

Kwa sababu ya pombe maisha ya watu wen-gi wenyewe hadhi na heshima yameharibika. Watu hawa mara nyingi wamekuwa wakipoteza heshima zao. Pombe na vilevi vimeangamiza afya pia za matumaini ya watu wakubwa. Hii ni kama sauti na majengo makubwa ambayo hayawezি kujengwa juu ya majitaka, hivyo ni vigumu makubaliano au maisha ya katika Taifa la pombe na vilevi. Hivyo kazi ya kulitengeneza Taifa na kulifanya kuwa zuri linahitaji kulizindua Taifa kwanza kutoka katika hali hii ya hatari.⁷²

Kulingana na ripoti ya hivi karibuni ya shirika la afya duniani (W. H. O) inayojumuisha nchi thelathini uuaji wa binaadamu ni 85% ambapo 60%-70% ni mauaji yatokeayo ndani ya familia ya mtu mwenyewe, ubakaji ni 50%, uvamizi ni 50%, vurugu za kifamilia ni 70%, utoro kazini ni 60% na 40%-50% ni magonjwa ya akili yatokanayo na pombe. Halikadhalika 90% ya watoto wa walevi huugua magonjwa ya akili. Pia kuna uwezekano mkubwa wa mwanamke mlevi kuzaa mtoto mwenye ulemavu kwa 35%, hii ni kwa sababu pombe huzuia ukuaji wa mtoto tumboni kwa mama yake na hata baada ya kuzaliwa, pia pombe husababi-

72. Grigory Petrov, *Ideal Öğretmen (The Ideal Teacher)*, Istanbul 2005, uk. 48-52.

sha mtindio wa ubongo, kutoongezeka urefu na matatizo mengine ya kitabia. Tangu kuanza kwa ulevi watoto wa walevi wamekuwa wakiishi katika familia zenyenye ugomvi na vurugu zisizoisha, kuna uwezekano mkubwa wa kuongezeka kwa mmon-yoko wa hisia na matatizo ya kitabia, hivyo watoto wengi katika familia hizi hukosa mafanikio shulenii na katika maisha pia.⁷³

Kutokana na ripoti ya ofisi ya Serikali ya kingereza, mzigo wa mapigano, majeraha na gharama za hospital na vinginevyo vinavyotokana na pombe katika uchumi wa kiingereza wa mwaka hufikia billioni 30 za dola za marekani.⁷⁴

Mtume (s.a.w) aliamrisha “Kamwe usinywe pombe kwa sababu, pombe ni mama wa maasi yote na fitna”. (Ibn Majah, Ashriba, 1). Pia Mtume alisema “Kama wingi wa kitu kitamfanya mtu anywe basi hata kidogo chake pia ni haramu” (Abu Dawud, Ashriba, 5/3861; Tirmidhi, Ashriba, 3/1865).

Kwa sababu hii, mtu asidanganywe na wale wasemao “Hakuna madhara kwa kunywa kiasi kidogo cha pombe kwani hakimsababishii mtu kulewa”. Imeelezwa watu kuwa kama wingi utasababisha ulevi hata uchache pia umeharamishwa,

73. Musa Tosun, Article: “Icki” (Alcoholic Drinks), Diyanet İslâm Ansiklopedisi - Encyclopedia of Islam (Republic of Turkey, Presidency of Religious Affairs), XXI, p. 463.

74. The Guardian, Saturday March 27 2004, “Sobering thoughts about a claim”, Sean COUGHAN.

kwani Uislamu unajikinga na uasi katika nyanja zote kwa kufunga mipaka ya dhambi na hautilii maanani ufumbuzi wa nadharia ambao hauendani na vitendo katika maisha. Pia Uislamu umeweka makatazo (umeharamisha) kwa hekma kwao ili kuwatia hofu na kuwapa adhabu wanayostahiki kwa kukiuka makatazo haya. Hali hii inaonyesha jinsi gani Uislamu unavyomthamini mwanaadamu na kumkumbatia kwa huruma naupole usio kifani.

3. Uzinzi

Uzinifu na ufsuka mara nyingi huonekana kama ni makosa na kinyume cha tabia za kufikiri za wanaadamu, maadili, mifumo ya sheria na dini zote.

Ufsuka husababisha kuchanganyika kwa matabaka ya damu na familia na (kuvunja) kuacha, kuharibu vitu kama udugu, ujirani na urafiki. Villevile kuhatarisha mizizi ya Imani na uadilifu katika jamii. Tabia hizo humfanya binaadamu kuwa mtumwa wa matamanio ya kimwili, kujizalilisha na kupoteza hadhi.

Uzinifu na ufsuka pia unamadhara mengi kwa afya, wanaouendekeza wameweza kufa kwa magonjwa ya zinaa yanayoambukizwa kama kaswende na kisonono. Pia ukimwi ambao katika du-

nia yetu ya leo hauna kinga umeweza kuenea sana kwa njia ya uzinifu.

Mwenyezi Mungu (s.w) anawapenda waja wake sana na hawapendi wadhurike, Na kwa sababu hii ametukataza tusiikurubie zinaa na hakusema tusiifanye. Hii tunaiona kwenye aya zifuatazo Suratul (Al an-am 6: 151) “Sema (waambie) : Njooni nikusomeeni aliyokuharimishieni Mola wenu (na aliyokuarimishieni si yale ya uongo mnayojidai nyinyi kuwa Mungu amekuamrisheni) : ya kwamba msimshirikishe na chochote. Na wafanyieni wema wazazi wenu. Wala msiwauwe watoto wenu kwa sababu ya umaskini. Sisi tunakupeni riziki nyinyi na wao pia. Wala msikaribie mambo maovu yaliyo dhahiri na yaliyo siri. Wala msimwue mtu ambaye Mwenyezi Mungu ameharumisha (kuuawa), ila ikiwa (imetokea) haki (ya kuuawa). Amekuusieni haya ili mpate kuyatia akilini” (myafuate). Na katika Suratul (Al-Isra 17: 32) ambayo inasema “Wala msikaribie Zinaa. Hakika hiyo ni uchafu (mkubwa) na ni njia mbaya (kabisa).

Kwa hiyo mtu lazima ajiweke mbali na mabaya yote yanayoweza kusababisha uzinifu. Mtume (s.a.w) anaelezea jinsi gani uzinifu na uhusika jinsi gani unavyoudhuru moyo hata kwa kuangalia tu harakaharaka.

“Kiongozi katika yale aliyokatazwa ni miongoni mwa mishale ya sumu ya shetwani. Atakaejiweka mbali na makatazo, kwa hofu atakuwa

amemuheshimu (mtukuza) Mwenyezi Mungu, Hivyo Mwenyezi Mungu atamzawadia imani am-bayo utamu wake hata uhisi katika moyo” (Hakim, IV, 349/7875, Haythami, VIII, 63).

Kwa sababu hii Uislamu ukachukua tahadhari kama vile wanaume na wanawake kujihifadhi kama ilivyoelezwa katika dini, kuwa mbali na tabia ambazo zinaweza kutoa umakini wao, kukaa falagha kati ya mwanamme na mwanamke na kujilinda na uzinifu katika jamii. Na hi indo maana, kuangalia kwa matamanio au uhusiano wa karibu ambao un-aweza kusababisha fikra za watu kwenda katika njia isiyo sahihi imechukuliwa kama njia mmojawapo ya kusababisha ufuliska. Uislamu haukusimamia hapo tu bali umetoa majukumu kwa familia na jamii kuelimisha watoto, kutofanya uzembe watoto wanapofikia umri wa kuoa au kuolewa labda kuwe na umuhimu, kufanya ndoa rahisi na kushikilia dini ya Mwenyezi Mungu na maadili yawe hai katika jamii kama inavyowezwa kukusanywa kutoka katika mafunzo mbalimbali lengo la Uislamu si kumuadhibu mwenye hatia bali ni kuwasaidia watu waweze kuishi katika ulinzi na utulivu kwa kulinda mazingira ya uhalifu kwa kuunda jamii.

Pamoja na hayo katika historia ya Uislamu, Adhabu za uzizi na ufuliska zimeonekana mara chache. Pamoja na madhambi hayo yaliyoored-hesheshwa juu, Uislamu pia umekataza dhambi zifuatazo;

Kuuwa, kufanya mazingaombwe (miujiza), unyanyasaji, uongo, usengenyaji, uhaini, kukashifu, wizi na kamari.⁷⁵

D. MAZINGIRA, USAFI NA MAJI KATIKA UISLAMU

1. Mazingira

Mwenyezi Mungu anasema kuwa amekiweka kila kitu katika mazingira ili wanadamu wapate kunufaika nacho. Ili kumshukuru ipasavyo kwa jambo hili, tunatakiwa kuyaendea mazingira yetu kwa kufahamu kuwa tumepewa kama amana na tunawajibika kwa hayo.

Ili ktokuwa waharibifu wa mazingira au kuaniliana nayo vibaya au kuyatumia ovyo na hatimaye kuwa na madhara kwetu, Mwenyezi Mungu anatueleza:

“Ufisadi umedhilihiri bara na baharini kwa iliyo yafanya mikono ya watu, ili Mwenyezi Mungu aw-aonyeshe baadhi ya waliyo yatenda. Huenda wakarejea kwa kutubu.” (Ar - Rum, 30: 41)

75. Bukhari, Shehâdât, 10; Vasâyâ, 23; Muslim, Birr, 55, 56; Abu Dawud, Adab, 35/4875; Ahmad, III, 154, 135. kwa maelezo ya ziada tazama Murat Kaya, Efendimiz'den Hayat Ölçüleri (Crieteria for Life from our Master the Prophet), Istanbul 2007, uk. 308-458.

Kwa hakika, Mwenyezi Mungu alikwisha-eleza tangu awali kuwa “Na mbingu ameziinua, na ameweeka mizani, Ili msidhulumu katika mizani.”⁷⁶ Lakini binadamu hawakutii na sasa wanahangai-ka.

Kwa kuakisi utulivu na uzuri ndani ya moyo wake, Mwislamu huamiliana na binadamu wen-gine, wanyama, mimea na hata viumbe visivyoku-wa hai, kwa namna nzuri. Anakuwa makini juu ya kutokiumiza kiumbe kingine. Siku moja, jeneza lilipita jirani na Mtume (s.a.w) akasema:

“*Ama amepata pumziko, au watu wamepumzishwa naye*”. Maswahaba wakamuuliza:

“Ewe Mtume wa mwenyezi Mungu, unamaan-ishaa nini uliposema ‘Ama amepata pumziko au watu wamepumzishwa naye?’” Mtume (s.a.w) akasema:

“*Muumini anapofariki dunia, hupumzika dhi-di ya uchovu na wasiwasi wa duniani na kupata rehma ya Mwenyezi Mungu. Mtenda dhambi au muovu anapokufa, watu, ardhi, miti na wanyama hupumzika kutokana naye, na kuwa na amani.*” (Bukhari, Rikâk, 42; Nesâî, Cenaiz, 48; Ahmed, V, 296, 302, 304)

Binadamu wanatakiwa kuepuka vitu vina-vyoweza kuwaudhi wengine mahali popote na katika mazingira yoyote.

76. Ar-Rahmân, 55: 7-8.

Kuchafua na kuharibu ardhi, maji, hewa na mazingira ya mji na kijiji tunayoishi ndani yak eni kitendo kisicholingana na heshima na utu wa mwanadamu. Matendo hayo yanaonyesha kutowajali wengine wala kujijali.

Waislamu wanafundishwa kuzingatia kuwa watu wengine wanaweza kudhurika na uzuri wa kiasili unaweza kuharibika kutokana na uchafuzi wao. Wanazingatia jambo hilo kama sharti la kuwa muumini kamili ili kuepuka kutupa taka ovyo baada ya kula. Taka hizo ni kama vile mbegu na njugu, chupa, makopo, kاراتasi, ufungaji, na mambo mengine ambayo huwakera binadamu na wanyama katika mitaa, njia, na maeneo ya matembezi. Bwana wetu Mtume (s.a.w) alichukulia kuondosha vitu vina-vyoweza kuwadhuru watu kama vile mti au mwiba unaoweza kuwaudhi wapita njia, kuwa ni katika imani,⁷⁷ na akatueleza kuwa Mwenyezi Mungu hawapendi wale wenye kuwaudhi wengine. **Muaz bin Anas (r.a) anasimulia:**

“Nilikuwa katika safari ya kijeshi pamoja na Mtume (s.a.w). Askari walibana eneo la kambi na kuziba njia. Mtume (s.a.w) alipoliona hili akamtuma mtu akawatangazie askari maneno yafuatayo:

“Mwenye kumzuia mtu au kuziba njia (au kumuudhi muumini), mtu huyo hana thawabu yoyote ya jihadi” (Abu Dawud, Jehad, 88/2629; Ahmad, III, 441)

77. Muslim, Īmān, 58.

Hapa, Mtume (s.a.w) alitangaza kuwa ni makosa kuziba maeneo na mitaa bila sababu ya muhimu au kuwaudhi waja wa Mwenyezi Mungu bila sababu yoyote na kwamba watakaofanya hivyo hawatapata thawabu za Mwenyezi Mungu.

Kwa sababu hii, ni lazima kuepuka matendo yanayoweza kuwaudhi watu kama vile kutupa takataka ovyo, kutema mate katika maeneo ya umma, kuegesha vyombo vya usafiri bila mpangilio, au kuweka vitu njiani vitakavyowafanya wapita njia wapate tabu. Waislamu, sio tu kwamba walikuwa makini kuhusu suala la kutoudhi viumbe vingine, bali pia waliwahudumia viumbe wengine hai kama viumbe wa Mwenyezi Mungu. Mwandishi maarufu wa Kifaransa, **Montaigne** anaeleza kuwa “Waislamu wa Kituruki walianzisha hata taasisi na hospitali kwa ajili ya wanyama.” **Guer**, mwanasheria wa Kifaransa aliyezuru Dola ya Uthmaniyyah katika karne ya 17, anataja hospitali moja iliyoanzishwa kwa ajili ya paka na mbwa wagonjwa mjini Damascus. Kuhusu aina hizi za taasisi, **Prof. Dr. Sibai** anatueleza yafuatayo:

“Katika utamaduni wa zamani wa taasisi, yalikuwepo maeneo ya kutibu na kuwapa chakula wanyama wagonjwa. Eneo la Green Field (likijulikana sasa kama city field mjini Damascus) ili kuwa ni eneo lililotolewa sadaka kwa ajili ya kuwalisha wanyama wabebao mizigo waliotupwa na wamiliki wao kutokana na kupungua nguvu yao ya

kufanya kazi. Wanyama hao walikuwa wakilishwa hapo mpaka wanapokufa. Mionganoni mwa taasisi za mjini Damascus, palikuwa na maeneo ambayo paka walikuwa wakipata chakula, kupumzika na kutembea tembea. Hali ilikuwa hivyo, kiasi kwamba palikuwa na mamia ya paka waliokuwepo mahali hapo kila siku na ambao hawakuwa na matatizo ya kupata chakula chao cha kila siku.”

Dini ya Uislamu iliyoweka umuhimu mkubwa kiasi hicho kwa viumbi hai, unaamiliana na miti na mimea kwa uangalizi wa hali ya juu. Mtume (s.a.w) anasema:

“Hata kama Kiyama kimetokea na mmoja wenu akawa na mbegu mkononi mwake, basi akiweza aipandikize kabla ya dunia kufikia kikomo” (Ahmad, III, 191, 183)

Abu Darda (r.a), ambaye ni mionganoni mwa maswahaba wanaoheshimika alikuwa akipanda mti. Mtu mmoja alimkaribia na kumshangaa huku akisema:

“Pamoja na kwamba wewe ni mionganoni mwa maswahaba wa Mtume (s.a.w), unajitaabisha kwa kupanda mti? Abu Darda (s.a.w) akamjibu:

“Taratibu, usinihuukumu haraka kiasi hicho! Nilimsikia Mtume (s.a.w) akisema kwamba:

“*Iwapo mtu atapanda mti na kiumbe yeyote wa Mwenyezi Mungu akala kutoka katika matunda*

ya mti huo, hiyo itakuwa kama sadaka." (Ahmad, VI, 444. Tazama: Muslim, Musakat, 7).

Sehemu nyingine Mtume (s.a.w) anasema:

"Mwenye kukata mti (wenye kivuli) wa sidre (bila sababu nzuri), Mwenyezi Mungu atakiburuta kichwa cha mtu huyo mpaka motoni." (Abu Dawud, Adab, 158-159/5239)

Mtume wetu (s.a.w) alilikataza jeshi kukata miti, kuharibu mbogamboga, na kuuwa mnyama, kwa kutangaza kwamba Madina, Taif na Makka, ni maeneo matakatifu (yasiyoruhusiwa kufanya hayo).⁷⁸ Tena kuhusu mazao ya shamba la kabilia la **Banu Haritha**, alisema:

*"Mwenye kukata mti kutoka katika shamba hili atapaswa kupanda mti mwingine!"*⁷⁹

Kwa njia hii Mtume (s.a.w) alitengeneza jamii yenyе huruma na heshima kwa viumbwe wote kwa kuendelea kuwausia kulinda na kutunza mazingira yetu. Hotuba ya Khalifa wa kwanza, Abu Bakr (r.a) kwa askari wake wakati wakijiandaa kwa ajili ya safari ya kijeshi, nayo pia inathibitisha hili:

78. Abu Dawud, Manasik, 96; M. Hamidullah, *İslam Peygamberi (Prophet of Islam)*, İstanbul 2003, I, 500; a.mlf., *el-Vesâik*, Beirut 1969, uk. 236-238, 240; Ali Rıza Temel, "İslam'a Göre İnsan Çevre İlişkisi" (The Relationship between Man and Environment according to Islam, *İnsan ve Çevre (Man and Environment)*), uk. 77.
79. Belazurî, *Fütûhu'l-büldân*, Beirut 1987, uk. 17; İbrahim Canan, *İslam ve Çevre Sağlığı* (Islam and Environmental Health), İstanbul 1987, uk. 59-60.

“Msifanye khiyana, kupora nyara za vita, kuwatesa watu, msikatekate viungo vya mwili kama vile maskio na pua; msiue watoto, wazee wala wanawake! Msikate miti ya mitende wala msichome moto. Msikate miti ya matunda; msichinje kondoo, ng’ombe na ngamia zaidi ya wale mtakaowahitajia kwa chakula! Mtakutana na watu waliojifungia katika nyumba za watawa na wanajishughulisha na ibada: waacheni na ibada yao...”⁸⁰

Comte de Bonneval aliuona umakini huu kwa Waislamu na kusema kwa mshangao, “Iliwezakana hata kuwashuhudia Waturuki katika Dola ya Othmaniyyah waliokwenda mbali zaidi na kuzuia miti isiyokuwa na matunda isinyauke kutohana na joto kali, wakajitolea pes ana kuwaajiri watu wa kuimwagilia miti hiyo kila siku.”

2. Usafi

Uislamu unahamasisha usafi wa kimwili na kimaadili na kutufundisha namna ya kuufikia usafi huo. Qur'an Tukufu inasema:

“...Mwenyezi Mungu huwapenda huwapenda wanaojisafisha.” (Baqara, 2: 222). Pia Mtume (s.a.w) anasema:

80. Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 85; Ali el-Müttakî, *Kenz*, namba: 30268; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil, Beirut 1987, II, 200.

“Hakika Mwenyezi Mungu ni msafi na ana-penda usafi.” (Tirmidhi, Adab, 41/2799).

Tunashuhudia jinsi Mtume (s.a.w) alivyotilia msisitizo wa hali ya juu kwenye aina zote za usafi katika kipindi chote cha maisha yake. Kwa mfano, anapokwenda msikitini, anapokwenda kwa watu, au kumtembelea rafiki, alikuwa akizingatia sana kuvaav mavazi nadhifu, kuvaav mavazi ya staha, na kutokula kitu kinachotoa harufu kali inayoweza kuwaudhi wengine kama vile vitunguu. Abu Kur-safah (r.a) aliyelishuhudia hili anasimulia:

“Siku moja mama yangu, shangazi yangu pa-moja na mimi tulikwenda kwa Mtume (s.a.w) kula kiapo cha utii kwake. Tulipoondoka, mama na shangazi yangu wakaniambia:

“Hatujawahi kumuona yejote mfano wa mtu huyu! Hatumjui yejote mwenye wajih mzuri, am-baye mavazi yake ni nadhifu na maneno yake ni laini kama huyu. Ni kana kwamba nuru ilikuwa ikitoa kinywani mwake.” (Haythami, VIII, 279-280)

Uislamu ulileta mfumo uliojengeka kwenye misingi ya usafi, utakasifu na wema. Bwana wetu Mtume (s.a.w) anasema: “*Usafi ni nusu ya imani.*”⁸¹

Karibu vitabu vyetu vyote vya hadith na she-ria za Kiislamu vinaanza na mada ya usafi. Kama msingi wa dini yetu, baadhi ya matendo ya ibada hayaruhusiwi na hayakubaliki bila kuanza kusafi-

81. Muslim, Taharah 1.

sha mwili na eneo la ibada husika. Katika mada hii, taratibu za kwenda bafuni zimesisitizwa. Ime-amriwa kwamba hakuna uchafu unaotakiwa kuwa kwenye mavazi ya Mwislamu na iwapo atadon-dokewa na uchafu anatakiwa kuusafisha kikamili-fu. Mtume (s.a.w) aliwataka wafuasi wake kuwa makini na suala hili pale aliposema:

*“Adhabu nyingi za kaburi zinatokana na kuto-jali kujisafisha dhidi ya mkojo.”*⁸²

Uislamu unaagiza kuosha viungo mbalimbali vya mwili angalau mara tano. Viungo hivyo ni kama vile mikono, kinywa, uso, kichwa, maskio, shingo na miguu, viungo ambavyo hupatwa zaidi na uchafu na vijidudu. Mtume (s.a.w) anasema: *“Ufunguo wa pepo ni swala, na ufunguo wa swala ni usafi.”*⁸³

Hivyo, Uislamu umeainisha usafi ambao kila mtu anatakiwa kuufanya kama ibada, kwa maana kwamba, pindi watu watakapofanya matendo ya usafi, vilevile watakuwa na hisia ya kufanya ibada.

Suala jingine ambalo Mtume (s.a.w) aliliwe-keea mkazo ni usafi wa kinywa. Ni kwa sababu hii kwamba, aliwausia watu watumie *miswaq* (mswa-ki) katika nyakati mbalimbali na hususan kabla ya kufanya udhu.⁸⁴ Vile vile aliwausia Waislamu ku-

82. Ibn-i Majah, Taharah, 26.

83. Ahmad, III, 340.

84. Bukhari, Jumuah, 8; Temenni, 9; Sawm, 27; Muslim, Taharah, 42.

ongeza Baraka ya chakula kwa kuosha mikono yao kabla na baada ya kula.⁸⁵

Kutahiriwa, kunyoa kinena, kusafisha kwapa, kupangilia ndevu na kupunguza masharubu ni miongoni mwa kanuni za tabia njema na usafi am-bao Mtume (s.a.w) aliufundisha kwa ajili ya mahitaji ya miili yetu. ⁸⁶

Kama ambavyo Mtume (s.a.w) alikuwa makini kwenye usafi wa mavazi, ndivyo alivyokuwa makini kwenye unadhifu na umaridadi wake kwa kiwango hicho hicho. Siku moja alipokuwa akiswali, mtu mmoja ambaye hakuwa nadhifu aliingia. Mtume (s.a.w) akamuashiria kwa mkono wake kuziweka sawa nywele na ndevu zake.⁸⁷

Mtume (s.a.w) hakupenda mavazi yake yatoe harufu mbaya. Siku moja aliivua nguo iliyotoa harufu ya pamba kutokana na jasho. Bibi Aisha (r.a), aliyesimulia hili, naye anatueleza kuwa Mtume (s.a.w) alikuwa akipenda harufu nzuri.⁸⁸

Maswahaba watukufu wa Mtume (s.a.w) ni watu waliosimama juu ya miguu yao wenyewe. Walikuwa wakifanya kazi mpaka unapofika wakati wa Swalay Ijumaa (Salat al-Jumuah), na wakaacha kazi zao na kuja kuswali. Harufu ya miili yao huwenda iliakisi hali hii, hivyo Mtukufu Mtume

85. Tazama Tirmidhi, At'imat, 39/1846.

86. Bukhari, Libas, 63-64.

87. Muwatta' Shaar, 7; Bayhaqī, Shuab, V, 225.

88. Abu Dawud, Libas, 19/4074.

(s.a.w) akawaambia: “Kwa nini msioge siku ya Ijumaa!” (Bukhari, Jumuah 16, Buyu 15; Muslim, Jumuah 6)

Waislamu huiandika hadith isemayo “*Usafi ni nusu ya imani*”⁸⁹ katika mfumo wa sanaa ya kalligrafia na kuzitungika kwenye kuta za nyumba na misikiti yao. Swala hili hulifanya kwa bidii sana. Msanifu maarufu “Mimar” Sinan alijenga hoteli za umma, magodoro ya mipira, sehemu za maji ya kunywa, na mabafu ya umma katika kila kona ya Dola ya Uthmaniyyah kwa ajili ya ustawi, faraja, usafi, kuwarahisishia waumini. Katika jamii za Kiislamu, ili usafi ukamilike, mabafu ya umma yali-jengwa kila mahali ikiwemo vijijini.

Nyumba za Waislamu ni safi moja kwa moja. Hawaingii ndani ya nyumba wakiwa wamevaa vitatu. Kilakona ni safi sana kiasi kwamba inawaweza rahisi kutekeleza ibada. Hakuna kitu kama vile “kutunza mbwa” nyumbani. Hawaruhusu hata ndege kuingia katika nyumba zao. **M. de Thevenot** anasema yafuatayo kuhusu usafi na unadhifu katika jamii za Waislamu:

“Waturuki wanaishi kwa siha nzuri na ni mara chache sana kuugua. Hawana matatizo yoyote ya figo, na maradhi mengine mengi yanayoonekana katika nchi zetu hayaonekani hapa, hawayajui hata majina ya magonjwa haya. Nadhani sababu ya ukamilifu wa siha yao ni tabia yao ya kuoga mara kwa mara na kula na kunywa sana. Wanaku-

89. Muslim, Taharah, 1.

la kidogo sana. Wanachokula hakina mkusanyiko wa vitu vingi kama vile vinavyoliwa na Wakristo.”⁹⁰

Mtume (s.a.w) alikataza vikali uchafuzi wa mitaa ambayo watu hupita, maeneo ambayo watu hupumzika, chini ya miti, kwenye kuta, na mahali popote watu wanapopumzika na kubarizi. Siku moja, aliona makohozi kwenye ukuta wa msikiti uliokuwa umeelekeea upande wa Makkah. Akayasafisha ye ye mwenyewe. Alichukizwa na kitendo hicho kichafu, na hasira yake ilionekana wazi usoni mwake.⁹¹ Katika hadith nyingine tukufu, Mtume (s.a.w) anasema:

*“Nilionyeshwa matendo mema na mabaya ya wafuasi wangu. Kuondosha kitu kibaya njiani, nililiona kaatika matendo mema. Kutema mate sehemu ya kuswalia na kutoyasafisha, nililiona katika matendo mabaya.”*⁹²

Hadith hii imezungumzia kutema mate msikitini. Kwa kuwa msikitini ni mahali pa kumuabudu Mwenyezi Mungu, ni mahali pia ambapo watu walikusanyika. Waumini watakaokuwa makini na usafi wa mahali hapa, wataonyesha umakini mkubwa katika usafi wa maeneo ambayo watu huyatumia kama njia, barabara na mitaa wanayo-

90. M. De Thevenot, *Relation d'un Vogaye Fait au Levant*, Paris, 1665, uk. 58.

91. Muslim, *Masajid*, 52; Beyhakî, *es-Sunenu'l-kubrâ*, I, 255.

92. Muslim, *Masajid*, 58. Katika zama hizo msikitini hapkuwepo na mazulia, kapeti na mfano wake, na sakafu ilikuwa ni mchanga. Kwa sababu hii, kuna baadhi waliokuwa wakitema mate sakafuni.

pitia. Kuyafanya maeneo haya kutokuwa na vitu vyenye madhara na kuyafanya kuwa safi ni miongoni mwa maamrisho ya Uislamu. Mtume (s.a.w) alisisitiza sana juu ya jambo hili. Omar (r.a) alipomteua Abu Musa al – Ashari kuwa gavana wa Basra, aliliorodhesha suala la usafi wa mitaa kuwa mionganoni mwa majukumu yake.⁹³

Kwa mujibu wa simulizi moja, mfuasi mmoja wa dini ya Zoroasta alikuwa akidaiwa na Imam Azam Abu Hanifa. Abu Hanifa alikwenda nyumbani kwa mtu huyo kwa ajili ya kufutilia deni lake. Alipofika mlangoni, aligundua kuwa viatu vyake vilikuwa na uchafu. Alipokung'uta viatu vyake, uchafu ulirukia ukutani mwa nyumba ya Mzoroasta huyo. Akiwa amechanganyikiwa na kutojua la kufanya, Abu Hanifa alijisemea mwenyewe:

“Nikiuacha ukuta katika hali hii, nitaufanya uwe na muonekano mbaya, lakini nikiusafisha, rangi ya juu itabanduka!”

Aligonga mlango na kumwambia mtumishi:

“Tafadhali mweleze bwana wako kuwa Abu Hanifa anasubiri mlangoni. Mtu huyu alipopata taarifa ya ujio wa Abu Hanifa akidhani kuwa amekuja kufutilia deni lake, alianza kumtaka radhi. Lakini Abu Hanifa akasema:

“Hilo deni sio muhimu sasa hivi” na akamuuliza jinsi atakavyoweza kuusafisha ukuta baada ya kumueleza kilichotokea. Mzoroasta huyo ali-

93. Darimi, Muqaddimah, 46.

athirika sana kwa kitendo hiki kizuri na cha busara, akasema:

“Kwanza acha nianze kuutakasa moyo wangu!” na akasilimu hapohapo.⁹⁴

3. Maji

Maji ni nyenzo muhimu kwa ajili ya usafi na mazingira mazuri. Muhimu kuliko yote ni kuwa, uhai wa dunia unategemea maji. Maji ni uhai na ndio msingi wa viumbe vyote hai. Qur'an Tukufu inasema kwamba:

“Tuliumba kwa maji kila kilicho hai” (An Nur, 24:45; Al Anbiya, 21:30)

Mwenyezi Mungu ameyapa maji sifa maalumu ili waja wake waweze kuyatumia. Miongoni mwa sifa na tabia hizo ni kama ifuatavyo:

1. Kutokana na hali ya maji kuwa jinsincha (umbinikizo), yana uwezo wa kufuta michanganyiko ya kikaboni na isiyokuwa ya kikaboni.
2. Tofauti na michanganyiko mingine, hali kuu ya maji sio mada yake ngumu – barafu – bali ni hali yake ya kioevu ya nyazi joto 4+. Kwa sababu hii, maji huganda katika bahari, ziwa n.k kutoka juu kwenda chini, sio kutoka chini kwenda juu. Hili huzuia viumbe wanaoishi katika maji wa-

94. Fahruddin er-Râzî, Mefâtihu'l-Gayb (at-Tafsîru'l-Kâbir), Beirut 1990, I, 192.

sigande kutokana na barafu inayopatikana upande wa juu wa maji.

3. Mchanganyiko ulio karibu na maji ni hidrojeni salfaidi - *hydrogen sulphide* - (H_2S), na wakati ni nzito mara mbili zaidi ya maji, ipo katika mfumo wa gesi iwapo katika hali joto ya chumbani. Pia ni gesi yenye harufu na yenye sumu.⁹⁵

Qur'an Tukufu inayataja maji mara kwa mara. Inazungumzia jinsi mvua inavyokuwa, hatua za mabadiliko ya mawingu kuwa mvua, jinsi mvua inavyoteremka ardhini kwa kipimo sahihi na kuu-pa uhai udongo uliokufa, maji ya chini ya ardhi, mzunguko wa maji na usafishaji wa maji machafu.⁹⁶ Inaashiria umuhimu wa Baraka hizi na kuiita mvua kuwa ni "**rehma**."⁹⁷

Waislamu, wanaotambua thamani ya maji, huweka umuhimu mkubwa kwenye huduma ya maji na kuwaombea wale wanaowapa maji kuwa "**wasafi kama maji!**" Hasa, kuwapa maji na chakula watu waliokuja kwenye hijja huchukuliwa kuwa ni heshima kubwa na jukumu muhimu.

Abbas (r.a), ami yake Mtume (s.a.w), alikuwa na shamba katika mji wa Taif. Kabla na baada ya

95. Docent Dr. Şakir Kocabas, Kur'anda Yaratılış (Creation in the Quran), Istanbul 2004, uk. 157.

96. An Nur, 24: 4; Az Zukhruf, 43 : 11; Az Zumar, 39:21; Waqiah, 68-70; An Naziat, 79:31; Furkan, 25:48.

97. Al Araf, 7:57; Shurah, 42:28.

Uislamu, alikuwa akiwaletea zabibu na maji ya Zamzam watu waliokuja kuhiji. Baada ya kifo chake, watoto na wajuu zake walikuwa wakifanya hivyo hivyo.⁹⁸

Siku moja Mtume (s.a.w) alipita kwenye Kaaba tukufu ambapo maji na chakula vilikuwa vikitoleta bure, akaomba kupatiwa kinywaji. Abbas (r.a) akamwambia mwanaye:

“Fadhl! Nenda kwa mama yako na mletee (kinywaji maalumu) Mtume (s.a.w)!” Bwana Mtume (s.a.w) akasema:

“*Nipe katika kinywaji hiki ambacho kila mtu anakunywa!*” Abbas (r.a) akasema:

“Ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu, wakati mwingine mikono ya watu hugusa kinywaji hiki.” Mtukufu Mtume (s.a.w) akasema:

“*Sawa, nipate kinywaji ambacho kila mtu amekunywa!*” akanywa kinywaji cha kawaida alichopewa na Abbas (r.a). Kisha Mtume (s.a.w) akaelekea kwenye kisima cha Zamzam. Familia ya Abbas (r.a) ilikuwa ikivuta maji kutoka kisimani na kuwapa mahujaji. Mtume (s.a.w) aliwasifu akisema:

“Enyi watoto wa Abdulmuttalib, chimbeni maji! Mnafanya jambo jema!” Kisha Mtume (s.a.w) akasema:

“*Lau ningejua kwamba watu wasingekusanyika pamoja nanyi na kujaribu kufanya mfanyakavyo*

98. Ibn-i Hisham, IV, 32; Ibn-i Sa'd, II, 137; Waqidi, II, 838.

(kama nilivyofanya mimi pia), ningeshika kamba ya kisima kama hivi (akiashiria bega lake tukufu) na kuchimba maji kama mnavyofanya.” (Bukhari, Hajj, 75)

Mtume (s.a.w) alielezea fadhila ya kuwapa maji watu kama ifuatavyo:

“Siku ya Kiyama, mtu aliye hukumiwa kwenda mtoni atakutana na mtu atakayekwenda peponi na kusema:

“Ewe fulani! Je wakumbuka kwamba uliomba maji nikakupa?” ataomba uombezi. Muumini huyo atamuombea mtu huyo. Mtu mwingine atakutana mtu wa peponi na kusema:

“Unakumbuka siku fulani nilikupa maji kwa ajili ya udhu?” ataomba uombezi naye atapewa. Tena mtu mwingine aliye hukumiwa kwenda mtoni atamwambia mtu anayekwenda peponi:

“Ewe fulani bin fulani! Unakumbuka ulinituma kufanya kazi fulani na fulani? Nikaenda kufanya kwa ajili yako.” Mtu huyo wa peponi atamuombea. (Ibn-i Majah, Adab, 8)

Mtume (s.a.w) alikuwa makini kuhakikisha kuwa maji anayokunywa yanakuwa masafi na matamu. Alipendelea visima vyenye maji matamu⁹⁹ na akakataza visima visicha fuliwe.¹⁰⁰ Katika nam-

99. Ibn Hajar, Isabah, III, 615.

100. Bukhari, Wudhu, 68.

na hiy hiyo, Uislamu unaagiza kuwa maji ya kufanya udhu yawe masafi na unakataza kunywa au kutumia maji ambayo ladha, rangi, au harufu yake imeharibika. Kwa kuwa maji ni muhimu sana, tunatakiwa kuwa makini wakati wa kuyatumia.

Kwa sababu hii, ni muhimu kuwapenda wanadamu wote, wanyama, mimea na mazingira, kwa ufupi, ulimwengu wote, na kuamiliana na kila kitu kwa namna nzuri.

Suala jingine linalostahili kutajwa hapa ni kutotumia ovyo asili, mazingira na maji. Mwenyezi Mungu Mtukufu anasema:

“Enyi wanaadamu! Chukueni pambo lenu kwenye kila pahala wakati wa ibada, na kuleni, na kunywени na wala msifanye ubadhirifu. Kwa hakika Yeye hapendi wanao fanya israfu.” (Al Araf, 7:31)

“Hakika wabadhirifu ni ndugu wa Ma-shet’ani. Na Shet’ani ni mwenye kumkufuru Mo-la wake Mlezi. (Al Isra, 17:27)

“Na Yeye ndiye aliye ziumba bustani zenye kutambaa juu ya chanja, na zisio tambaa, na mitende, na mimea yenyе matunda mbali mbali, na mizaituni na mikomamanga inayo fanana na isiyo fanana. Kuleni matunda yake inapo zaa, na toeni haki yake siku ya kuvunwa kwake. Wala msitumie kwa fujo. Hakika Yeye hawapendi watumiayo kwa fujo.” (Al Anam), 6:141

Mtume (s.a.w) naye asema:

“Kuleni, kunyweni, vaeni na toeni sadaka kwa wema bila kuingia katika tope la ubadhirifu au kiburi.” (Bukhari, Libas, 1; Ibn-i Majah, Libas, 23)

Hakuna udhuru unaoruhusu kutumia viba-ya maji. Siku moja Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w) alisimama pembezoni mwa Sayyidna Sa'd, mmojawapo wa maswahaba, ambaye alikuwa akichukua udhu kabla ya Swala na kutumia maji mengi sana. Bwana wetu Mtume (s.a.w) akasema:

“Kwa nini unatumia maji kwa ovyo?” Sa'd (r.a) akauliza:

“ Je kutumia maji ovyo kunaangaliwa katika udhu?” Mtume (s.a.w) akasema:

“Ndiyo, hata kama umesimama kwenye mto unaotembea!” (Ibn Majah, Taharat, 48)

Ikiwa imeamriwa kutotumia maji ovyo hata katika kufanya udhu kwa ajili ya kumuabudu Mwenyezi Mungu, ni dhahiri kuwa ubadhirifu hauwezi kuvumiliwa katika hali yoyote ile.

SEHEMU YA TATU QUR'AN TUKUFU

1. Ufunuo utunzaji (uhifadhi) wake

Mwenyezi Mungu (s.a.w) ameishusha Qur'an kidogo kidogo kwa sababu nyingi zenyе hekima ndani yake. Hali hii iliwapatia binadamu faida na urahisi. Mtume (s.a.w) alikuwa na waandishi wengi wa wahyi. Idadi yao ilifikia waandishi 65 kwa baadhi ya maelezo. Inapotokea wakati Mtume anashushiwa sura ya Qur'an basi humuita mmoja kati ya waandishi hao aliyekuwa karibu wakati huo na kuandika sura hiyo.¹⁰¹ Walikuwa wakiandika aya hizo kwa kutumia zana zilizokuwepo wakati huo na baadae humsomea tena Mtume (s.a.w) kutokana na walivyoandika ili apate kuhakikisha.¹⁰²

Mtume (s.a.w) alikuwa akisoma aya hizo kwanza kwa wanaume halafu kwa wanawake mas-wahaba.¹⁰³ Waislamu wakiuhifadhi wahyi huo kwavifua vyao na wengine kwa kuandika. Aya zili-zoteremshwa zilikuwa zikisomwa wakati wa swala tano za kila siku. Katika mwezi mtukufu wa Ra-

101. Prof. Dr. M. M. el-A'zami, *Kur'ân Tarihi (History of Quran)*, Uk. 106-107.

102. Bukhari, Fedâ'ilü'l-Kur'ân, 4; Tirmizi, Menâkib, 74/3954; Ahmad bin Hanbal, V, 184.

103. Ibn-i Ishâk, Sîret, u. 128.

madhani, Mtume (s.a.w) na Jibril (a.s) walikuwa wakisomeana Qur'an kwa kila mmoja kumsomea mwenzake.

Katika mwaka wa mwisho wa maisha ya Mtume (s.a.w) walifanya hivyo mara mbili.¹⁰⁴ Wakati wa kusomeana Qur'an (baiana ya Mtume na Jibril) baadhi ya maswahaba nao walikuwa wakihudhuria na kuifuata Qur'an. Baada ya kikao cha mwisho cha Mtume (s.a.w) na Jibril (a.s), Bwana Mtume, Zayd bin Thabit na Ubay bin Ka'b (r.a) waliso-meana Qur'an. Mtume (s.a.w) ye ye alimsomea mara mbili Ubay bin Ka'b.¹⁰⁵

Zaidi ya hayo, Mtume na Maswahaba wake walifanya juhud kubwa kuifundisha Qur'an. Kwa hiyo, maandalizi yote yakakamilika kwa ajili ya kufanya Qur'an kuwa katika mfumo wa kitabu, chenye maandishi yaliyohakikiwa.¹⁰⁶

2. Muujiza

Kila Mtume alifanya miujiza kuto kana na mahitaji ya zama zake. Katika kipindi cha Nabii

104. Bukhari, Bed'ü'l-halk, 6; Fedâilü'l-Kur'ân, 7.

105. *Mukaddimetân*, pub. A. Jeffery, pp. 74, 227; Tâhir el- Cezâirî, *et-Tibyân*, uk. 26.

106. Katika suala hili vitabu vifuatavyo ni muhimu: Prof. Dr. M. M. el-A'zami, *The History of the Qur'anic Text from Revelation to Compilation: A Comparative Study with the Old and New Testaments*, Leicester: UK Islamic Academy, 2003; M. Hamidullah, *Kur'ân-i Kerîm Tarihi* (*The History of the Noble Quran*) (Introduction Section of *Le Saint Coran*).

Issa (a. s) fanī ya tiba ndiyo iliyokuwa ikikubalika na watu wengi maarufu walikuwa matabibu. Kwa sababu hiyo, alipewa uwezo wa kuwafanya vipofu kuweza kuona na viziwi kuweza kusikia na walio-kufuka kuweza kufufuka.

Katika kipindi cha Nabii Mussa (a.s) maz-ingaombwe na uchawi vilishamiri. Na katika kipindi cha Mtume Muhammad (s.a.w) kilikuwa kipindi cha ufasaha wa lugha na uwepesi wa kutumia lugha. Kwa maana hiyo, alipewa muujiza wa Qur'an, ambayo ni kilele cha ufasaha wa lugha ya Kiarabu.¹⁰⁷ Katika nyanja hizo za ufasaha, umakini wa sheriah zilizotungwa na kuifanya Qur'an kuwa miujiza.¹⁰⁸ Pindi pale wapagan wasipotaka kuamini juu ya Qur'an, Mwenyezi Mungu (s.w) anawapa changamoto, na anawauliza kwa kuambia kuwa waandike nao kama wataweza.

"Na mkiwa mnashaka kwa haya tuliomterem-shia mja wetu basi leteni sura moja ya mfano wake na muwaite mashahidi wenu badala ya Mwenyezi

107. Al-Ankabút, 29: 50-51; Bukhari, I'tisam 1, Fedâilü'l-Kur'ân 1; Muslim, Îmân, 279. Sambamba na muujiza wa Qur'an utakaoendelea kuwepo mpaka siku ya mwisho, kuna miujiza mingi isiyohesbika ya Mtume Muhammad (s.a.w), kama iliyokuwa kwa mitume waliomtangulia. Miujiza hiyo imenekuliwa katika vitabu vingi mno. Kwa mfano, tazama, Bayhakî, Delâilü'n-Nübûvve (juzu 7), Beirut 1985; Abu Nuaym el-Isfahânî, Delâilü'n-Nübûvve (juzu 2), Halab 1970-1972; Suyûfi, Olağanüstü Yöneriyle Peygamberimiz (el-Hasaisü'l-Kübra) (juzu 3), İstanbul 2003; na kurasa 1,000- zilizoandalika na al-Nabhânî, Hujjatullâh 'alâ al-âlamîn bi-mu'jizât Sayyid al-Mursalîn.

108. Prof. Dr. M. S. R. el-Bûtî, Min Ravâ'i'l-Kur'ân, uk. 125.

Mungu, ikiwa mnasema kweli, na wala hamtofanya kamwe basi uogopeni Moto ambao kuni zake ni watu na mawe, uliowekewa makafiri.” Suratul (Al-baqara 2: 23-24)

Usemi kuwa kama kiumbe ambacho kinawezza kufanya juu ya hukumu kwa umakini wa uadilifu zaidi sio kweli bali Mwenyezi Mungu (s.w) ndie anaye weza peke yake kuwa hakimu wa kila jambo sasa hivi na baadaye.

Wasio amini walisikia hayo maneno na kusema kuwa maneno hayo yanawafanya kuwa ya kutokuwa na uwezo wa kuhukumu. Aya inaelezea uadilifu wa kutoka ulimi na ulimi na unyoofu na unyoofu.¹⁰⁹

Kushindwa kwa kutoafikiana kwa wapagani-juu ya Qur'an na kuifanya kuthibitisha kinyume na wasiwasi (mashaka) na ya maajabu. Kwa kusema “Nawalio kufuru walisema msisikilize Qur'an hii na ipigieni makelele huenda mkashinda” Suratul (Haa Mym Sajdah 41: 26).

Qur'an ni mashairi au kitu kisichovutia au ni kitu kisicholingana na kitu chochote. Lakini kumbe Qur'an ni nzuri kama wasomaji Qur'an ambayo huvutia kadri wanavyoisoma na unavyoendelea kuisoma na kwa wanaosikiliza pia wana-vutiwa kwa kusikiliza kwao. ¹¹⁰

109. M. S. Râfi'i, I'câzü'l-Kur'ân, Beirut 2003, uk. 142.

110. Prof. Dr. M. A. Dráz, en-Nebetü'l-Azîm, Dâru'l-kalem, ts., uk.

102.

Qur'an inaposomwa inawachoma moyo wa mwanaadamu pindi anaposikiliza Qur'an. Kulikuwa na Wapagani watatu ambao walikatazana kusikiliza Qur'an nao ni Abu Sufian, Abu Bahl na Ahmes bin Shariq nawo bila ya kuambiana kwa kificho walikuwa wanasiliza Qur'an kutoka kwa Mtume (s.a.w) wakati alipokuwa akiswali swala ya usiku na jinsi alivyokuwa akisoma Qur'an.

Na walikuwa wakitembeleana kila mmoja na kuambiana juu ya Qur'an walivyokuwa wakisikia ambayo iliyokuwa ikijirudia kusomwa mara tatu kila usiku. Na baadae wakasema "Na sasa tusimwambie mtu yeyote katika hali hii iliyokuwepo kwanini Mwenyezi Mungu atakuwa amewaweka katika daraja la chni. Na tusimwambie mtu yeyote juu ya hili swala" Na baada ya kukanyana wakafikia makubaliano kwa kila mmoja bila ya kumwambia mtu.¹¹¹

Qur'an inaelezea maisha ya watu tofauti na katika hali tofauti na kipindi tofauti. Na aya zake zinafanya (zinatoa mwanya) kwa mtu anaye sikiliza aweze kuielewa vizuri. Qur'an toka zama za Adam hadi kufikia zama hizi za wanasayansi. Mmoja kati ya waandishi wazuri nae ni Mustafa Sadiker-Rafii anasema "Moja kati ya maajabu ya Qur'an ni ile hali ya stori yake ilivyoelezewa katika

111. Ibn-i Hisâm, I, 337-338; Taberî, Târih (History), II, 218-219, Ibn-i Esîr, Kâmil, II, 63-64, Ibn-i Seyyid al-Nâs, Uyûnü'l-eser, I, 99; Zehebî, Târihu'l-Islâm (History of Islam), pp. 160-161; Ibn-i Kathir, el-Bidâye, III, 47; Halebî, Insânu'l-uyûn, I, 462.

vipindi vyote vilivyotokea kwa ukweli ambavyo vilikuwa havijulikani kwa kila kipindi, historia ambayo hutoa mwanga kila wakati” (Wahyul Kalem Kuwaitts 11, 66)

a. **Kutujulisha tusiyoyajua**

Qur'an Tukufu hutupa habari ya vitu tussiyovijua. Habari hizo zinatuonesha kweli juu ya maajabu. Hata kama imegusa wakati wa wanachuoni na wanasyansi juu ya historia ya matukio yaliyotokea na yatakayotokea, ambayo hayakugundulika kwa miaka 1400 iliyopita. Katika Insaklopidia ya dunia kutaishia kwa kujirudia kwa vitu ambavyo vimeshapita.

Katika kipindi Qur'an ikiwa inashushwa kuli-kuwa na uharibifu (kutojulikana) kwa historia ya 'Ad, Thumud na mafuriko ya Nuh' maangamizo ya kaumu Nuh, lakini wakati huu Qur'an inatuelezea vyakutosha juu ya 'Ad, Thumud na maangamizo ya kaumu ya Nuh.

Qur'an pia inatupa habari juu ya vitu vitakavyotokea baadae. Kulikuwa na vita kati ya Warumi na Wafursi ambayo baadae walishinda. Ambao ni wapagani waliotoka kuchukua bahati ya Waislamu.

“Warumi wameshindwa katika nchi iliyo karibu nao baada ya kushindwa kwao watashin-

da; katika miaka michache. Amri ni ya Mwenyezi Mungu kabla yake na siku hiyo Waumini watafuruhi kwa nusura ya Mwenyezi Mungu. Na Mwenyezi Mungu huwanusuru awatakaye. Naye ndiye mwenye nguvu na mwenye rehema” Suratul (Rum 30: 1-5)

Na wakati Byzantium ilipoanguka hakuna mtu aliyewahi juu juu ya hilo na ni Qur'an ndiyo iliyotuambia juu ya uzaifu wa Byzantium.

“Ni ahadi ya Mwenyezi Mungu. Mwenyezi Mungu havunji ahadi yake, lakini watu wengi hawajui”. Suratul (Ar-Rum 30: 6).

Pia Mwenyezi Mungu (s.w) anaeleza ahadi yake juu ya historia ya Romans walivyoshindana na Persians katika kipindi chini ya miaka tisa. Ni siku hiyohiyo Waislamu walipokuwa washindi katika vita vya Badri dhidi ya Wapagani.¹¹² Mwenyezi Mungu (s.w) alielezea juu ya maisha ya Pharaoh aliyejifanya Mungu Mtu ili watu wamuabudu katika maisha yake, pia jinsi yaliyomkuta katika bahari nyekundu. “Ala! sasa?Na hali uliasi kabla yake na ukawa mionganoni mwa mafisadi! Leo, basi tutakuokoa kwa mwili wako, ili uwe ishara kwa ajili ya walio nyuma yako. Na hakika watu wengi wameghaflika na ishara zetu”. Suratul (Yunus 10: 91-92).

112. Tazama, Tirmizî, Tefsîr, 30/3191-3194; Ahmad bin Hanbal, I, 276; Kurtubî, XIV, 3.

Mpaka sasa mwili wa Pharaoh upon a umehifadhiwa ikiwa nywele zake, ngozi yake ipo kwenye nyumba ya makumbusho iliyoko huko Uingereza. Katika jumba la makumbusho.

b. Mwanga wa uvumbuzi wa kisayansi

Katika Qur'an Tukufu kuna aya nyingi zinazotoa mwanga kwa maendeleo ya sayansi na uzinduzi wa kisayansi. Aya hizo zinazotoa habari ya baadae. Madhumuni ya Uislamu ni kuonesha upekee wa Mwenyezi Mungu (s.w) katika nyoyo za watu nakuwa muongozo kwa maisha ya mwanaadamu. Katika mada zote zinaelezea juu ya phisikia ya kisayansi ambayo uelezea juu ya binaadamu.

Qur'an Tukufu inaelezea juu ya chanzo cha binaadamu katika vipande vipande vya aya mfano wa mfumo wa uzazi wa mwanaadamu ambao wanasyasi wa sasa ndio wanaoweza kugundua juu ya mfumo wa uzazi.¹¹³

Katika kitabu chake chake cha (Embriology) ndani ya ufuko wa uzazi Prof. Dr Keith L. Moore alilinganisha utafiti wake na kitabu cha Qur'an Tukufu na kugundua kuwa utafiti wake na Qur'an vinaendana sawa. Kwa hiyo alikubaliana moja kwa moja na Qur'an. Hata hivyo Qur'an ndio kichwa cha Sayansi yote ya madawa. Mfano baada ya utafiti

113. Al-Hajj, 22: 5; Al Mu'minûn, 23: 11-13.

wa Moore alivutiwa na Qur'an pamoja na Mtume (s.a.w) kwa elimu ya maajabu ya Qur'an tangu miaka 1400 iliyopita. Pia alipata kueleza kuwa alijifunza kutoka kwenye Qur'an kwenye kitabu chake cha pili kabla ya kuzaliwa (Before we are born). Pia alisema "Kwa jinsi gani mnawenza kuelezea uwepo wa Qur'an: Alijibu "Kuwa Qur'an haikuwa ila ni ufunuo kutoka kwa Mwenyezi Mungu."¹¹⁴

Katika miaka ya hivi karibuni kumegunduliwa ulimwengu unapanuka na nyota zinakwenda kwa kasi kubwa mno. Kutokana kwa kwenda kasi hiyo kwa kiasi kikubwa sana. Kwa mfano milioni 10 ya mwanga kwa mwaka inakwenda umbali wa lensi ya 250 kilomita kwa sekunde. Na kasi hiyo ya bilioni 10 kwa 250, 000 kilometra kwa sekunde.¹¹⁵

Hali hiyo imeelezewa kwenye Qur'an (Adh-Dhariyat 51: 47) ambayo inasema "Na mbingu tumezifanya kwa nguvu na uwezo na hakika sisi bila ya shaka ndio wenyewe uwezo wa kila kitu".

Mwenyezi Mungu (s.w) ameilinda Dunia kutoka kwa baadhi ya nyota na hukamilisha maisha kwa kuilinda Dunia. Jupitor kwa nguvu kubwa

114. Gary Miller, *The Amazing Qur'an*, uk. 34-39. Kitabu hiki kinapatikana pia katika lugha ya Kiswahili kwa jina la: Qur'an ni ya ajabu.

115. Prof. Dr. Osman Çakmak, *Bir Çekirdekti Kâinat* (The Universe was a Seed), uk.28.

ya mvutano pamoja na Saturn katika sehemu zao zipo kama mlinzi (Gate Keeper) jinsi zinazolinda Dunia kwa makusudi ya kutoruhusu kitu chochote kupita kwenda duniani ambacho kinaweza kuleta madhara kwa dunia.¹¹⁶ Ndio maana ya kutokea vitu kama vimondo (shooting star) hivyo ni kwa ajili ya kulinda dunia hakuna kitu wala ki-umbe chochote kinachoweza kupita hizo Sayari na kwenda duniani ili zisiletie madhara katika dunia hivyo yanaelezewa katika Qur'an (21: 32) "Na tu-kaifanya mbingu kuwa dari lililohifadhiwa, Lakini wanazipuuza ishara zake".

Qur'an Tukufu kwa upande mwengine inaelezea ukweli wa vitendo vya wanaadamu na upande mwengine inaelezea juu ya usiri uliopo na uliohifadhiwa katika anga yake ambayo baadae inajulikana na wanaofanya utafiti na uugunduzi.

Karne kumi zilizopita Qur'an Tukufu inazungumzia (15:22) "Na tunazipeleka pepo za kupandishia na tunateremsha kutoka mbinguni maji tukakunywesheni maji hayo, wala si nyinyi mnayo yaweka".

Tangu karne kupita, ufunuo ushushwe na aya hiyo inaonesha ya uzinduzi wa upemo mpaka ukaunda mvua inayotokana na mawingu.

116. Prof. Dr. Osman Çakmak, Bir Çekirdekti Kâinat (The Universe was a Seed), uk. 94, 127.

Katika aya 19 na 20 ya sura ya Ar-Rahman in-a-sema “Anaziendesha bahari mbili zikutane, baina yao kipo kizuizi zisiingiliane”.

Pia inazungumziwa katika aya 53 ya sura Fur-qan “Naye ndiye anayeziunganisha bahari mbi-li; hii ni tamu inayoondosha kiu na hii ni yenye chumvi. kali; na akaweka kinga kati yao na kizuizi kizuiacho”.

Mwisho wa uzinduzi bwana Gibraltar aligun-dua kuwa bahari ya Mediterranean na Bahari ya Atlas kuwa zimeingiliana katika mwisho wake, La-kini katika mwingiliano huo, pia akagundua kuwa kuna vizuizi katika makutano hayo ya maji ya ba-hari kiasi kwamba haziwezi kuchanganyika kwa kila mmoja nakila moja ipo katika uhalisia wake bila ya kuchanganyika na mwenzake.

Pia Captain Jacques Cousteau aligundua maji yaliyokuwa yamekutana bila ya kuchanganyika kila moja imebaki kwenye uhalisia wake.¹¹⁷

Qur'an Tukufu inaonyesha maajabu makub-wa sana katika njia ya utawala na pia imejitoshe-leza katika vipindi vyote vya dunia, yaani haipitwi na wakati. Na hakuna kitu kisichohitajika katika

117. Kwa maelezo zaidi kuhusu mada ya Qur'an na Sayansi tazama: Dr. Maurice Bucaille, *La Bible le Coran et la science: les ecritures saintes examinees a la lumiere des connaissances modernes*, Paris: Seghers, 1980 (*The Bible, the Qur'an and science*, trc. Alastair D. Pannell, Karaçi, t.y.); Afzalurrahman, *Quranic Sciences*, London 1981; <http://www.islamiayinlar.net/content/view/106/8/>.

Qur'an au kisichokuwa na manufaa kwa jamii. Hutoa mwanga na suluhisho juu ya mada yoyote nayojitokeza katika sheria. Sheria ambazo zimetengenezwa kwa busara kubwa sana ambayo inaeleza juu ya jamii jinsi inavyotakiwa kuishi na utamaduni unatakiwa kufuatwa na wanaadamu. Katika taifa lisilokuwa na wanasayansi wala utamaduni ndipo alipotokea Mtume Muhammad (s.a.w) aliyekuwa hajui kusoma wala kuandika aliandaa kwa muda mfupi mno kwa kipindi cha miaka isiyozidi miaka 23 kwa lugha ya kiarabu inayovutia na kupendeza zaidi kiakili.

SEHEMU YA NNE

MAISHA YA MTUME MUHAMMAD MUSTAFA (s.a.w)

1. Wakati wa utoto na ujana wake

Mtume Muhammad (s.a.w) alizaliwa Makka mnamo mwaka 571 mwezi 12 mwezi wa Kiislamu Rabiulawwal siku ya jumatatu sawa na mwezi wa nne (April 20) ni mmoja kati ya familia iliyotukuka katika kabilalakuraishi pande zote mbili yaani kwa baba na kwa mama.

Katika utoto na ujana wake Mtume Muhammad (s.a.w) alikuwa msafi, mtakatifu na pia ni mrefu alioonyesha kuwa ni kiumbe chenye busara wakati wa maisha ya baadae. Pia alikuwa anafanya biashara.¹¹⁸ Alikuja kujulikana sana kwa ukweli wake na uaminifu wake katika biashara.

Mtume wa Mwenyezi Mungu alikuwa anajulikana sana katika Taifa lake lenye kipindi cha ubikira, yenyekuaminika, wenye jamii iliyokuwa na busara. Alikuwa ni mtu mwenye kuheshimika sana kwa majirani zake, kwa ujana wake na ukamilifu wake, pia kwa ukweli wake na uwezo wake wa kukataza uovu na mabaya ambayo yanaweza

118. Bukhari, Ijarah, 2; Abû Dâwud, Adab, 17, 82; Hâkim, III, 200.

kudhuru watu. Pia hakuwahi kuonekana kwa kushutumiana na mtu wala kushutumiwa na watu wa aina yoyote.

Kwa sababu Mwenyezi Mungu ndie aliyefanya hayo yote kwa kumfanya awe na tabia nzuri, na kabilalake likawa linamuita Muhammad Al-Amin yaani Muhammad ni msema kweli, alikuwa analjulikana kama msema kweli tangu alipokuwa na umri wa miaka 25 katika mji wa Makka walikuwa wanamiita “Al-Amin” (Msema kweli).¹¹⁹

Baadae Wapagani walimuamini sana na kuweza kumpa hata vitu vyao wawezekuviweka ili avilinde kutokana na uaminifu wake.

Kipindi ambacho Kaaba inafanyiwa marekebisho kulikuwa na kutokuelewana juu ya nani anaweza kulirudisha jiwe lile kwenye pahala pake. Kulikuwa na vita vikubwa juu ya nani atakaelirudisha jiwe lile mahali pake na wakamfuata Mtume (s.a.w) juu ya suluhisho ya mgogoro huo na Mtume (s.a.w) aliwaambia kuwa kila kabilalineaweza kushika kona ya nguo ambayo imewekewa jiwe hilo na walirudishe pale sehemu yake ya awali lakini Mtume yeye mwenywewe aliweza kulishika na kulirudisha jiwe lile kwa mikono yake mitukufu.¹²⁰

Wakati Mtume (s.a.w) alipofika umri wa miaka 25, Msichana wa mwanamke aliyezaliwa katika

119. Ibn-i Hiṣām, I, 191; Ibn-i Sa’d, I, 121, 156.

120. Ibn-i Hiṣām, I, 209-214; Abdürazzāk, V, 319.

familia ya kitajiri na familia yenye hadhi kubwa hapo Makka alipenda juu ya ukweli wa Mtum (s.a.w) na aliamua kumwambia Mtume aweze kumuoa. Hali ya kuwa alikuwa amemzidi kwa umri wa miaka (15) kumi na tano ya Mtume (s.a.w) yaani mkubwa kiumri. Wakati Mtume Muhammad (s.a.w) alikuwa ni mjane na mwenye watoto. Na Mtume (s.a.w) alikubali ombi hilo la kumuoa Bi Khadija na wakaanza kuanzisha familia. Familia ambayo ilikuwa mfano kwa kila mwanajamii ana-eiangalia juu ya kuzidi kwa ustaarabu kwa watu.

Kwa miaka 24 ya maisha yao ya ndoa alikuwa anatumia maisha yake ya ujana na Bi Khadija (r.a). Na miaka 5 (mitano) baadae alikuwa na mama mwengine na aliyeitwa Sawda nae pia alikuwa mjane. Maisha yote alikuwa akijenga juu ya utu na kisiasa. Kwa maana hiyo maisha yake yote Mtume alikuwa anaishi na wanawake wajane kwa zaidi ya miaka 15 wasioweza kuzaa na wote walikuwa wakubwa kuliko yeye.¹²¹

2. Kipindi cha Utume

Kwa siku ya kwanza Mtume alipopewa Utume kutoka kwa Mwenyezi Mungu (s.w) aliamrishwa kusoma na Mwenyezi Mungu (s.a.w).

121. Kwa maelezo zaidi kuhusu hekma ya Mtume (s.a.) kuoa wake wengi tazama: Osman Nûri TOPBAŞ, Hazret-i Muhammed Mustafâ, Istanbul 2008, I, 130-140.

“Soma, kwa jina la Mola wako aliyeumba”¹²²

Katika siku ya kwanza baada ya kuletewa ujumbe kutoka kwa Mwenyezi Mungu (s.w) Mtume (s.a.w) aliwafuata watu wa kabilal Kuraish katika miamba na mlima wa Safa na akawambia. “Enyi jamii ya kikuraish, kama nikawaambia kuwa nyuma yam lima kuna maadui wanaotaka kuivamia nchi yetu na wamechukua mali zetu mtaamini? Alisema”.

Ndio tutaamini kwani mpaka sasa tuniona kuwa unatuambia ukweli. Sababu hatujawahi kusikia ukisema uongo. Ndipo hapo akawaambia kuwa yeze ni Mtume aliyetumwa na Mwenyezi Mungu (s.w) na atakae amini juu ya hayo na akayafuata atakuwa anaishi katika maisha mazuri na kwa ambae hatosikiliza na kuyafuata atakuwa anaishi katika maisha ambayo si mazuri. Pia aliwaambia kuwa wajiaandae na maisha ya baadae yaani baada ya mwisho wa maisha ya dunia. Lakin aligundua kuwa huwezi kuwabdalisha watu kutoka kwenye uovu wao waliokuwa nao.¹²³

Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.a.w) na aliondoka pale kwenye jiwe na baadae walimfuata bila ya kujali uzalilishaji ambao anaweza kuupata. Alikuwa anatembelea nyumba hadi nyumba, makundi kwa makundi ya watu hata mpaka Sokoni ali-kuwa anawatembelea watu na kuwaambia juu ya maneno ya Mwenyezi Mungu. Na wala haku-

122. Al-Alaq, 96: 1-2.

123. Bukhari, Tefsîr, 26/2; Ahmad bin Hanbal, I, 159, 111.

jisikia mnyonge juu ya alivyokuwa akijibiwa, ali-kuwa anawaambia watu ukweli uleule. Hata kama alionekana wazi kuwa adui na watu, lakini bado alikuwa akiwaenda na kuwaambia juu ya maneno ya Mwenyezi Mungu (s.w):

“Sema (Ewe Mtume) sikuombeni ujira juu ya haya wala mimi si katika wadanganyifu”.¹²⁴

Alikuwa akiwaambia watu kuwa alikuwa aki-eneza dini kwa kumtafuta Mwenyezi Mungu (s.w).

Mtume wa Mwenyezi Mungu alikuwa hajui kuandika kama ilivyokuwa watu wengine wa wakati huo.¹²⁵ Kiasi kwamba ilikuwa ngumu kwa-ke kujifunza chochote kiasi kwamba akaweza ku-waambia watu juu ya hayo. Kwa mtu aliyekuwa hajui kusoma ilikuwa ngumu kwake kuweza ku-tia habari nzuri kama hizo alizokuwa amezitoa ye ye kwa ufasaha na ukweli zaidi bali ulikuwa ni ufunuo kutoka kwa Mwenyezi Mungu (s.w). Hata maadui wake walikuwa wanajua hilo.

Makafiri walikuwa wakimjua Mtume (s.a.w) kwa tabia nzuri na kumuamini hata kama kujua kuwa analowaambia ilikuwa ni kweli, bali wali-kuwa hawataki kuiacha faida ya vitu vyatuna na dunia kwa ujumla wake. Siku moja Mtume aliwa-simamisha Abu Sahil na marafiki zake, wakati walikuwa ni maadui wa Mtume wakasema;

124. Sâd, 38: 86.

125. Al-Ankabût, 29: 48.

“Ewe Muhammad! Tunaapa kwa Mwenyezi Mungu kuwa hatukukatai wewe, umekuwa pamoja nasi kama mtu mwaminifuhokuja nacho”.¹²⁶

Makafiri walikuwa wakifanya kila njia ili Mtume (s.a.w) awe pamoja nao. Na walimwambia mjomba wake Mtume wamnyanyapae Mtume. Na walimwendea Mtume wampe Ufalme ili aachane na mambo ya kulingania dini, au wamkusanyie hela nyngi ili awe tajiri mkubwa katika matajiri waliokuwepo au wamtafutie mwanamke mzuri ili amuoet awe mke wake. Na walisema “Tupo tayari kufanya chochote unachotaka” Na Mtume wa Mwenyezi Mungu (s.w) akawajibu;

“Sihataji chochote kutoka kwenu nyinyi, mali wala ufalme, wala uongozi. Bali kitu ninachotaka ni nyinyi kuacha kuabudu kwenye masanamu na kuifanya hayo masanamu kuwa ni Mungu wenu, wakati Mungu ni mmoja tu!

Baada ya makafiri kujua kuwa hawatopata chochote kutoka kwa Mtume walizidi kumuona kuwa ni adui wao mkubwa. Na wakazi kuongeza kumkandamiza Mtume kwa maneno na vitendo pamoja na Uislamu na baadae alifanikiwa Mtume. Na baadae Waislamu walihama kwenda Ethiopia wakati huu walikuwa chini ya utawala wa Kiislamu.

126. Wâhidî, Asbâbû Nûzûl, p. 219; Tirmizi, Tefsîr, 6/3064.

Na makafiri wakaondoa huduma zote za kibinadamu waliokuwa wamekubali kuingia katika dini ya Uislamu pamoja na maswala ya ndoa hata mambo ya kijamii. Walifanya hivyo kwa kuandika na kutuandikia kwenye ukuta wa Kaaba. Migomo na vikwazo iliendelea kwa muda wa miaka mitatu. Na Waislamu walihangaika kwa njaa na mateso waliokuwa wakipewa. Mtume (s.a.w) pamoja Zaid bin Haritha walikwenda hadi katika jiji la Taif ambalo lipo umbali wa kilometra 160 kutoka Makka. Na walikaa huko kwa muda wa siku 10 wakilangania katika kabilalau Thaqif ambalo lilikuwa ni kabilalau upande wa mama yake. Na wao pia walikataa na wakaamua kumgeuka kwa kuweka watumwa wao na vijana wao katika barabara ambayo alikuwa akipita Mtume (s.a.w) na huku wakiwa wanamrushia mawe pamoja na kupiga kelele za kumdhalilisha. Hata kama alikuwa na hali ngumu hiyo Mtume (s.a.w) hakuweza kuwalipa kwa ubaya wao na aliweza kuwaombea msamaha kwa Mwenyezi Mungu.

“Ee Mwenyezi Mungu ninaunga kwako we-wewe kwa msaada kwani mpaka sasa sina msaada wowote na wewe (Mwenyezi Mungu s. w) kutoka kwa watu wangu. Ewe mwangi wa rehema mwenye kurehemu kama hamjanikasirikia mimi sitojali juu ya mateso na adhabu ninazopata. O Mungu wangu wafungulie macho yao juu ya ukweli kwani hawajui walifanyalo. Naomba uwasamehe” (Ibn-I Hisham, II, 29-30; Haythami, VI, 35).

Mtume wa Mwenyezi Mungu na aliambiwa arudi Taif, "Na alikuwa njiani kurudi na huku akiwa katika hali ya huzuni. Na alifika sehemu in-ayoitwa Karnul Sealib. Na hakuweza kukaa nawo pamoja, Na pindi aliponyanyua kichwa chake aliona mawingu yametanda kwake. Alipoangalia kwa makini akamuona Malaika Gibril amani iwe juu yake akazungumza naye.

Mwenyezi Mungu (s.w) amesikia juu ya watu wako walivyokuambia wewe na jinsi walivyo-kataa kukupa ulinzi. Na ametuma malaika wa milimani kwaajili yako kufanya lolote utakalo kwao. kisha malaika wa milimani alinisalimia na akasema:

'Ee Muhammad!!!!... Mwenyezi Mungu (sw) amenituma kwako kuja kufanya utakavyo wewe. Je ni kitu gani unataka nifanye? Na kama ukipenda nitaiangusha milima hii miwili katika vichwa vyao.' Kisha nikamwambia:

Hapana. Ninamuomba Mwezimungu Mtukufu afanye kizazi kutoka ndani ya damu yao kizazi ambacho wawe wanamuabudu ye Mwenyezi Mungu pekee asiye na mshirika na hakuna mwingine atakae weza kuabudiwa zaidi yake." (Buhari, Bed-ul Halk, 7; Muslim, Jehad 111)

Katika siku zote makundi ya watu waliokuwa wakitoka Madina walislamu. Na walianza kueneza dini ya Kiislamu Madina. Walimuomba Mtume wa

Mwenyezi Mungu kumtuma mtu mwenye elimu ya dini ya kiislam kwa ajili yao. Kwa muda mfupi hakuna nyumba ambayo Waislamu hawakuingia kufikisha Dini ya Kiislam. Mwishowe walimualika Mtume wa Mwenyezi Mungu (saw) mjini Madina na kumuahidi watamlinda.

3. Kipindi cha Madina

Baada ya mateso kuzidi kwa Waislamu pamoja na Mtume (saw) Mtume (saw) aliwaambia kwa siri maswahaba kuwa wahame waende madina. Baada ya makafiri kusikia hivyo wakaamua kufanya mpango wa kumuua Mtume (saw) ali-pokuwa anakwenda madina wakati alikua peke. Kijana mmoja mmoja walichaguliwa kutoka kila kabilo ili waweze kuvamia akiwa njiani: wakati huo Mtume(saw) alikuwa ameshapewa amri ya kuhama. Na ndipo Mtume(saw)akamwachia swahaba mmoja aitwae Ali alimwachia vitu avirudishe vitu hivyo kwa wenyewe wenye kuvimiliki. Kama alivyosema hapo mwanzo kuwa kila mtu anaemiliki mali anampelekea Mtume (saw) kwa ajili ya kuzihifadhi kwa sababu walikuwa watu wake.¹²⁷

Usiku huu makafiri waliandaa mpango wa kuzunguka nyumba lakini wakapitiwa na usingizi mpaka asubuhi. Na usiku huohuo Mtume (saw)

127. Ibn-i Hishâm, II, 95, 98.

aliweza kupita palepale walipokuwa wamelala wa kati huo Mtume alikua anasoma baadhi ya aya za Qur'an katika surat yasin na akuna mtu aliyemiona.

Baada ya kuhama kutoka maka kwenda madina baada ya miaka 13 ya kueneza dini. Alifani-kiwa kuwafanya watu wa madina na kuwa Waislamu wakawa Ansar. Na wale waliotoka makka ni muhajirin. Na Ansar walifungua milango kwa mhajirina na wakasema kwa kuambia "hii ni mali yangu na nusu yake ni yako." Muhajirina ambaye moyo wake ulibadilishwa kuwa hazina ya ridhaa aliweza kuonyesha ukomavu kwa kusema: "Ewe ndugu yangu, mali yako ibarikiwe! Inatosha kama utanionyesha njia ya kuelekea sokoni".¹²⁸

Baada ya hapo Mtume (saw) aliandaa katiba inayooniesha kazi na dhamana katika nchi mpya ya Kiislamu kati ya muhajirina na Ansar na jinsi waliokuwa wanaishi katika nchi ya Madina. Katiba hiyo inakua katiba ya kwanza kuandikwa kwenye historia ya dunia.¹²⁹

Katika historia inaonyesha kwamba makafiri walikuwa wanachuki na Waislamu ndio maana wakawa wanavunja kila makubaliano yaliyokuwa yamewekwa na Waislamu pamoja na Mtume Muhammad (s.a.w).

128. Bukhari, Büyü, 1.

129. Bukhari, Büyü, 1.

Mtume wa Mwenyezi Mungu alikuwa na huruma kwa kila operation ya kijeshi kwa madhumuni ya kuwa alikuwa hapendi kuona damu inamwagika katika ukanda wa kiarabu. Alikuwa anapendelea kuchukua migogoro yote kwa maku-baliano.

Mtume (s.a.w) alishiriki katika safari 29 za ki. Na 16 kati yake hazikuwa za mapambano bali makubaliano yaliyofanywa na upande mwingine. Na 13 yalikuwa yana migogoro ya kupigana vita. Jumla ya Waislamu 140 walikuwa mashujaa na 335 watu kutoka upande wa pili walikufa.¹³⁰ Dhumuni la kuwa na vita katika Uislamu ilikuwa haina maana ya kuua watu, ilikuwa ni kuharibu mipango yote ya vita.

4. Mfano wa Tabia ya Kuigwa

Mtume (s.a.w) alikuwa na imani si kwa mwa-naadamu pekee bali hata kwa viumbwe wengine kama vile wanyama na mimea. Ilipotokea kuwa Makafiri walipofanya uhaini wa kuvunja mkataba na kuingia kwenye vita, Mtume (s.a.w) aliondo-ka Makka na kundi la jeshi la watu wapatao elfu

130. Tazama Prof. Dr. M. Hamîdullah, Hz. Peygamber'in Savaşları (The Battles of HE the Prophet), İstanbul 1991; Dr. Elşad Mahmudov, Sebep ve Sonuçları İtibâriyle Hazret-I Peygamber'in Savaşları (The Battles of HE Prophet in terms of their Reasons and Results, 2005, M.Ü.S.B.E. Basılmamış Doktora Tezi (Marmara University, Unpublished Doctoral Dissertation).

kumi wakati akiwa anaenda sehemu ya Arj mbele ya Talub, Aliona mbwa akitafuta watoto wake kwa kuwalisha chakula. Hapohapo alimwita Juayl bin Talub ambaye ni swahaba aliyekuwa nae na akamwamini kuamuru amlinde yule mbwa na watoto wake ili wasiadhibiwe na jeshi la Waislamu.¹³¹

Siku moja Mtume alimsimamisha mmoja katika wafanyakazi wa bustani wa Ansar. Ngamia alikuwa analalamika na kulia alipomuona Mtume Muhammad. Na Mtume alimsogelea yule ngamia mpaka sikioni na alimwambia ngamia atulie na akauliza Mtume (s.a.w) “Huyu ni ngamia wa nani? Kijana mmoja kutoka Madina akasema; “Ni wakwangu mimi” Akamjibu Mtume, Na Mtume akasema; “Je humuogopi? Mwenyezi Mungu juu ya huyu mnyama, kwa sababu aliniambia kuwa humpi chakula na amechoka sana” (Abu Daud Jehad 44/2549).

Siku moja Mtume (s.a.w) alimuona mtu akiwa anachinja kondoo. Hali ya kuwa kisu kilikuwa hakina makali. Hali iliyosababisha Mtume aka-sirike na kusema; “Kama unataka kuchinja mnya-ma kwanini usikitie kisu makali kabla hujamlaza mnyama chini?” (Hakim, IV, 257, 260/7570)

Mtume (s.a.w) alikuwa anawasamehe watu wote waliokuwa wamekosa hata kama alikuwa na uwezo wakuwapa adhabu. Haku wadhalilisha hata

131. Wâqîdî, II, 804.

kama walikuwa wamefanya makosa makubwa sana. Hii ni kwa sababu ya utume wa Mwenyezi Mungu Rehema na amani ziwe juu yake alikuwa hataki mtu yejote amdhuru mnyama hata kama ni mwamini wa Waislamu au si wa Waislamu. Pale al-ipofanikiwa kuiteka Makka bila hata ya kumwaga damu na watu waliokuwa maalumu kwa kipindi cha miaka 21 nao walijiunga pamoja wakawa wanamsubiri Mtume (s.a.w) walikuwa wakimsubiri ili aje kutoa hukumu juu yao.

“Enyi makuraishi, je mnafikiria nini nitawafanyia nyinyi sasa? Na wakuraish wakasema; “Tunafikiri kama utatufanyia kizuri wewe ni kama kaka yetu” Mtume akasema “Kama vile Yusufu alivyosema kwa kaka yake; “Akasema; Leo hapana lawama juu yenu Mwenyezi Mungu atakusameheni naye ni mwingi wa kurehemu kuliko wote wanaorehemu”.¹³² Sasa mnawenza kwenda na mpo huru!

Siku hiyo ndiyo siku ambayo aliweza kusamehe Hindu aliyekuwa na hasira kwa ajili ya kumuua rafiki yake kipenzi Hamza kwenye vita vya Uhud hata Hebbar bin Aswad naye aliuliwa na Zaynab ni mtoto wa kike wa Mtume (s.a.w) ambaye pia aliwezakumsamehe kama alivyofanyakwa wengine.¹³³

Mtume (s.a.w) alikuwa ni mtu mkarimu. Katika siku hiyo ya ukombozi wa Makka alikuwa na

132. Yūsuf, 12: 92.

133. Muslim, Akdiyah, 9; Wāqīdī, II, 857.

nguvu katika macho ya watu. Alikuwa akiwan-yamazisha watu, Na watu walikuwa wanakuja kwa Mtume (s.a.w) kwa kuona kuwa ni mtu mwenye cheo kikubwa na mwenyewe akasema kuwaambia:

“Tulia mimi sio mfalme wala mtawala bali ni mtoto wa mwanamke wa kikuraish aliyekuwa aki-la nyama iliyokaushwa. (Ibn-I Majah, Etime, 30; Hakim, III, 50/4366).

Alikuwa anawaelekeza maswahaba kwa kuwaambia kuwa yeye ni mjumbe wa Mwenyezi Mungu.¹³⁴ Katika maendeleo ya kutambulika kwake kuwa yeye ni Mtume wa Mwenyezi Mungu kuongezea kuwa maneno “Abduhu” ni mtumwa wa Mwenyezi Mungu. Hali hii ilikuwa inatumika ili kufanya Taifa lisiingie kwenye hatari ya mgawa-nyiko wa dini kwa wanaadamu. Alikuwa akisema “Msinifanye mimi kuwa ni mtu mwenye hali ya juu mbele ya Mwenyezi Mungu (s.w) wakati amenichagua kuwa ni mjumbe wake”.

Abu Umma (r.a) alisema; “Hotuba ya Mtume wa Mwenyezi Mungu yote ilikuwa inalingana Qur'an. Alikuwa anasema Qur'an halafu alikuwa anaifafanua hiyo Qur'an. Alikuwa anatumia kutaja majina ya Mwenyezimungu kwa wingi sana. Ali-kuwa hazungumzi mada isiyokuwa na maana kati-ka Uislamu. Na alikuwa akitoa hotuba fupina kwa mda mrefu kwenye ibada”.

134. Bukhari, Anbiyâ, 48.

Mtume (s.a.w) ni Mtume mwenye busara na mstaarabu. Mwenye utanashati kwenye mazuri, Na mchangamfu, Na wala alikuwa hatoi matamshi mabaya kwa watu na wala pia si mkali kwa watu. Alisema; “Katika siku ya hukumu katika ni sawa na waumini watakawoangalia zaidi wenye tabia nzuri na matamshi, Mwenyezi Mungu anawachukia wale wenye matamshi makali na maneno mabaya” (Tirimiz, Birr, 62/2002).

Wakati anapopata habari juu ya mtu kuwa ana matamshi yasiyokuwa yakawaida na anapomsikia, na wala hawamuulizi kwanini umeongea maneno yasiyo na ubinaadamu. Badala yake husema kwa umakini wa kumuuliza kwa upole (Abu Dawud, Adab, 5/4788).

Kwa maamrisho ya Mwenyezi Mungu na sheria za Mtume waliweka hadhi na heshima kwa mwanamke. Mwanamke alijulikana na kuheshimiwa, Hali hii ilimfanya mwanamke ajione jasiri na mwenye kuthaminiwa zaidi ilikuonesha heshima kwa wana wa leo. Mtume alisema “Mtumikie mama yako kwani pepo chini ya nyayo zake”.¹³⁵

Na mama wa waumini Bi Aisha (r.a) alisema kuwa Mtume (s.a.w) alisema katika maisha hajawahi kumdhuru mwanamke kwa mkono wake.¹³⁶

135. Nasâî, Jihâd, 6; Ahmad bin Hanbal, III, 429.

136. Ibn-i Majah, Nikâh, 51.

“Enyi mlion amini! Si halali kwenu kuwarithi wanawake kwa nguvu wala msiwadhirishe ku-wapokonya baadhi ya vitu nilivyo wapa, isipoku-wa wakifanya uadilifu ulio wazi. Na kaeni nawo kwa wema na ikiwa mmewachukia, basi huenda mkakichukia kitu, na Mwenyezi Mungu ameitia kheri nyingi ndani yake”.

Mtume (s.a.w) alikuwa ni mkarimu mno. Moja kati ya makafiri wa Makka Safwan bin Umayya alikuwa na Mtume mwishoni mwa Huneyn na Taif hata kama hakuwa Muislamu kwa wakati ule. Walikuwa wakiangalia vitu vya Jiranah. Mtume (s.a.w) aligundua kuwa Sawfan alikuwa ndie mbabe wa eneo lile na alimuliza;

“Je umewapenda? Na Safwan alisema ndio na Mtume (s.a.w) alisema;

“Wachukue wote hao ni wako. Safwan alishindwa kuvumilia na akasema;

“Siku amini kuwa Mtume anaweza kuwa na moyo mzuri kama huu¹³⁷. Na hapo akamua kusili mu. Na aliporudi kwa kabilia lake alisema;

“Enyi watu wangu, nendeni katika Uislamu kwani Muhammad ni mtu mwenye ukarimu wa hali ya juu. (Muslim, Fadhal, 57-58; Ahmad Ibn Hanbal, III, 107-108)

137. Wâqîdî, II, 854-855.

Mjumbe wa Mwenyezi Mungu (s.a.w) alifari-ki dunia mnamo tarehe 8 mwezi wa 6 mwaka 632 CE, ndani ya mwaka wa Kiislamu tarehe 11 kwa kalenda ya Kiislamu mwezi 12 wa Rabiulawwal siku ya jumatatu.

Baada ya miaka 10 toka ahame kwenda Madi-na Mjumbe wa Mwenyezi Mungu (s.a.w) aliweza kuja Omani hadi Bahari nyekundu (Red sea) na kutoka kusini mwa Syria hadi Yemen. Kwa mara ya kwanza katika historia, Umoja wa kiarabu ulianzishwa na wafaransa walimsifu mno Mtume (s.a.w) kwa kuweza kuunganisha nchi za kiarabu.¹³⁸

5. Upendo wake wa kuvutia na usio na mwisho

Waislamu wanampenda sana Mtume wao kuliko kuyapenda maisha wanaoishi, Pindi mas-wahaba walipokuwa wakimueleza Mtume (s.a.w) duniani walikuwa wakisema;

“Wazazi wangu wawe fidia kwa ajili yako”.¹³⁹ Walijitolea maisha yao bila ya kujali kuteswa. Na makafiri waliwasulubu na kuwatesa hadi kufa kina Zayd bin Dathina na Hubayb (r.a) walipokuwa wamewakamata, wote walisema;

138. A. de Lamartine, Histoire de la Turquie.

139. Huu ni msemo wa kiarabu unaoonyesha mapenzi aliyonayo mtu kwa mtu Fulani. {Mhariri}

“Badilisheni dini au bado mnampenda Mtume wenu” Nao walijibu kwa kuwaambia;

“Hata kama mkinibadilisha sitoweza kuwa huru bila ya Mtume (s.a.w) na moyo wangu hau-ta kubali wala kuwaruhusu kuweza kumdhuru Mtume (s.a.w). Abu Sufian likasirika na kusema;

“Sijawahi kuona katika dunia hii mtu anaependa rafiki zake kama Mtume Muhammad anavyowapenda maswahaba wake”.¹⁴⁰

Pia tunaweza kuwa mashahidi wa ukweli na upendo wa maswahaba walivyokuwa wakimpen-dna kumuheshimu Mtume (s.a.w). Pindi maswahaba walipokuwa wanaeleza jambo walikuwa wakisema kuwa wanatoka kwa Mtume (s.a.w) kwa kuogopa kusema uongo bila ya kukusudia. Na magoti yao yalikuwa sawasawa na uso. Amr bin Mey-moon anasema;

“Sijawahi kukosa majadiliano Ibn Masud am-bayo yalikuwa yakifanyika kila Al-hamisi usiku. Na katika majadiliano hayo sijawahi kumsikia akizungumza chochote mbele ya Mtume (s.a.w). Na Mtume alisema; Nani kwa mda huu (usiku) anayeanza kusema, na anasema Mtume wetu mtukufu; Kisha hunyamaza na kushusha kichwa chake chini. Baada ya muda nina mwangalia, alishika nguo yake, anajifuta jasho na anaangalia na kutafuta, Halafu anamalizia na kusema “Mtume wa

140. Wâqîdî, I, 360-362; Ibn-i Sa'd, II, 56.

Maisha Ya Mtume Muhammad Mustafa (s.a.w)

Mwenyezi Mungu (s.a.w) alisema kitu sawasawa na kina endana na hicho.¹⁴¹

6. Miujiza yake

Huwezi kuhesabu miujiza aliyokuwa nayo Mtume (s.a.w) moja kati ya hayo ni; Jibril (r.a) alisema “Katika siku ya Hudaybiya watu walikuwa wakimuendea Mtume na kumwambia kuwa haku-na maji. Baada kuulizwa na Mtume “Kwanini? Nao wakasema;

“Hakuna maji, maji yote yamekwisha hata ya kunywa hamna. Mtume (s.a.w) alitumbukiza mikono yake kwenye chombo kilichokuwa kwenye mikono yake yaani katikati ya vidole vyake. Na watu wakaanza kunywa na kutia”

“Je mlikuwa watu wangapi katika siku hiyo? Jabir alisema;

“Hata kama tungekuwa mia moja elfu ya watu basi maji yaliweza kutosha. Lakini tulikuwa watu elfu moja na mia tano tu”¹⁴²

141. Ibn-i Majah, Muqaddime, 3. Kwa mifano mingi ya upendo juu ya Mtume (s.a.w) katika historia, Tazama: Osman Nûri Topbaş, Faziletler Medeniyeti (Civilization of Virtues), I, 223-265; <http://www.islamiyayinlar.net/content/view/148/8/>

142. Bukhari, Manâqib, 25. Katika kitabu hiki miujiza mingi zaidi ya Mtume (s.a.w) imetajwa.

Pindi Makuraish walipomuliza Mtume juu ya miujiza. Mtume (s.a.w) aliomba kwa Mwenyezi Mungu na mwezi ukawa unaonekana vipande viwili. Maajabu hayo yalioneckana kila sehemu ya dunia. Pindi mwezi ulipogawanyika katika sehemu mbili. Na kipande kimoja kilionekana katika mlima wa Abu Kubais na kipande kingine kilionekana kwenye, mlima wa Kuaykian. Hata makafiri waliokuwa nje ya mji wa Makka nao pia waliweza kusaidia tukio hilo. Na pia waliweza kusema waliona mwezi ukiwa umegawanyika.¹⁴³

Kulikuwa na mti ambao Mtume (s.a.w) alikuwa akiutumia kwa kutolea hotuba. Na hapo pakajengwa minbar kwa kila mtu kuweza kusikia. Kwa sababu ilikuwa mbali kidogo kutoka kwa Mtumw (s.a.w)¹⁴⁴

Abu Hurayra (r.a) alisema “Tulikuwa safarini na Mtume (s.a.w) mmoja juu ya utawanyaji wa chakula kwa majeshi. Na wakawaadhibu mateka waliowakamata kwenye vita. Na swahaba Omary (r.a) alisema;

143. Al-Qamar, 54: 1-3; Bukhari, Manâqib 27, Manâqibû'l-Ansâr 38, Tafsîr 54/1; Muslim, Muñâfiķin, 43, 47, 48; Tirmidhî, Tafsîr, 54/3286; Ahmad bin Hanbal, I, 377, 413.

144. Bukhari, Manâqib, 25; Tirmidhî, Jum'a 10, Manâqib 6; Nasâî, Jum'a, 17; Ibn-i Majah, Ikâmah, 199; Dârimî, Muqaddimah 6, Salât 202; Ahmad bin Hanbal, I, 249, 267, 315, 363.

“Ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu, je itaku-wa vibaya kama tutakusanya vyakula vilivyobaki na tunaweza kutumia?

Na Mtume akapenda hilo wazo la kukusanya vyakula vilivyobakia, Na akasema Mtume kwa mwenye ngano basin a alete ngano na kwa mwenye tende basin a alete tende zake na wale wote wenye mbegu za mitende na wazilete.

Abu Hurayra alisikia na akauliza je utafanya nini na mbegu za tende?

“Pindi pale watu hawana chakula walikuwa wanaziponda mbegu za mitende.

Nathibitisha kwamba hakuna mungu zaidi yako na mimi ni mjumbe wa Mwenyezi Mungu na kwa yule anaetaka kuonana na Mwenyezi Mungu akisema hayo ataingia peponi.¹⁴⁵

145. Muslim, Iman, 44. Kuhusu maisha, tabia, na miujiza ya Mtukufu Mtume (s.a.w) tazama:

<http://www.islamiyayinlar.net/content/view/36/8/>

<http://islamicpublishing.org/KAYNAKLAR/Dokumanlar/KITAPLAR/english/ingilizce-rahmet-esintileri.pdf>

<http://hazretimuhammedmedinedevri.darulerkam.altinoluk.com/>
Ibn Ishaq (150/767), The life of Muhammed, Karaçi: Oxford University, 1967; Mevlana Şibli en-Numani, Siretü'n-Nebi=The life of the Prophet, Lahor: Kazi Publications, 1979; Afzalurrahman, Encyclopaedia of seerah: Muhammed, London: The Muslim Schools Trust, 1982; Abdulahad Dawud, Mohammad in the Bible, Devha [Doha]: A Publications of Presidency, 1980; Martin Lings, Muhammad: his life based on the earliest sources, London: The Islamic Texts Society, 1983; A. H. Vidyarthi, Mohammadin world scriptures, New Delhi: Deep-Deep Publications, 1988.

NENO LA MWISHO

Kitabu hiki kinatoa muhstasari kuhusu Uislamu. Muhtasari huu ni kama tone la maji ya bahari. Uislamu utakapochunguzwa kwa kina, utajitokeza wazi kuwa una mambo mengi mazuri ya kutoa. Kwa bahati mbaya, katika zama zetu, kwa makusudi au bila makusudi, Uislamu unafundishwa katika namna isiyokuwa sahihi na mazuri yake kufunikwa. Lakini, kila mtu mwenye akili, anaweza kuisahihisha akili yake kuhusu Uislamu baada ya kupata picha kamili kutoka kwenye vyanzo sahihi, ambavyo ni vyanzo visivyokuwa na upendeleo wala chuki.

REJEA

Abu Dawud, Salman bin Shâs es-Sistani,
Sünanu Abî Dâwud, I-V, İstanbul 1992.

Ahmad bin Hanbal, Al-Müsnad, I-VI, İstanbul 1992;

Bardakoğlu, Ali, Ayşe Sucu et al., Gençlik ve
Din (Youth and Religion), Ankara 2005.

Balaadhury, Ansâbu'l-Ashrâf, Egypt, 1959;
Fütûhu'lbüldan, Beirut 1987.

Böken, Ahmet and Ayhan Eryiğit, Yeni Hayatlar
(New Lives), I-II, Izmir 2005.

Bukhari, Abû Abdillah Muhammad bin
Ismail, Al- Jamiu's-sahîh, I-VIII, İstanbul, 1992.

Bûtî, M. Said Ramazan, Islamic Creed (İslâm
Akâidi), İstanbul 1986; Min Rawâ'i'l-Qur'ân,
Beirut 1996.

Çakmak, Osman, Bir Çekirdekti Kâinat (The
Universe was a Seed), İstanbul 2005; Kâinat Kitap
Atomlar Harf (Universe is a Book Atoms are
Letters), İstanbul 2007.

Darimi, Sünanü'd-Dârimî, I-II, İstanbul 1992.

Department of Religious Affairs, İslâm'a Giriş
(Introduction to Islam) I-II, Ankara, 2006.

Dini ya Mwisho Kutoka Kwa Mwenyezi Mungu: Uislam

Hakim an-Nisaburi, al-Müstadraf ala's-Sahîhayn, I-V, Beirut 1990.

Hamîdullah, M. Introduction to Islam (İslâm'a Giriş), İstanbul 2003.

Haythamî, Hâfız Nûreddîn Ali bin Abî Bakir, Majma'u'z-zawâid, I-X, Beirut 1988.

Ibn-i Abî Shaybah, Al-Musannaf, I-VII, thk. Kemal Yûsuf el-Hût, Riyad 1409.

Ibn-i Hajar al-Askalânî, al-Îsâbah fî tamyîzi's-sahâbah, I-IV, Beirut 1328.

Ibn-i Hishâm, Abu Muhammad Abdulmalik bin Hishâm, Sîratü'n-Nabî, I-IV, Beirut 1937.

Ibn-i Kathîr, al-Bidâyah wa'n-Nihâyah, I-XV, Cairo 1993.

Ibn-i Sa'd, Muhammad, at-Tabakâtü'l-kübrâ, I-IX, Beirut, Dâru Sâdir.

Malik bin Anas, Muwatta', I-II, İstanbul 1992.

Morrison, A. C. Man Does Not Stand Alone: Man, Universe and Beyond (1944), İstanbul reprint 1979.

Muslim, Abû'l-Hüseyin bin Hajjâj al-Kușeyrî, al-Jâmi'u's-sahîh, I-III, İstanbul, 1992.

Nasr, Seyyid Hüseyin, Islamic Science (İslam ve İlim), İstanbul 1989.

Nasâî, Abû Abdirrahmân Ahmad bin Shuayb,
Sünanü'n-Nasâî, I-VIII, İstanbul 1992.

Topbaş, Osman Nuri, Faziletler Medeniyeti
(The Civilization of Virtues) I-II, İstanbul 2007;
İslâm, Îmân, İbadet (Islam, Faith, Worship), İstanbul 2006;

_____, Rahmet Esintileri (Breeze of Mercy)
(Extented New Edition), İstanbul 2008 ([http://
www.islamiyayinlar.net/content/view/106/8/](http://www.islamiyayinlar.net/content/view/106/8/)).

Şentürk, Recep, İnsan Hakları ve İslâm
(Human Rights and Islam), İstanbul 2007.

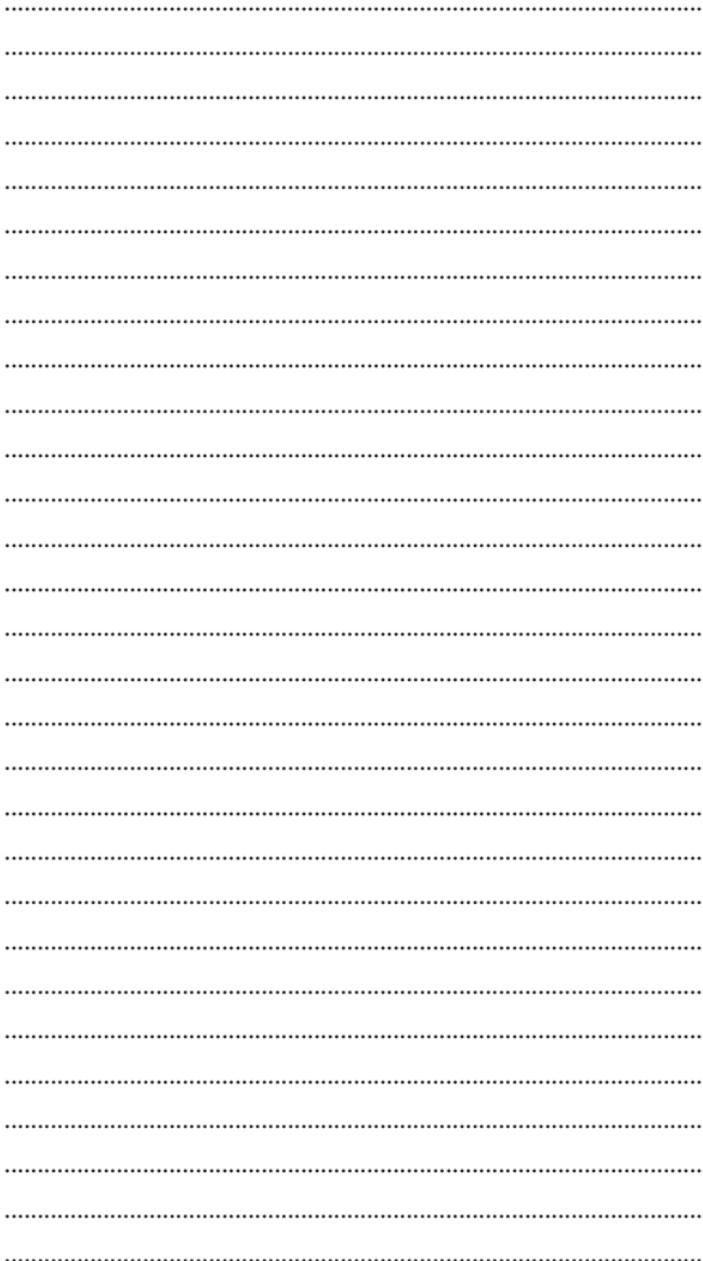
Süyûtî, Abû'l-Fadhl Jalâluddîn Abdurrahmân
bin Abû Bakir, al-Jâmi'u's-sâghîr, Egypt 1306.

Tirmidhî, Abû Îsâ, Muhammed bin Îsâ,
Sünanü't-Tirmidhî, I-V, İstanbul 1992.

Wâhidî, Îmâm Abu'l-Hasan Ali bin Ahmad,
Asbâbü nûzûlü'l-Qur'ân, Beirut 1990.

Wahidüddin Han, İslâm Meydan Okuyor
(Islam is Challenging), trans. Cihad H. Reşad,
İstanbul 1996.

Wâqidî, Abû Abdillah Muhammed bin Ömar,
Mağhâzî, I-III, Beyrut, 1989; Egypt 1948.

FOR FREE IN PDF FORMAT

ISLAMIC WORKS

YOU CAN DOWNLOAD IN PDF FORMAT
1350 BOOKS IN 60 LANGUAGES FOR FREE

Islamic books in different languages are waiting
for you in PDF format at the web site
www.islamicpublishing.org